

ROMEINEN

DOOR

J. C. SIKKEL,

IN LEVEN DIENAAR DES WOORDS TE AMSTERDAM

DERDE STUK

www.christelikemedia.org

IK ZEG DE WAARHEID IN CHRISTUS! [Rom. 9:1-5]

Ik zeg de waarheid in Christus, ik lieg niet (mijn conscientie mij mede getuigenis gevende door den Heiligen Geest), dat het mij een groote droefheid, en mijn hart een voortdurende smart is. Want ik zou zelf [wel] wenschen verbannen te zijn van Christus voor mijn broederen, die mijn maag schap zijn naar het vleesch; welke Israëlieten zijn; welker is de aanneming tot kinderen, en de heerlijkheid, en de verbonden, en de wetgeving, en de dienst [Gods], en de beloftenissen; welker zijn de vaders, en uit welke Christus is, zooveel het vleesch aangaat, dewelke is God boven allen te prijzen in der eeuwigheid, Amen.

Romeinen 9:1-5.

Ontzaglijke verantwoordelijkheid draagt de Apostel Paulus door zijn schrijven naar Rome, in verband met heel zijn optreden en prediking in de wereld.

Deze verantwoordelijkheid duurt door zijn apostolische brieven voort tot op dit oogenblik, en zij zal voortduren tot aan het einde der wereld.

De apostel Paulus staat in deze verantwoordelijkheid niet alleen. De andere apostelen deelen haar met hem; zij hebben hem in dezen de hand der gemeenschap gegeven.

En sedert draagt heel de Christelijke Kerk mee deze verantwoordelijkheid der apostelen.

Deze verantwoordelijkheid geldt het feit, dat het apostolisch Evangelie aan de godsdienstige gemeenschap van het Jodendom, waarin Oud-Israël uiterlijk voortleeft, de eere ontzegt, dat zij nog in de wereld het volk Gods vertegenwoordigt, en dat de hope der wereld nog aan haar zou hangen.

Het apostolisch Evangelie kent de eere van het volk Gods, waaraan het heil der wereld hangt, eeniglijk toe aan de Gemeente van Christus uit alle volken vergaderd, zonder gemeenschap met het Jodendom, en eeniglijk één door den geestelijken band des geloofs.

Het apostelschap scheidt deze Gemeente van Christus uit de wereldvolken zeer beslist van het Jodendom af.

Deze twee staan door het apostelschap tegenover elkaar.

De eene gemeenschap sluit de andere uit.

Het apostolisch Christendom veroordeelt het Jodendom als een vleeschelijke wereldlijke gemeenschap, die vreemd is van de gemeenschap met God, en die in de wereld een verdervende macht wordt, een synagoge des Satans.

Door den apostolischen dienst, door het apostolisch Evangelie, en door het optreden der Christelijke Kerk, scheiden het verbond en de inwoning des Heeren, de roem van zijn Naam, de levende gemeenschap van het waarachtige eenige volk van God, — zij scheiden van Jeruzalem en Kanaän en van het overblijfsel van Oud-Israël. Zij gaan in tot de wereld der volken, van Jeruzalem naar Rome.

De Gemeente van Christus en niet het Jodendom draagt nu de banier van den levenden God in de wereld.

Zij alleen is de gemeenschap der kinderen Gods.

Aan haar hangen het waarachtige leven en de toekomst voor de wereld.

Harer is de groote levensstrijd in de menschheid.

En tot haar gemeenschap worden de menschen uit alle geslachten der aarde geroepen door het geloof in Christus alleen.

Dit is de ontzaglijke verantwoordelijkheid van het apostolisch optreden en van het apostolisch Evangelie, die de Christelijke Kerk mede voor haar rekening genomen heeft.

Deze verantwoordelijkheid wordt gedekt door de verwoesting, die het bestel Gods sinds over Jeruzalem en Kanaän gebracht heeft; door de verstrooiing der Joden; door de versteening van het Jodendom; en door de onmacht der Joodsche gemeenschap, om een zegen voor de wereld te zijn.

Zij rust in het feit, dat Jezus is de Christus, terwijl het Jodendom Hem verwerpt.

Zij staat vast in de roeping der apostelen door Jezus Christus zelf.

Zij is één met de goddelijke waarheid, die in Christus is, de waarheid Gods, die goddelijke autoriteit heeft, en die voor zich de zegepraal vordert over alle menselijke overleggingen.

Dit neemt echter niet weg, dat de apostolische verantwoordelijkheid ontzaglijk is.

De heilige apostel Paulus is van die ontzaglijkheid zijner verantwoordelijkheid diep doordrongen, als hij het getuigenis des Evangelies naar Rome schrijft. En hij gevoelt onder de leiding des Heiligen Geestes zijn dure roeping, om zich en de Gemeente van Christus rekenschap te geven van dit ontroerende feit, waarvoor hij zich met ziel en leven verantwoordelijk stelt.

In verband met heel de openbaring der genade Gods in Oud-Israël, en met het leven en de toekomst der wereld, geeft de apostel zich en de Gemeente rekenschap van de beteekenis van den overgang van Gods genadebedeeling uit Oud-Israël op de gemeenschap der geloovigen in Christus Jezus uit alle wereldgeslachten.

De apostel Paulus kent zichzelf in bizonderen zin tot deze rekenschap geroepen. Hij vooral draagt hier de verantwoordelijkheid. Want hij vooral is tot den dienst des Evangelies onder de Heidenen door Christus Jezus geroepen en afgezonderd. En hij heeft in dezen vooral overvloediger gearbeid dan zijn mede-apostelen. Hier is vooral het kenmerkende van zijn Evangelie.

De apostel Paulus heeft dan ook zeer bepaald voor dit centrale punt van het Evangelie van Christus zijn ziel en leven gegeven, smaad, vervolging en gevangenschap geleden. En door zijn dienst stelt de Heilige Geest dit stuk der goddelijke waarheid in het helderste licht.

O, van moeders lijf af is door goddelijke verkiezing en verordineering deze Paulus tot dezen bizonderen dienst afgezonderd en als een uitverkoren vat des Heeren toeberaid en geroepen.

Uit zuiver Israëlitische ader gesproten is hij geboren in Tarsen, te midden van het Grieksche leven in Klein-Azië.

Daar is zijn rijkbegaafde ziel in vurige geestdrift ontstoken voor het Israelitisme, voor het Jodendom in zijn heilige afgezonderdheid van het wereldleven.

Zóó is hij naar Jeruzalem gegaan, om gekweekt te worden aan de voeten van Gamaliël tot een Farizeër uit de Farizeën.

Als Stefanus in Jeruzalem uitkwam in zijn prediking tegen het uitwendige Joodsche tempeldom voor de Gemeente Gods van Jezus Christus, door den Heiligen Geest, is in Paulus de jeugdige held voor de heiligheid en het recht van het Jodendom rijp geworden.

In vurige hartstochtvereering van het hem heilige vaderlijke erfdeel heeft hij toen met geheele zelfwijding zich gegeven, om Gode dienst te doen door uitroeiing der Gemeente van Christus.

Toen en zóó heeft Christus hem gegrepen, geroepen en geëigend, begenadigd, geheiligd en gewijd voor zijn Evangelie onder de Heidenen.

Onverschrokken, en zonder eenige verzwakking of vermenging te gedoogen, heeft deze heilige apostel sinds het Evangelie van Christus, in onderscheiding van en in besliste tegenstelling met het Jodendom, in de wereld gepredikt, en zóó ook dit Evangelie in Rome voor de wereld der toekomst onthuld.

Het hart, het Israëlitisch hart van Paulus, in zoo gloeiende liefde aan het leven van zijn volk, eertijds het heilig volk van God, verkleefd, is hem daarbij echter niet gestorven.

In den naam van Jezus Christus werpt hij allen vleeschelijken roem van het Jodendom neer en weg. Maar — als in de tegenwoordigheid van Christus spreekt de apostel het uit, — en zijn teedere conscientie getuigt met het getuigenis des Heiligen Geestes in hem, dat hij de waarheid spreekt, — groot is daarbij zijn droefheid, zijn harteleed, om zijn maagschap naar het vleesch!

O, hij zou voor de toebrenging der Joden, zijn vleeschelijke broederen, in groote zieleliefde zelf van Christus verbannen willen zijn.

Neen, niet in vijandschap of verharding tegen God, maar als een offer zich gevende tot hun behoudenis.

Hierin zou de apostel, — zoo het mogelijk ware! — de gelijkenis van Christus in zelfofferande voor zijn volk willen dragen, gelijk Mozes voor Israël eenmaal bad: "Heere, delg mij (voor hen) uit uw boek!" (Ex. 32:32).

Zóó leeft en klopt het hart van dezen heiligen apostel, terwijl hij onwankelbaar staat met het getuigenis Gods, dat het Jodendom als de uitgebrande kandelaar omstoot en het licht der heerlijkheid alleen over de Gemeente van Christus doet juichen.

O, hoe heilig is Oud-Israël voor den apostel Paulus met zijn echt Israëlitisch hart!

Hij jubelt, de apostel, over Oud-Israël. Israël en Jeruzalem dragen den roem van het heilig volk des Heeren in de wereld der volken.

"Israëlieten, zijn zij, het zaad van Israël" die God overmocht heeft en die als de vader van het heilige volk gezegend is.

Hunner is als volk de "aanneming tot kinderen" het zoonschap Gods.

En hunner is de "heerlijkheid", de eigen tegenwoordigheid Gods in Zijn heiligen tempel, in Zijn heilige wolk.

Hunner zijn de "verbonden" Gods met Abraham, op Sinaï, aan Davids huis.

Hunner is de "wetgeving"; zij hebben als Gods heilig volk, allen volken ten licht, de heilige wetgeving van God uit den hemel ontvangen

En de "dienst" van God, die van God verordineerde heilige eeredienst in priesterschap en offer, is bij Israël alleen.

Hunner zijn de "beloftenissen," de toezeggingen des heils voor de wereld, de heilige Profetie van ouds af.

Hunner zijn de "vaders," Abraham, Izak en Jakob, met wie alle zaligen gemeenschap moeten en zullen hebben.

En uit hen, — o aanbiddelijk Godsgeheim! — uit hen is "Christus zooveel het vleesch aangaat," Christus, die is "God, Godzelf boven alles te prijzen in der eeuwigheid, Amen!"

Zóó jubelt de apostel over Oud-Israël, terwijl zijn harte bloedt over deze zijn maagschap naar het vleesch.

Maar zóó staat hij dan ook, willig zijn hartebloed offerende, in hoogen liefdegloed en heilige trouw pal, de banier des Evangelies dragende boven de Gemeente van Christus uit de wereldvolkeren, — veroordeelende het Jodendom, dat zich tegen het Evangelie van Christus handhaven wil!

En zóó moet in het apostolisch spoor staan de Christelijke Kerk.

Wee haar, zoo zij de waarachtigheid der inwoning Gods in Oud-Israël verloochent en Oud-Israël als Gods waarachtig heilig volk tot op de verhooging van Christus miskent!

Wee haar, zoo zij niet kent de smart om de verharding over het Jodendom!

Maar wee ook haar, zoo zij er van aflat, de banier van den Naam des Heeren eeniglijk op te heffen boven de Gemeente van den Heere Jezus Christus, — het eene en eenige waarachtige volk van God in de wereld!

HET WOORD GODS NIET UITGEVALLEN [Rom. 9:6-13].

Doch (ik zeg dit) niet, alsof het Woord Gods ware uitgevallen.

Want die zijn niet allen Israël, die uit Israël zijn; noch omdat zij Abrahams zaad zijn, zijn zij allen kinderen; maar: in Izak zal u het zaad genoemd worden. Dat is: niet de kinderen des vleesches die zijn kinderen Gods, maar de kinderen der belofenis worden voor het zaad gerekend. Want dit is het Woord der belofenis: omtrent dezen tijd zal ik komen en Sara zal een zoon hebben.

En niet alleenlijk (deze), maar ook Rebekka is (daarvan een bewijs), als zij uit ééne bevrucht was, (namelijk) Izak, onzen vader. Want als de (kinderen) nog niet geboren waren, noch iets goeds of kwaads gedaan hadden, opdat het voornemen Gods, dat naar de verkiezing is, (vast) bleve, niet uit de werken, maar uit den roepende, zoo werd tot haar gezegd: de meerdere zal den mindere dienen. Gelijk geschreven is: Jacob heb Ik liefgehad, en Ezau heb Ik gehaat.

Romeinen 9:6-13.

Diep ontroerend is de overgang van het volks Gods uit de gemeenschap van Oud-Israël naar de volkeren der wereld.

In de eeuwen der oudheid droeg dit Israël, dit volk der volken, uit Abraham verwekt, den glans van het Koninkrijk, van den dienst, van de zelfopenbaring, van den Naam en de tegenwoordigheid des Heeren.

Dit volk was het volk, dat in verbond stond met den eeuwigen waarachtigen God; dat Zijn belofte had en Zijn Woord; en waaruit de hope des levens voor de einden der aarde, voor heel de wereld der menschheid, spruiten moest.

Uit Israël gaat blinkend de ster op, die den morgen der verlossing, den dag der zaligheid, over de wereld profeteert.

Niet Babel of Athene, maar Jeruzalem is geweest de volkomenheid der schoonheid, waaruit God blinkende verscheen, een vreugde der gansche aarde.

Nu komt in de volheid des tijds over dit Jeruzalem de verlating, de vergruizeling, de versmading; en het Jodendom wordt ver-blazen over de wereld als het onvruchtbare doodenstof.

De apostel, die, — en het is zijn eere! — den hartstocht der vereering en der trouw voor zijn volk, voor het eenige Israël gekend heeft, lijdt harteleed over deze wereldaangrijpende gebeurtenis.

Hij geeft daarvan getuigenis in de Gemeente Gods uit de volken der wereld over welke in Rome hij den roem, de heerlijkheid en de toekomst van den Naam des Heeren profeteert. Opdat de Gemeente Gods in alle tijden mee die ontroering zou kennen, wijl de ruïnen van het Jodendom rondom haar blijven spreken van de eenige plaats, die het volk uit Abraham door Gods bestel in de wereld der volken inneemt.

Maar deze zielsontroering mag geen schaduw werpen over het Woord Gods; en zij mag het geloof niet benevelen of benauwen!

Er mag niet zijn een angstvallig blijven tasten naar Jeruzalems muren, een zielebloedend kussen van Kanaäns bodem, een vereeren van het stof, waarin de voetstappen van Israël zijn gedrukt, een heilighouden van het vleesch en bloed uit Abraham, — alsof de

Heere den weg Zijns Verbonds verliet, waarop Hij eenmaal moet wederkeeren!

Dit is altoos een zielsgevaar voor de geroepenen des Heeren.

Gods weg met ons op aarde vangt altoos in vleeschelijke banden aan, en het hart moet daarvoor spreken in teederheden.

Vader en moeder en geslacht en volk moeten onze liefde en onze trouw hebben; en innige zielsliefde moet banden kennen in vleesch en in bloed.

In de Gemeente Gods zijn de verbondsbanden aanvankelijk met de bloedsbanden één. Ze dekken elkaar.

Maar ze zijn niet dezelfde. En ze gaan uiteen.

Dan is Gods trouw of Zijn verbond niet geschonden. Maar dan geldt het Woord des Heeren: "wie vader of moeder, of vrouw of kind liefheeft boven Mij, is mijns niet waardig!" "Wie is mijn moeder en wie zijn mijn broeders? Zoo wie den wil van God doet, die is mijn broeder en zuster en moeder!"

O, heel de wereld in haar natuurlijke wortel en in haar natuurlijke ontplooiing in heerlijkheid en geluk moeten we in het einde loslaten, om alles alleen in den Heere Jezus Christus te bezitten en met Hem weer te ontvangen naar het welbehagen Gods.

En zóó is de regel van Gods Koninkrijk geweest van ouds af.

Zeker, de Heere heeft Abraham ook verkoren, om uit hem in den weg van vleesch en bloed een volk uit de volken te verwekken, dat als volk *Gods* volk, het volk Zijns Verbonds en Zijner genade was in den kring van de volken der wereld.

Dit groote wereldfeit moet tot zijn volle recht komen.

Maar toch, het Koninkrijk Gods is niet vleesch en bloed. Het is daarvan onderscheiden en het laat zich in zijn onderscheidenheid gelden. Het is innerlijk geestelijk van wezen; het kiest zijn weg en het voert zich uit naar Gods Verkiezing alleen, niet naar de natuur maar naar de genade.

Daarom, het Woord Gods is nooit gevallen met de verlating en verwerping van het vleesch en bloed, van het natuurlijke zaad uit Abraham verwekt. Altoos heeft het gegolden voor den Heere, en het is ook in den gang der historie altoos weer getreden in het licht: "zij zijn niet allen Israël, die uit Israël zijn."

Nu kan de kring der heiligen in het Israël naar het vleesch breed zijn en groot, maar ook smal en klein worden, ja tot op weinigen of enkelen slinken, — Gods verbond en zijn Woord zijn daarin echter onwankelbaar getrouw.

Heeft Abraham zelf dit niet moeten lijden en leeren, als hij Ismaël, die met hem het teeken des Verbonds droeg, door des Heeren wil moest heen zenden, als hij ook de zonen van Ketura in Gods verbond niet rekenen mocht, maar alleen in Izak het zaad der belofte moest erkennen?

Abraham was hierin vader, en zijn hart mocht en moest spreken; — toch, hij moest bukken onder het bestel van Gods ondoorgrondelijke Verkiezing.

In Izak alleen noemde de Heere het zaad.

Niet de kinderen des vleesches maar de kinderen der belofte werden hiermee voor eens en voor altoos door den Heere voor het zaad gerekend. Alle heiligen moesten en moeten met Abraham leeren, op Gods tijd en eisch hierin met den Heere in te stemmen, zonder het verbond des Heeren in zijn heilige ordening maar ook in zijn verborgenheid naar Gods Verkiezing met hun hart aan te tasten.

O, zeker, de Heere verwekt naar Zijn aanbiddelijke Verkiezing en naar Zijn belofte het heilige zaad uit ons. Maar uit ons zijn toch slechts vleesch en bloed, — en de verdorvenheid.

Zoo komt dan het zaad niet slechts bevlekt en verdorven van nature uit ons op, terwijl

de begenadiging van boven uit den Christus, uit Godzelf indaalt; — maar het zaad komt ook *vermengd* uit ons op.

Hier is Rebekka het moeder-exempel op de heilige erve.

De Syriër leeft in haar vleesch en bloed, ondanks haar begenadiging. De verdorven eigen natuur worstelt in haar om zaad; maar de genade des Heeren voert ook in haar schoot Zijn Verkiezing uit.

Zoo stieten de tweelingen in haar tegeneen. En het goddelijk licht ontdekt haar het geheim; twee zullen zich uit haar schoot vaneenscheiden: de meerdere zal den mindere dienen.

Hier is de onderscheiding niet in de werken der kinderen of in hun natuurlijke rechten op het Koninkrijk des Heeren.

Neen, ze wellen beide op uit hetzelfde hartebloed, al zijn ze ook van nature zeer verschillend.

Ze zijn van nature beide echte kinderen van Rebekka; ze stammen recht uit het eene vleesch en bloed van Abraham en Izak.

Maar het voornemen Gods, dat naar Zijn Verkiezing is, scheidt hen vaneen. En zoo gaat het waarachtige genaderijk Gods in Jakob als Israël door, terwijl Ezau henen uitgaat.

Zeker, dit komt uit in den tijd. Eerst leeft Ezau met Jakob onder dezelfde verbondsbanden, gelijk ze aan dezelfde moederborst zijn gevoed en gelaafd. Maar dan kiest Ezau en heel zijn nazaat zijn wereldsch deel en Jakob is met zijn volk na hem naar zijn zielsbegeeren de erfgenaam der belofte.

Toch, dit alles is uitvoering van het voornemen Gods, dat naar de Verkiezing is. En Gods verbond en Woord zijn in deze scheiding onwankelbaar getrouw: "Jakob heb ik liefgehad en Ezau heb ik gehaat!"

Zoo gaat het verbond des Heeren in Israël door. Hoe geweldig bruist de stroom des vleesches in Jakobs huis, in Lea en Rachel en in de stamzonen!

Later in het Israël der woestijn, waar de duizenden door den wan worden weggeblazen! In de donkere tijden der Richteren en onder Saul!

Het Israël der Verkiezing treedt met David in voller licht vooruit. Maar sinds blaast de Profetie met den Geest des Heeren als tusschen de graven door! Tot tien der twaalf stammen worden afgehouden! Tot Jeruzalem door Babel overheerst wordt!

De afgehouden stam blijft echter dezelfde en loopt weer uit. Het overblijfsel na de ballingschap is het Israël Gods. En in de dagen van den Christus op aarde en na den Pinksterdag komt het volk der belofte uit in de geloovigen in Christus Jezus.

Jeruzalem is als een moeder, die met Rachel sterft bij de geboorte van het kind, dat haar ziel begeerde.

Zoo leeft in het overblijfsel, dat Christus toebehoort, Oud-Israël naar Gods verbond en belofte voort in de Gemeente des Heeren uit alle geslachten, voor welke Oud-Israël is verwekt.

Neen, het Woord Gods is niet uitgevallen!

Het valt niet uit. Het kan niet uitvallen. Ook thans niet.

Waarachtig en getrouw is Gods Verbond naar Zijn Woord ook over de geloovigen des Nieuwen Testaments, en over hun zaad.

Maar ze zijn niet-allen Israël, die uit Israël zijn.

Het Woord Gods stelt ons den regel des Verbonds. En de belofte des Heeren is daaraan getrouw.

Maar het zaad komt op, verdorven uit ons, — en ook gemengd, wat de genade naar het

voornemen der Verkiezing van den alleen roependen God aangaat.
Ons hart moet spreken met ons vleesch en bloed.
Onze trouw moet zijn naar den regel des Verbonds.
En dan, — vleesch en bloed beërven het Koninkrijk Gods niet.
Dit kost zielesmart, als van David om Absalom.
O dierbare banden van hartebloed aan de panden onzer natuurlijke liefde!
Toch, — in de genade is ons hart voor den Heere alleen en voor Zijn heilig volk!
We moeten allen verlaten voor Hem!
En in het eind moeten we eenig één zijn alleen met al het heilige zaad naar het
voornemen van Gods Verkiezing!
Het Woord Gods mag niet uitvallen, ook niet in ons geloof en in de liefde van ons hart!

ONRECHTVAARDIGHEID BIJ GOD? [Rom. 9:14-18]

Wat zullen wij dan zeggen?

Is er onrechtvaardigheid bij God?

Dat zij verre! Want Hij zegt tot Mozes: Ik zal Mij ontfermen, wiens Ik Mij ontferme, en zal barmhartig zijn, wien Ik barmhartig ben. Zoo is het dan niet desgenen, die wil, noch desgenen die loopt, maar des ontfermen-den Gods. Want de Schrift zegt tot Farao: Tot ditzelve heb Ik u verwekt, opdat Ik in U mijn kracht bewijzen zou, en opdat mijn Naam verkondigd worde op de gansche aarde. Zoo ontfermt Hij Zich dan, wiens Hij wil, en verhardt, wien Hij wil.

Romeinen 9:14-18.

Neen, het Woord Gods is niet uitgevallen, niet gebroken, in stukken gevallen door den overgang van het volk Gods uit de volksgemeenschap van Oud-Israël in de Gemeente van Christus uit de wereldvolken. De eigenlijke Gemeente Gods, het waarachtige Israël, is altoos van de eenheid van het Israël naar het vleesch onderscheiden geweest; is altoos geweest een afzonderlijke geestelijke gemeenschap door de eigen bijzondere geestelijke genade Gods. Daarom zijn ze nimmer allen Israël geweest, die uit Israël waren; niet de kinderen des vleesch es zijn als zoodanig kinderen Gods, maar de kinderen der belofte worden gerekend voor het zaad, dat de Heere Zich als Zijn volk eigent. Daarom heeft de Gemeente Gods zich ook telkens weer vervormd naar Gods Verkiezing; in Izak is het zaad Abrahams; uit Rebekka's schoot is Jakob zonder Ezau de erfgenaam der belofte; en zoo nu ook ging sinds in het eigenlijke zaad der Verkiezing de Gemeente Gods in Israël voort, wel gemengd, maar toch altoos zoo, dat in het geslacht der geestelijk begenadigden de Gemeente Gods haar uiterlijke gestalte hield. Het Zaad is Christus, en allen die door het geloof in Jezus Christus zijn, die zijn kinderen Gods en Abrahams zaad; die zijn Israël. In hen gaat de Gemeente Gods door, in hun geslacht en in de gemeenschap dergenen, die met hen vereenigd zijn onder de banden van Gods verbond. En dan toch steeds naar denzelfden regel, dat waar de bijzondere, de eigen geestelijke begenadiging in Christus naar Gods Verkiezing ophoudt, ook de Gemeente Gods in de uiterlijke gemeenschap niet blijft doorgaan, maar zich vervormt. De Gemeente Gods blijft alleen, waar naar Gods verkiezende genade de geestelijke banden aan den Christus blijven.

Ook in het Rome der wereld, waarheen het apostolisch getuigenis zich in den naam van den Heere Jezus Christus tot Zijn geloovigen voor de Kerk des Heeren uit alle volken en werelddagen richt, moet deze goddelijke waarheid gekend en bewaard worden tot een licht op het pad voor heden en toekomst. De Heere vergadert Zijn Gemeente, die het licht der wereld is, en voor wie de groote roeping Gods in den historischen levensgang der menschheid geldt, wel naar Zijn verbond, waarin ook het zaad der geloovigen begrepen is, wyl Zijn Verkiezing naar Zijn vrij Welbehagen in het zaad der geloovigen doorloopt, — maar Zijn verbond heeft daarom ook in dit zaad zijn grens naar die vrije Verkiezing en dit Vrije Welbehagen des Heeren. Het verbond Gods ligt niet in het vleesch en bloed vast, maar in Hemzelf, in Hem alleen, naar het eeuwig Welbehagen, naar Zijn vrije ontferming. Zijn verbond is het verbond der genade, der vrije ontferming Gods, en het is in het zaad en daarom in de banden van vleesch en bloed alleen vast, waar deze vrije ontferming Gods naar Zijn Verkiezing in het zaad doorgaat.

Wij staan hier voor de groote verborgenheid der vrije ontferming Gods, waarvan Hij geen schepsel rekenschap te geven heeft, en waarvan de diepste grond alleen ligt in Zijn voor ons ondoorgrondelijk goddelijk aanbiddelijk believeu.

Is hierin onrechtvaardigheid bij God ? — zoo vraagt de apostel ook voor de Gemeente des Heeren, opdat haar hierin al het licht schijne, dat haar van den Heere gegeven is bij haar zinnend staren op dit goddelijk geheim.

Onrechtvaardigheid? — Er zou van te spreken zijn, indien de Heere Zijn verbond en Zijn genade aan het vleeschelijk zaad in vleesch en bloed als een recht had vastgelegd. Dan beërfden vleesch en bloed naar recht het Koninkrijk Gods; en dan zou de Heere hiervan ook niet afwijken, want God is getrouw en rechtvaardig.

Maar zoodanig recht van vleesch en bloed bestaat niet en heeft nimmer bestaan, wijl het nimmer door den Heere gegeven is. Hijzelf wees uit het zaad des vleesches in Izak en in Jakob het zaad Zijner Verkiezing aan. Zijn ontferming kwam niet over het zaad omdat vleesch en bloed hierop recht gaven, maar vleesch en bloed werden door Hem in Zijn verbond geëigend, omdat Zijn vrije Verkiezing doorging in het zaad. Niet naar eenig recht van vleesch en bloed ging Zijn verbond door, want zoodanig recht bestond niet en kon niet bestaan, neen, maar Zijn verbond ging door naar Zijn vrije ontferming. Alleen in die ontferming, alleen in Gods vrije genade, lag en ligt Zijn verbond vast, in Hemzelf, in Zijn ondoorgrondelijke vrije barmhartigheid, en daaraan is de Heere onwankelbaar getrouw.

Dit heeft de Heere ook nadrukkelijk aan Mozes en door hem aan Israël geopenbaard; en de apostel doet hier het licht van die openbaring uitstralen. Als Israël bij den Sinai Gods verbond ontteerd heeft door goddeloos vereeren van het gouden kalf, dreigde de Heere, dat Hij wel door zijn engel Israël in Kanaän zou leiden, maar dat Hijzelf niet in hun midden zou optrekken. Mozes hield echter voor Israël aan in verootmoediging en smeking ; neen, Israël zou niet naar Kanaän optrekken, zoo de Heere niet mede optrok. De Heere liet Zich van Mozes verbidden. En op Mozes' bede zou nu de Heere voor dezen zijn dienaar Zijn heerlijkheid ontdekken. Hij zou daarin al zijn goedheid onthullen en den Naam des Heeren uitroepen. Hierbij stelde nu de Heere voorop: "maar Ik zal Mij ontfermen, wiens Ik Mij ontferme, en zal barmhartig zijn, wien Ik barmhartig ben." Deze vrije ontferming des Heeren behoorde dus tot zijn Naam; in die vrije ontferming des Heeren lag heel Zijn genade; daarin alleen lag Zijn verbond vast; en daarnaar richtte zich dan ook zijn handeling met Israël, ook als de Heere Zijn volk om de ongerechtigheid trof in Zijn toorn, en slechts het overblijfsel behield.

Gods vrije souvereiniteit in Zijn genade is dus juist in zijn openbaring aan Mozes voor Israël onthuld in den Naam des Heeren. Alle recht van vleesch en bloed is daarbij uitgesloten. De rechtvaardigheid Gods is in deze vrije souvereiniteit ongerept. Die rechtvaardigheid treft naar heilig recht de schuldigen, die Hij niet onschuldig houdt. En Zijn onwankelbaar verbond draagt den roem Zijner rechtvaardigheid in Zijn getrouwheid aan Zijne vrije ontferming alleen.

Ja, getrouw is de Heere aan Zichzelf, ook als Hij de goddelooze aanranders van Zijn eer treft in Zijn toorn.

Ook hier is een voor ons ondoorgrondelijk geheim.

Satan is door God in eere geschapen, en hij houdt sinds zijn euvelmoedigen opstand onder Gods vloek zijn bestaan, om, zijns ondanks, de eere Gods te dienen in de wrake des Heeren over hem, waarvan de eeuwigheid storeloos jubelend gewagen zal.

Hierbij nu sluit zich aan het bestel van den heiligen God over de goddeloozen, die in vleesch en bloed zich beroemen, en den Naam, de openbaring en het genadeverbond des Heeren weerstaan. De gemeene goedertierenheden des Heeren zijn ook over hen menigvuldig, maar Zijn zaligmakende ontferming is de Heere hun allerminst schuldig. Neen, ze zullen Zijn eere dienen naar Zijn Raad door in hun euvelmoedig opzet uit te komen — en getroffen te worden door den krachtigen arm van den almachtigen heiligen God, die Zijn eere wreekt.

Hierin is Egypte's Farao, die Israël vertrad en den Naam des Heeren hoonde, het groote historische voorbeeld bij Israëls opkomen onder de volken. Hij staat niet buiten het

bestel des Heeren. Neen, de Heere heeft hem verwekt, en hem laten uitkomen in zijn wereldsche vermetelheid, opdat sinds in hem voor de historie de openbaring van de wrekende kracht des Heeren zou uitblinken en de roem van den naam des Heeren met de gedachtenis aan Egypte's plagen en aan Farao's wegzinken in de Roode Zee over de aarde zou uitgaan.

Ook dit heeft de Heere bij Israëls uitkomen nadrukkelijk uitgesproken en in de Schrift vastgelegd.

Zoo is het dan niet desgenen, die wil, noch desgenen, die loopt, maar des ontfermenden Gods. Zoo ontfermt Hij Zich dan, wiens hij wil, en verhardt wien Hij wil.

Niet alsof de Heere de auteur der ongerechtigheid zou zijn! Neen, Hij roept op tot gehoorzaamheid, tot Zijn eer en dienst. Maar Hij vindt in den zondigen mensch weerspanning, die Zijn heiligheid in rechtvaardigheid met overgeven van den zondaar aan diens eigen verharding treft. Gods verbond en de erve Zijner genade zijn hier voor vleesch en bloed ontoegankelijk en allerminst te eigenen voor het vleeschelijk geslacht.

Maar Zijn ontferming, Zijn vrije soevereine genade gaat naar het ondoorgrondelijk believe van het Welbehagen des Heeren, naar Zijn goddelijke Verkiezing haar weg. Daaraan hangen het Verbond en de Gemeente Gods in den Heere Jezus Christus. En daarnaar bestaat de Gemeente Gods in de geslachten der volkeren. In tijd en eeuwigheid roeme daarom het volk des Heeren in de vrije ontferming van haar God en Zaligmaker: "het is niet desgenen, die wil, noch desgenen, die loopt, maar des ontfermenden Gods!

GIJ, O MENSCH! TEGEN GOD! [Rom. 9:19-23]

Gij zult dan tot mij zeggen: wat klaagt Hij [dan] nog ? want wie heeft zijn wil wederstaan?

Maar toch, o mensch! wie zijt gij, die tegen God antwoordt? Zal ook het maaksel tot dengene, die het gemaakt heeft, zeggen : waarom hebt gij mij alzo gemaakt? Of heeft de pottenbakker geen macht over het leem, om uit denzelfden klomp te maken het eene een vat ter eere, en het andere ter oneere? En of God, willende [zijn] toorn bewijzen en zijn macht bekend maken, met veel lankmoedigheid verdragen heeft de vaten des toorns tot het verderf toebereid; en opdat Hij zou bekend maken den rijkdom zijner heerlijkheid over de vaten der barmhartigheid, die Hij tevoren bereid heeft tot heerlijkheid?

Romeinen 9:19-23.

Is er nog plaats in de consciëntiën en in de harten der menschen voor het aangrijpende en nederwerpende woord Gods, waarmee de profeet Jesaja het Israël der oudheid moest treffen: "Wee dien! die met zijn Formeerder twist"?

Ach, zeer velen van ons geslacht willen er zelfs niets van weten, dat hun denkend en willend leven zulk een twist is met den heiligen God. Zij bespotten Hem slechts hoonend, terwijl ze Hem in verachting den rug toekeeren en zich verder niet met Hem bemoeien. De wereld is van de menschen en hun leven is het hunne; wat hebben zij te maken met God? Of ook, Hij bestaat voor hen niet; zij zijn voor zijn bestaan geheel koud; Hij is dood voor hen; Hij is er niet; en Hij is er nooit geweest.

Zelfs in den kring dergenen, die van zulk ongeloof niet willen weten, die zulke Godsverachting vreezen en alle bespottung en hooning van den Heilige schuwen, wordt nochtans veelszins een leven geleefd, dat zoo weinig rekenschap voor God kent. De stemming is daar vaak nog wel goedig en eerbiedig tegenover God, als tegenover een hoogvereerde in de verte, voor wien men op z'n tijd vlagt en een lied zingt, maar die toch buiten het eigen leven staat. Men heeft het zoo druk met den mensch, met de evolutie en de historie van het menschenleven zelf als hoogst belangrijk verschijnsel, dat gevoeld en gekend moet worden en dat zoo in meelevens moet worden beïnvloed en geleid. Met God, den levenden heiligen God, wiens het leven is, heeft men zoo niet te doen. Het leven is van de menschen, en de religie is één van de verschijnselen en factoren van het menschenleven. Met God heeft men daarin niet te doen dan als bron en grond, die te eerbiedigen is; en voorts voor de vierdagen en de vertroosting in ongeluk en dood. Met den levenden God en Zijn geopenbaard Woord in het leven te verkeerens, dat kan — gelijk het nog pas — nota bene! — in een vergadering van predikanten werd uifgesproken, — dat kan misschien voor een dominee, maar dat kunnen menschen, die voor en in het leven leven niet!

Zoo twist men dan niet met zijn Formeerder.

Alsof dit doodverklaren, dit buiten-zetten, dit opsluiten van den levenden God in een gesticht buiten het leven, niet het hoogste vergrijp ware tegen de allerhoogste Majesteit!

O, men leze en onderzoekte toch het Woord Gods!

't Is daar zoo heel anders als in de wijze van leven, van Christendom-leven ook van onze dagen. In de Heilige Schrift is de levende God midden in het leven, en Hij spreekt daar van Zijn wil en weg, en Hij wil in dat leven gekend en erkend worden als de alléén Souvereine God.

Men spreekt van Calvinisme! Dit is het leven van Calvin geweest, en dit is zijn beginsel,

dat de eere der godvruchtigheid draagt: *God* moet worden gekend en door ieder mensch in heel het leven worden geëerd en gediend als de alleen Souvereine God naar Zijn heiligen wil, dien Hij in zijn Woord geopenbaard heeft.

O dan, als zóó het Woord, van God geldt, ja dan worden hart en conscientie der menschen geraakt. Maar dan ook worden vleesch en bloed geprikkeld tot verzet in denken en zinnen en doen tegen God. In die levende aanraking met God wordt dan ook de twist met den Formeerder gekend. Die twist komt daar uit tot in het worstelende hart, dat bij het Woord des Heeren wil leven, in de overleggingen, die uit dit hart opklimmen en die nedergeworpen en gevangengenomen moeten worden tot gehoorzaamheid des geloofs.

Gods volstreckte en reëele souvereiniteit over heel de wereld en over heel het leven, zijn volstreckte souvereiniteit ook in de genade, worden in helder licht alleen ontdekt aan hen, tot wie het Woord Gods waarlijk als het Woord *Gods* komt. En bijzonder op de erve der genade, der Gemeente Gods, en niet het minst in het hart en in het zielsoverleggen der begenadigden straalt daarom niet slechts het licht van Gods waarachtige uitverkiezing, maar wordt ook de strijd gestreden en geleden van het verzet van vleesch en bloed tegen den Heere, dat gekend moet worden en gekend wordt als het twisten van den mensch met zijn Formeerder.

Ook onder het apostolisch woord naar de Gemeente van Christus te Rome voor de Kerk des Heeren van alle eeuwen, die sinds uitgaat, komt dan ook deze natuurlijke menschelijke overlegging tegen den levenden God op, wijl de heilige apostel Gods Woord spreekt, en daarom Gods souvereine vrije uitverkiezende genade in het licht doet treden.

O, hoe bekend is die vermeteldheid des vleesches, die in allerlei vorm van woord en gedachte zich wil afmaken van het Woord des Heeren: "wat klaagt Hij dan nog? want wie heeft Zijn wil wederstaan?"

Tegenover de vermeteldheid des vleesches nu moet juist het Woord Gods overwinnen; in de nederwerping en gevangenneming dezer zielsoverlegging is waarlijk de zegepraal des geloofs; de vrijmaking des geloofs, om in geheele overgegevenheid aan den levenden God en aan Zijn Woord, aan Zijn waarachtig Woord in het menschenleven te leven.

Zoo spreekt daarom het Woord Gods: Wie zijt gij, o mensch, die tegen God antwoordt? Gij zijt *mensch*; God is *God!* gij de geringe brooze, die niets *weet* en niets te zeggen hebt. God de almachtige, eeuwige, uit wien en door wien en tot wien alle dingen zijn, en die alleen met volstreckte souvereiniteit over alles beschikt en beslist. Durft *gij* spreken, als *God* spreekt, en met Hem treden in geding! O, hoe durft gij? hoe kunt gij? Zwiig toch, en hoor, en aanbid!

Wie zóó niet Gods Woord ontvangt, die ontvangt het niet.

Ook in dit diepe stuk van de volstreckte souvereiniteit Gods in Zijn genade.

Zal ook het maaxsel zeggen tot hem, die het maakte: waarom hebt gij mij zóó gemaakt? Of heeft de pottenbakker geen macht over het leem, om uit denzelfden klomp te maken het eene een vat ter eere en het andere ter oneere?

O hoe diep slaat hier het Woord Gods ons neer!

Maar is de waarheid anders? en brengt niet juist deze waarheid ons op de plaats der aanbedding? Zijn wij niet geheel Gods *maaxsel*? Zijn wij niet enkel door Zijn believen menschen? De heilige profeet werpt zelfs voor vader en moeder alle conscientie in het stof, en de natuurlijke inspraak van aller menschen hart spreekt hier mee: "wee hem, die tot den vader zegt: wat genereert gij? en tot de vrouw: wat baart gij?" Hoe behoort dan in veel hooger zinnelijkheid elk mensch in heel zijn bestaan diep zwiingend aanbeddend voor God te bukken!

En immers niet enkel in ons bestaan, in ons *mensch-zijn* voor God, geldt deze waarheid, maar niet minder, — en daarom vooral gaat het hier! — niet minder geldt deze waarheid in de *genade* Gods. Als één klomp van hetzelfde leem in pottenbakkershand, zoo zijn wij

zondige verdorven menschen één, allen van nature vijanden Gods. De rechtvaardigheid Gods kan ons slechts Zijn verbolgenheid en Zijn toorn brengen. Indien het den Heere behaagt, te begenadigen en te redden, — te zeggen hebben wij hierin niets, slechts het goddelijk licht op te vangen, dat Hij als God ons belieft te geven! — o dan formeert Hij ook in die genade naar Zijn believen, naar Zijn goddelijk believen alleen, dat eeuwig goddelijk, maar voor ons ondoorgrondelijk en aanbiddeijk is. De pottenbakker in zijn souvereine vrijheid is hier het voor ons vernederend maar godverheerlijkend beeld; hij vormt uit het leem de ruwe aarden pot en het edelst aardewerk naar zijn believen.

Neen, het einde van Gods goddelijk bedoelen kunnen wij hier niet uitvinden, maar God zou niet *God* zijn, indien Hij niet al Zijn deugden in geheele souvereiniteit gelden liet. Hij bewijst Zijn toorn en Zijn macht in de goddeloozen, die tegen Hem het verderf kiezen, en die er rijp voor worden onder Zijn goddelijk bestel; — maar Hij verdraagt ze met veel lankmoedigheid, o hoe lang! o hoe goedertieren! o hoe goddelijk groot! hoe aanbiddeijk! hoe alle verontschuldiging voor eeuwig afsnijdend!

En tegen dien achtergrond dan van goedertierenheid en verdraagzaamheid, waardoor goddelooze onbekeerlijkheid naar de heiligheid en gerechtigheid Gods Zijn goddelijke macht en toorn in de ontzettingen zijner vergelding doet uitvlammen, — komt dan uit de diepte der ontferming der barmhartigheid Gods, de rijkdom Zijner heerlijkheid over de voorwerpen zijner goddelijke barmhartigheid, over Zijn uitverkorenen, die Hij tevoren bereid heeft tot heerlijkheid.

O, eeuwig jubelt de zalige liefde in de vrije souvereine onderscheidene Verkiezing Gods!

Zóó, en zóó alleen is het Woord van het Evangelie der genade Gods, waartegen vleesch en bloed twisten in gevaar van godslasterlijke vermetelheid!

Zóó moet de waarheid Gods onze zielen nederwerpen en gevangen nemen!

Zóó moet het geloof in den Heere Jezus Christus waarachtig geloof zijn, Gode tot heerlijkheid!

En zóó moet in zielezaligheid genoten worden de vrije souvereine verkiezende goddelijke ontfermende liefde!

HET OVERBLIJFSEL BEHOUDEN [Rom. 9:24-29].

Welke Hij ook geroepen heeft, [namelijk] ons, niet alleen uit de Joden, maar ook uit de Heidenen. Gelijk Hij ook in Hosea zegt: Ik zal hetgeen mijn volk niet was, mijn volk noemen, en die niet bemind was, [mijn] beminde; en het zal zijn, in de plaats waar tot hen gezegd was: gijlieden zijt mijn volk niet, aldaar zullen zij kinderen des levenden Gods genaamd worden. En Jesaja roept over Israël: al ware het getal der kinderen Israëls gelijk het zand der zee, zoo zal het overblijfsel behouden worden. Want Hij voleindt een zaak en snijdt ze af in rechtvaardigheid: want de Heere zal een afgesneden zaak doen op de aarde. En gelijk Jesaja tevoren gezegd heeft: indien de Heere Sebaoth ons geen zaad had overgelaten, zoo waren wij als Sodoma geworden en Gomorra gelijk gemaakt geweest.

Romeinen 9:24-29.

Getrouw, onwankelbaar getrouw is de Heere in het verbond Zijner genade. Ook wanneer Hij Zijn Gemeente, Zijn volk, dat onder de oude bedeeeling slechts in het volk Israël bestond, sinds de verhooring van den Christus uit alle volken der wereld door het Evangelie vergadert. En ook wanneer in de volken geslachten, die begenadigd waren, verlaten worden en andere geslachten tot de Gemeente des Heeren worden gebracht.

Want de genade des Heeren is *genade*, vrije soevereine ontferming naar Zijn goddelijke Verkiezing, naar Zijn eeuwig goddelijk welbehagen. Gods genade bestaat niet om Zijn verbond. Zij richt zich niet naar Zijn verbond. Zij is niet gebonden aan de geslachten, die in Zijn verbond geboren zijn. Neen, maar Gods verbond is er om Zijn genade; Zijn verbond richt zich naar Zijn genade; en de duurzaamheid van Gods verbond in de geslachten is daarom aan den gang van Zijn vrije soevereine genade gebonden.

Uit Joden en Heidenen roept de Heere Zijn volk door Zijn Woord en Geest als vaten der barmhartigheid, die Hij tevoren bereid heeft tot heerlijkheid. Dit was zoo onder de oude bedeeeling en daarom was het volk Israël toen des Heeren volk. En dit is zoo onder de nieuwe bedeeeling, en daarom wordt de Gemeente des Heeren thans uit de volken der wereld vergaderd.

De historie van het volk Israël is zelf hiervan bewijs; en de Heere heeft dit geheim van Zijn vrije soevereine verkiezende genade dan ook voor Israël onder de oude bedeeeling allerminst verborgen. Neen, maar Hij heeft dit geheim juist in en aan dit Israël geopenbaard.

Gods Israël heeft ook in de geslachten, die aan Gods genade en daarom aan Zijn heiligdom gemeenschap hadden, altoos naar die vrije soevereine Verkiezing Gods bestaan. Niet slechts is daarom in Izak het zaad genoemd met voorbijgaan der andere zonen van Abraham, en is Jakob door die verkiezende genade Gods met uitsluiting van Ezau de erfgenaam geweest der belofte; maar ook verder is Gods Gemeente niet gebonden geweest aan Israëls geslachten zonder wisseling of uitsluiting. Altoos ging de vrije genade des Heeren naar Zijn Verkiezing, naar Zijn soeverein welbehagen ook in Israëls geslachten onderscheidend door; want immer was er een roepen des Heeren ook uit Israël van de vaten der barmhartigheid, die Hij tevoren bereid heeft tot heerlijkheid.

Het Israël naar het vleesch was van nature niet van de volken der wereld onderscheiden; maar het heilige zaad was in dit volk naar Gods vrije genade, naar Zijn Verkiezing, naar Zijn soeverein welbehagen. Daarom stond Israël als volk in zijn geslachten in het verbond des Heeren; daarom stond dit volk in zijn geslachten in den dienst des Heeren; daarom droeg het de openbaring des Heeren en was het geroepen tot de gemeenschap

van Zijn heiligdom. Ook zoo ging echter in dit volk de vrije genade des Heeren door, om de vaten der barmhartigheid uit dit Israël te roepen door Zijn Woord en Geest als uit een volk, dat toch van nature Gods volk niet was. En ook zoo wijzigde zich daarom ook in verband hiermee de vorm van dit Israël, voor zooveel het in zijn geslachten tot de gemeenschap van het verbond, de openbaring, het heiligdom en den dienst des Heeren begenadigd was.

Zienderoogen wordt zoo het Israël in het Tienstammenrijk, dat na Salomo onder Jerobeam opkwam, bij toeneming van de gemeenschap aan het heiligdom des Heeren te Jeruzalem vervreemd. De Heere doet in dit Israël der tien stammen om Zijn vrije genade en daarom om Zijn verbond, dat nog doorgaat, nog werken den dienst Zijner heilige profeten, wier getuigenis sinds Hosea ons ook in Schrift bewaard bleef. De Heere heeft er zoo nog velen in dit Israël naar Zijn vrije genade in den wortel van Zijn volk gebonden gehouden, en ze zoo ook in Juda getrokken. Hij heeft ook zoo nog in die tien stammen Zijn verbond staande gehouden, en zelfs onder Achab zijn zeventuizend gekend, die de knie voor Baal niet bogen noch zijn beeld kusten. Maar in massa sterven deze tien stammen toch van de gemeenschap des heiligdoms en zelfs van de altaren des Heeren op hun lands-bodem af. En als ze eindelijk naar Assyrië worden weggevoerd, worden ze in Israël niet meer gerekend en komen de Samaritanen in hun vroegere stamgebied op.

Zoo gaat de genade des Heeren ook in Juda onderscheidend door. Neen, uit Juda wijkt het verbond des Heeren nimmer, omdat hier het heilige zaad uit Davids huis moet opkomen, en omdat hier de vrije genade Gods naar Zijn Verkiezing de vaten der barmhartigheid, tevoren bereid tot heerlijkheid, uit het vleeschelijk zaad Israëls roept. Maar ook hier wijzigt zich toch de vorm en de omvang der gemeenschap van de erfgenamen der heilige erve, van het volk, dat de openbaring des Heeren draagt en Hem dient in Zijn heiligdom. De Verkiezing des Heeren gaat zoo met Zijn genade niet slechts persoonlijk maar ook geslachtsgewijze door in de gedurige wijziging der formeering van het Israël Gods in Juda. Bij Juda's wegvoering naar Babel, blijft slechts een arm en ellendig volkje, dat op den Naam des Heeren hoopt, bij Jeruzalems puinhoopen achter. Wel openbaart de Heere Zich in Zijn Koninkrijk tegenover Nebucadnezars wereldrijk ook in Babel, en geven de glansen dier openbaring door Daniëls dienst ook getuigenis, gemeenschap en vertroosting aan het Israël der ballingschap; en wel profeteert aan Babels stroom Ezechiël uit de gezichten des Heeren; maar immers Daniël wendt het aangezicht naar Jeruzalem, en Ezechiël profeteert over Jeruzalems vernedering en over het zwakke erfdeel van Juda, dat op den heiligen bodem bleef. Het einde is een herstelling van Gods Israël op de heilige erve en van de openbaring en den dienst des Heeren in Zijn heiligdom, maar in een veelszins gering overblijfsel van het oude Israël en zelfs van Juda's stam, al blijven ook de banden met velen uit Israël ook in dit overblijfsel bewaard.

In dit overblijfsel blijft dan de vrije genade des Heeren haar weg kiezen naar Zijn welbehagen. Uit dit overblijfsel vergadert eindelijk Johannes de Dooper den Heere een toegerust volk. Zoo komt de Christus tot de verloren schapen van het huis Israël. En zoo gaat de Gemeente des Heeren in de geslachten Israëls in een klein overblijfsel uit het oude stamvolk door in de vergadering dergenen, die den Heere Jezus Christus door het geloof aannemen, die in dit geloof één worden met het volk van God, dat de Heere mede uit de Heidenen d.i. uit de volken der wereld als vaten der barmhartigheid door Zijn genade roept en door Zijn Evangelie vergadert.

De historie van Israël is hierin heilige historie, zij is openbaring Gods, de bijzondere openbaring Zijner genade. En zij is daarom in haar beschrijving zelf Woord Gods, getuigenis gevend aan Gods vrije genade, waarnaar Zijn verbond zich richt ook in de uitwendige zichtbare verbondsgemeenschap, waarnaar Zijn genade en Zijn dienst, Zijn beloften en Zijn bondszegelen ook aan de geslachten gebonden zijn.

Dienovereenkomstig heeft de Heere daarom ook onverbloemd door Zijn heilige profeten Zijn Woord uitdrukkelijk gesproken.

De apostel brengt hier het Woord Gods door Hosea en door Jesaja naar voren.

Hosea sprak het Woord des Heeren tot de afdeinzende tien stammen als tot kinderen in hoererij verwekt. "Lo-Ammi," "Lo-Ruchama," d.i. "niet-mijn-volk," "niet-ontfermde," zoo noemde de Heere door Hosea's dienst dit volk. Geheel verwerpenswaard was dit volk voor den Heere. Nochtans gaan nog de vrije ontfermingen des Heeren over dit verwerpelijke volk door; naar Zijn vrije ontfermingen roept de Heere nog uit dit volk de Zijnen, en Hij verheerlijkt naar Zijn vrije soevereine verkiezende genade in Zijn waarachtige volk uit dit verwerpelijke volk Zijn verbond.

Jesaja, de groote profeet in Jeruzalem, spreekt in Juda over het Israël Gods in het midden der volken. Hij verheerlijkt door het Woord Gods jubelend de trouw des Heeren aan Zijn verbond, aan Zijn volk, de onsterfelijke glorie van het Israël des Heeren tot in eeuwige heerlijkheid. Maar deze profeet vooral predikt dan ook het gericht. Hij onthult de ballingschap van Juda. Hij vooral maakt door het Woord Gods, verheerlijkend de getrouwheid van Gods genade en van Zijn verbond, de heerlijkheid van Gods volk los van het vleeschelijk zaad. Hij ziet en doet zien, dat de Heere den stam omhooft en afkapt tot op den tronk. De Heere voleindt deze zaak, Zijn woord des gericht. Hij snijdt af in rechtvaardigheid. Hij doet Zijn zaak, Zijn Woord, maar Hij doet een afgesneden zaak op aarde. Daarom gaat het Israël uit Abraham, Izak en Jacob door, maar slechts in een overblijfsel naar de Verkiezing van Gods genade. Slechts een overblijfsel zal naar Jesaja's profetie uit Babel naar Jeruzalem weerkeeren. Doch niet alleen dit weerkeeren van een overblijfsel uit de ballingschap blinkt in het Woord Gods door Jesaja uit. De goddelijke Verkiezing schittert hier niet slechts uit in een uitwendig Israël, maar in het waarachtige heilige zalige volk van God. O, dat volk komt van Noord en Zuid en Oost en West. Dat volk wordt in heilige scharen in het Jeruzalem der heerlijkheid ingebracht. Dat volk juicht in zijn geslachten. Maar het is, wat het is, eenig en alleen door de vrije genade, door de soevereine Verkiezing des Heeren naar Zijn welbehagen. Daarom is het Woord Gods door Jesaja's dienst: "al ware het getal der kinderen Israëls gelijk het zand aan de zee, zoo zal het overblijfsel behouden worden," en "indien de Heere Sebaoth ons geen zaad had overgelaten, zoo waren wij als Sodoma geworden en Gomorra gelijk gemaakt geweest."

In het apostolisch woord naar Rome spreekt dit getuigenis Gods tot de Gemeente des Heeren uit alle volken.

De Kerk des Heeren wordt in volken en geslachten vergaderd; het verbond des Heeren, het verbond Zijner genade is heilig in het zaad! Wee ons, zoo wij hierin den heiligen God niet eeren! Want hierin hebben wij te doen met Zijn heilige vrije genade, met Zijn eeuwig goddelijk welbehagen!

Maar nooit is die Gemeente, nooit is dit welbehagen des Heeren aan vleesch of bloed gebonden. De Heere gaat in het verbond Zijner genade, ook door de geslachten, die alle van nature in den dood liggen, naar zijn soeverein welbehagen Zijn weg.

Hij roept de vaten der barmhartigheid naar Zijn vrij believeen uit Joden en Heidenen.

Zoo vormt en vervormt de Heere dan zelf Zijn Gemeente ook in haar zichtbare gestalte.

Wee, wie haar slechts in vleesch en bloed toebehoort!

Maar welgelukzalig, wie door het geloof een waarachtig lidmaat van Christus is naar de vrije ontferming Gods!

Eenmaal komt de wanne!

Dan zal de schare, die niemand telt, als Gods Israël eeuwig verheerlijkt worden — in het overblijfsel!

DE ROTSSTEEN IN SION [Rom. 9:30-33].

Wat zullen wij dan zeggen? Dat de Heidenen, die de rechtvaardigheid niet zochten, de rechtvaardigheid verkregen hebben, doch de rechtvaardigheid, die uit het gel ooi is. Maar Israël, dat de wet der rechtvaardigheid zocht, is tot de wet der rechtvaardigheid niet gekomen: Waarom? Omdat zij [die zochten] niet uit het geloof, maar als uit de werken der wet; want zij hebben zich gestooten aan den steen des aanstoets; gelijk geschreven is: Zie, Ik leg in Sion een steen des aanstoets, en een rots der ergernis; en een iegelijk, die in Hem gelooft, zal niet beschaamd worden.

Romeinen 9:30-33.

Naar Zijn vrije soevereine ontferming vergadert de Heere zijn Gemeente uit het menschelike geslacht. Hij is daarbij allermint gebonden aan vleesch en bloed, en daarom ook niet aan het natuurlijk geslacht Zijner begenadigden. Neen maar Hij breidt Zijn verbond over de geslachten uit naar den gang Zijner Verkiezing in de geslachten.

Zoo is dan ook Zijn genade niet gebonden aan Israël als volk naar het vleesch. Ook Israël vervormt zich als het verbondsvolk des Heeren naar den gang van Gods verkiezende genade in de geslachten van Israël. En met die genade gaat het verbond des Heeren in de volheid des tijds, naar Gods belofte van ouds, tot alle geslachten der aarde en daarmee tot de volken der wereld door, ook met verlatng van het Israël naar het vleesch.

Dit heeft de apostel in het licht gesteld als in overeenstemming met het Woord Gods van ouds.

Nog blijft de apostolische blik op het ontzaglijke feit van den overgang van Gods Gemeente uit Oud-Israël in de wereld der volken, die Heidenen waren, gevestigd. Gods vrije ontferming is van dit feit het diepe geheim, dat in het ondoorgrondelijke licht van het eeuwige Wezen Gods, in Zijn aanbiddelijk goddelijk welbehagen zijn diepsten grond heeft. Maar dit feit heeft ook zijn gestalte en zijn oorzaak in het leven en de historie der menschheid zelf, bepaald ook in Oud-Israël.

De Heidenen — of gelijk de apostel schreef, zonder lidwoord, Heidenen, — die de rechtvaardigheid niet zochten, die geen rechtvaardigheid zochten, hebben rechtvaardigheid verkregen en staan nu in de gerechtigheid Gods. Doch deze rechtvaardigheid, deze gerechtigheid, is gerechtigheid des geloofs, geloofsgerechtigheid.

Maar Israël zocht een wet der rechtvaardigheid, Israël wilde rechtvaardig voor God zijn, in de gerechtigheid Gods staan, doch het is tot zulk een wet van gerechtigheid niet gekomen, het staat niet in de gerechtigheid Gods.

Wat is hiervan de middellijke oorzaak?

Die oorzaak wijst de apostel voor Israël aan in het verkeerde zoeken van Israël, een zoeken in strijd met den wil en de roeping des Heeren.

De geslachten van Israël, die nu uit het verbond des Heeren uitvielen, zochten niet het staan in de gerechtigheid Gods uit het geloof, maar als uit werken der wet, — alsof uit werken der wet die gerechtigheid te verkrijgen ware!

Hierin hebben zij zich gestooten aan den steen des aanstoets.

De Heere heeft hun dien steen niet verborgen maar juist ontdekt door Zijn heilig Woord, dat de profeten gesproken hebben, en dat in de Schrift aan Israël is toebetrouwd. Hij heeft hun dien steen ontdekt als een steen in Sion gelegd, waaraan Israël zich kon

stooten tot zijn eigen ondergang; maar waarin het ook vastigheid en behoudenis zou vinden, door zich toe te vertrouwen aan den Heere, door zich aan dien rotssteen in Sion vast te klemmen in het geloof.

De apostel wijst hier op wat de Heere door den profeet Jesaja tot Israël in Juda sprak bij het opkomen en doorbreken der Assyrische wereldmacht, waarmee de verwoesting over Israël als volk des Heeren in Zijn heilig verbond en in den dienst Zijns heiligdoms begon te komen.

Toen heeft de Heere door Zijn profeet Zichzelf aan Zijn volk doen aanwijzen als een steen, een rots in Sion. Het zou er nu op-aan-komen, of Israël zich in het geloof geheel aan den Heere als zijn God in Zijn verbond overgaf en toevertrouwde (Jes 8: 14).

De Heere zelf, en Hij alleen, zou Israël tot een heiligdom zijn. Zoo Israël zich in het geloof alleen op den Heere verliet en zich Hem wijdde in toevertrouwen, dan zou het niet haasten, zoo zeide het Jesaja (28:16); dan zou Israël hierin veiligheid, rust en zekerheid vinden en hebben. Dan zou het niet beschaamd worden, — gelijk de Grieksche overzetter vertolkte en de apostel hier daarmee instemt.

Een andere grond om te bestaan was er echter voor Israël niet. Diezelfde vastheid en zekerheid, die in den Heere voor en in Israël gegeven was, en die als een rots in Sion onwankelbaar bleef, zou een steen des aanstoots en een rots der ergernis voor Israël en voor Jeruzalem zijn, indien dit volk in zelfvertrouwen zekerheid zocht. Indien het in eigen waan een voorzichtig verdrag en verbond met dood en hel wilde maken, door in zichzelf als Israël te betrouwen; in zijn historie; in zijn begenadiging door de bedeeeling der Wet en der openbaring des Heeren; in zijn doen met gebod op gebod en regel op regel; in zijn vleesch en bloed uit de vaderen gesproten; in zijn bestaan en doen; in zijn land en tempel en dienst; zonder het geheele zich toevertrouwen en wijden aan den Heere alleen als zijn God en Verlosser; zonder waarachtige godvruchtigheid; zonder geloof, zonder het waarachtige geloof.

Dan ging het tusschen Israël en zijn God zelf om den Heere en om Zijn eere. Om den Heere als den eenigen en waarachtigen Verlosser. Om den Heere, die alleen in Zijn vrije ontferming Zijn volk behoudt. Om den Heere als Israëls roem en eere. Om den Heere als Israëls God, den God der openbaring en der verlossing voor alle geslachten der aarde.

Dan werd de Heilige Israëls een vlam een vuur, in Israël, in Jeruzalem, een vuur dat Israël als een stoppel verteren zou.

Dan klemde zich dit volk niet vast aan den Heere Zijn God als den onwankelbaren rotssteen in Sion. Dan klemde het zich niet aan Hem in het geloof. Dan vluchtte het niet in Hem, als in het ware heiligdom, om eeuwig bij den Heere te wonen in Zijn genade en in Zijn dienst.

Neen, maar dan was de Heere zelf voor dit Israël de ergernis, de aanstoot, de steen des aanstoots, de rots der ergernis. En dan stootte dit volk zich op Hem te pletter. Dan ging het oordeel van het huis Gods, van Jeruzalem uit. Dan moest komen en dan kwam het heilig gericht des Heeren in den ondergang van Israël en van Jeruzalem. Dan was er geen gemeenschap tusschen den Heere en Israël. En dan was de Heere niet meer Israëls God!

Wilde dit volk dan nochtans zich een recht van gerechtigheid toekennen en toeëigenen, en wanen boven de volken, boven de Heidenen in de gerechtigheid te staan?

Waarom? Op welken grond? Buiten den Heere? Tegen den Heere ?

Om de werken? Welke werken? Om de uitwendige wetsbedeeeling? Om uitwendige nationale maatschappelijke en godsdienstige vormen door de wetsbedeeeling des Heeren door Mozes dienst aangebracht ? Om uitwendige zelfformeering in gewaande godsdienstigheid, in gebod op gebod en regel op regel? Om Jeruzalem en om den tempel ? Om de priesterschap uit Aäron en om den priesterdienst bij het altaar? Om de offeranden, die het bracht wanend daarmee Gode een dienst te doen?

Maar hierin was geenerlei gerechtigheid. Slechts vleeschelijke aanranding van het heilig verbond des Heeren! Miskenning, verwerping van den God aller genade en waarheid!

De Heere had Abraham door het geloof gerechtvaardigd. Hij had Israël in Zijn ontferming uitverkoren, om Zijn volk te zijn uit alle volken der aarde. Opdat Israël zijn God zou toebehooren en Hem gewijd zou zijn door het geloof.

Volk en land en alle levensschat, met akker en veestapel waren alleen des Heeren. En Zijns alleen was het verbond en was de Wet. Zijns was Jeruzalem en Zijns was de tempel. Hij gaf Israël het altaar, en Hij gaf het offer op het altaar.

Er was geen eigen werk Israëls voor den Heere, om Gode dienst te doen, maar er was slechts een werk des Heeren voor Israël tot begenadiging, verlossing en verheerlijking van dit volk des Heeren.

Tot het dragen van Zijn Openbaring. Tot de komst van Zijn heil in het Zaad der belofte. Tot het uitbrengen van Zijn Naam en Zijn zegen voor alle geslachten der aarde.

Israël moest, in ootmoed bij het offer gebogen, alleen voor den Heere bestaan, zich Hem toevertrouwend wijgend in het geloof, en zinkend rustend in Zijn vrije ontferming.

Dan was Israël rechtvaardig voor God door Hem alleen, dan stond het in de gerechtigheid. Door het geloof.

Zoo was noodzakelijk de Rotssteen in Sion ook de steen des aanstoots, de rots der ergernis voor wie op de erve der heiligheid des Heeren in het vleesch betrouwen wou en daarmee de eere van den God aller ontferming wou rooven.

De Christus kwam.

In Hem kwam de Heere, de Heere onze gerechtigheid! In Hem kwam de volle openbaring en de vervulling van de genade des Heeren aan en over en in Israël. In Hem kwam de volle openbaring en vervulling van het verbond des Heeren met en in Israël, het Zaad Israëls, de Middelaar, het Offer, de gerechtigheid.

In Hem kwam Immanuël. De genade en de waarheid des Heeren en daarmee ook Israëls roem en schat en eere, — maar ook Israëls onthulling, zonder gedaante noch heerlijkheid, het Lam, dat de zonde droeg, tot zonde gemaakt, geslacht, afgesneden, gekruisigd, Gode een vloek.

Hierin was de openbaring en vervulling van het verbond des Heeren met en in Israël. Hierin was daarom de Heere in Zijn zelfopenbaring, in Zijn zaligmakende genade, in Zijn vrije ontferming. Maar hierin was daarom ook de versmading van alle vleeschelijke heerlijkheid Israëls, van Jeruzalem en van den tempel. Hier was de Rotssteen in Sion gelegd. Maar hier was daarom ook de steen des aanstoots, de rots der ergernis.

En zij hebben zich gestooten, de Joden in hun verwerpen van den Christus. Zij hebben zich gestooten — in het vleesch, dat wou roemen voor den Heere. Zij hebben zich gestooten aan den Christus en aan Zijn kruis, — hun ergernis! Zij hebben zich gestooten aan den Heere! Zij hebben verworpen het zaligmakend geloof, om te handhaven hun gerechtigheid naar het vleesch.

Zoo hebben zij de gerechtigheid moeten derven en hun oordeel gevonden.

Zoo heeft dan het verbond des Heeren in Oud-Israël zijn einde.

En zoo gaan nu Heidenen door het geloof in tot de gerechtigheid in het verbond des Heeren.

Zeker, door Gods vrije ontferming, die van het geloof de diepere grond en de genadige oorzaak is!

Maar toch daarom ook alleen door het geloof, dat zich aan den Heere als God in den Heere Jezus Christus zonder beding overgeeft en toevertrouwt.

Er zoo gaat dan nu ook het heilig geslacht van de begenadigden des Heeren, Zijn

verbond en Zijn Gemeente door in de volken der wereld, in de gemeenschap dergenen,
die staan in de waarachtige gerechtigheid door het geloof alleen!

En een iegelijk, die in Hem gelooft, zal niet beschaamd worden!

IJVER ZONDER VERSTAND [Rom. 10:1-13].

Broeders, de toegenegenheid mijns harten, en het gebed, dat (ik) tot God voor Israël (doe), is tot (hun) zaligheid. Want ik geef hun getuigenis, dat zij een ijver tot God hebben, maar niet met verstand. Want alzoo zij de rechtvaardigheid Gods niet kennen, en hun eigen gerechtigheid zoeken op te richten, zoo zijn zij der rechtvaardigheid Gods niet onderworpen. Want het einde der Wet is Christus, tot rechtvaardigheid een iegelijk, die gelooft. Want Mozes beschrijft de rechtvaardigheid, die uit de Wet is (zeggende): de mensch, die deze dingen doet, zal door dezelve leven. Maar de rechtvaardigheid, die uit het geloof is spreekt aldus: Zeg niet in uw hart: Wie zal in den hemel opklimmen? dit is Christus (van boven) afbrengen; of wie zal in den afgrond nederdalen? dit is Christus uit de dooden opbrengen. Maar wat zegt zij? Nabij u is het woord, in uw mond en in uw hart. Dit is het woord des geloofs, hetwelk wij prediken. (Namelijk), indien gij met uw mond zult belijden den Heere Jezus, en met uw hart gelooven, dat Hem God uit de dooden opgewekt heeft, zoo zult gij zalig worden. Want met het hart gelooft men ter rechtvaardigheid, en met den mond belijdt men ter zaligheid. Want de Schrift zegt: een iegelijk, die in Hem gelooft, die zal niet beschaamd worden. Want er is geen onderscheid, noch van Jood noch van Griek; want eenzelfde is Heere van allen, rijk zijnde over allen, die Hem aanroepen. Want een iegelijk, die den Naam des Heeren zal aanroepen, zal zalig worden.

Romeinen 10:1-13.

De heilige apostel handhaaft de eer van God in de vergadering van Zijn Gemeente en in de zaliging van menschen, hierin, dat de Gemeente des Heeren niet hangt aan vleesch en bloed in de geslachten der menschen, en dus ook niet aan het Israël naar het vleesch, maar eenig aan het vrije soevereine genadigde welbehagen des Heeren, aan de Verkiezing Gods, waarnaar zich dan ook zijn Gemeente in de geslachten formeert en uit Oud-Israël in de volken der wereld overgaat.

Daarbij echter stelt de apostel in helder licht, dat het wijken van de genadebedeeling Gods uit Oud-Israël naar de wereld der volken een middelijke oorzaak in Oud-Israël zelf heeft, juist wijl dit volk de genadebedeeling Gods wilde binden aan zichzelf, aan zijn vleesch, aan zijn uitwendige voorrechten, aan zijn eigen gerechtigheid als drager der genadebedeeling; aan zichzelf, en niet aan God alleen. De Heere was de Rotssteen, in Sion gelegd; Hij is echter als zoodanig door de velen in Israël niet in het geloof aanvaard, maar in ongeloof geminacht en verzaakt; zij hebben zich gestooten aan den steen des aanstoots; en slechts een klein overblijfsel is behouden.

Om die behoudenis van het overblijfsel uit Oud-Israël is het nu daarom ook den apostel te doen. Zoo slechts de oogen mogen opengaan voor het verwerpen der genade Gods in den Heere Jezus Christus door het vasthouden aan de eigen gerechtigheid in de uitwendige historische genadebedeeling; zoo slechts het Evangelie der vrije ontferming Gods in den Heere Jezus Christus gehoord en verstaan mag worden en in het geloof wordt aangenomen; — dan gaan ook de personen en geslachten uit Oud-Israël tot de zaligheid in, gelijk die uit de Heidenen.

Daarom gaat de apostolische prediking naar het bevel des Heeren ook allereerst tot de Joden uit, en werden door de ontferming Gods velen uit hen den geloove gehoorzaam.

Maar daarom is ook de apostel biddende voor zijn maagschap naar het vleesch, of de Heere hen naar Zijn vrije ontferming mocht toebrengen.

Het hart van den apostel is allerm minst ongevoelig voor Israël; neen, hij is van heeler hart Israëliet ook in liefde tot zijn volk. De toegenegenheid zijns harten en zijn gebed tot God voor Israël is tot hun zaligheid; om hun behoudenis, om hun toebrenging tot de Heere smeekt zijn ziel bij zijn rotsvast apostolisch getuigenis voor de vrije ontferming Gods, voor de zaligheid door het geloof in den Heere Jezus Christus alleen, en voor de vergadering der Gemeente Gods uit Joden en Heidenen.

De apostel verstaat de ijveraars van het vleeschelijk Israël. Hij kent den eigen Israëlitischen ijver, die in hen brandt, en die hemzelf in Farizeesch dweepen voor de eere zijner natie als het uitverkoren volk van God verteerd heeft.

Zij hebben een ijver tot God. Zij komen tegen de Heidenen voor den waren God en Zijn waren dienst op; voor Zijn openbaring door Mozes en de profeten: voor Zijn verbond met de vaderen; voor de heiligheid van Zijn Wet en dienst in Israël.

Voor al in het Farizeëndom brandde die ijver, en Paulus was in zijn Israëlitisch opwassen eertijds een Farizeër uit de Farizeën. Maar hij verstaat nu ook, dat deze ijver een vleeschelijke, eigenwillige en eigengerechtigte ijver is, een ijver niet met verstand, niet met ware kennis en waar inzicht in de openbaring Gods en in zijn heilige instellingen zelf.

Deze ijver is een ijver, die God zelf miskent in Zijn openbaring en genadebedeeling over Israël. Die Hem miskent in Wet en Profetie. Die miskent en verwerpt de ware gerechtigheid Gods; de gerechtigheid die alleen uit God is; die voor zijn volk alleen in Hem is; de gerechtigheid des geloofs, waarin Abraham en David stonden; waarin de profeten roemden; die in Wet en Profetie geopenbaard is; en die in den Christus als het einde der Wet is gegeven.

De Joden kennen deze rechtvaardigheid Gods niet. Zij zoeken hun eigen gerechtigheid in het feit van Gods openbaring, van Zijn Wet en dienst en Woord, hun toebetrouwd, op te richten. En zij zijn daarom aan de rechtvaardigheid Gods niet onderworpen, niet overgegeven door het geloof aan den Heere zelf, als den eenigen grond der hoop. Zij leven niet in de rechtvaardigheid Gods door de genadige vergeving der zonden, door de vrije reddende ontferming Gods, waarvan alle offers spraken; die door de Profetie in helder licht gesteld werd; en die in den Christus en Zijn offerande te volle werd onthuld.

Want het einde der Wet is Christus, tot rechtvaardigheid een iegelijk, die gelooft. De openbaring van den Christus, de Christus zelf tot verlossing en zaliging niet voor den Israëliet naar het vleesch, maar voor den mensch als mensch, voor den mensch, die Hem aannam door het geloof, en die zoo in Hem zijn gerechtigheid vond, — die Christus was het einde der Wet. Op Hem liep heel de Wetsbedeeling uit. In Hem werd door de Profetie de Wetsbedeeling onthuld en verklaard. Hij, de Christus, tot rechtvaardigheid een iegelijk, die gelooft, was het doel der Wetsbedeeling; en Hij was het geheim in heel de Israëlitische wetshandeling, in alle offers op het altaar; — gelijk Hij de belofte Gods aan Abraham was voor alle geslachten der aarde.

Ja, er was een roeping, een eisch door de Wet om rechtvaardigheid door de volbrenging der Wet. Vanzelf, daar was de Wet de heilige Wet Gods voor.

Mozes beschreef dan ook de rechtvaardigheid door de Wet aldus; "de mensch, die deze dingen doet, zal door dezelve leven." Het leven moest komen door de volbrenging der Wet; het kan nooit komen zonder het waarachtige getuigenis; "het is volbracht."

Maar Israël kon dit "volbracht" nooit in zichzelf vinden, het moest dit vinden in den Heere en in Zijn schuldvergevende genade bij het offer des altaars.

De Wet zelf heeft dit allerm minst verborgen. En Mozes door wien de Heere Zichzelf en Zijn verbond aan Israël openbaarde, heeft hiervan dan ook gesproken.

Mozes zelf heeft ontdekt Israëls eindelijk val en verbanning van den Heere. Dan zou

de Heere de harten besnijden en het overblijfsel tot Zich wederbrengen.

Daarom heeft Mozes in Moabs vlakke vóór zijn scheiden Israël bezworen, om het Woord des Heeren en zijn inzettingen te bewaren en te hopen op zijn God alleen (Deut. 30).

Hierin hoort de apostel van Mozes' eigen lippen den roem van de rechtvaardigheid uit het geloof alleen. En die roem klinkt ook ongetwijfeld uit Mozes' woord, waar Mozes Israëls zelfovergave aan zijn God roemt, na zijn vernedering en bekeering, de overgave des geloofs aan den Heere en aan Zijn Woord alleen. Die band des geloofs aan den Heere moest altijd zijn, ook naar de Wet; de band tusschen Israël en zijn God, waarvan Christus de inhoud en het einde is. Daarom moest Israël leven in stille geloofsovergegevenheid aan den Heere bij Zijn Woord alleen.

Zoo spreekt dan de rechtvaardigheid, die uit het geloof is, door Mozes: Zeg niet in uw hart: wie zal opklimmen in den hemel of dalen in den afgrond, om het Woord en daarmee de rechtvaardigheid Gods te grijpen. Deze ijver, om zelf de waarheid en het leven aan te brengen, is ijdel en verwerpelijk. De Heere heeft Zichzelf en Zijn Woord aan Israël gegeven; dit Woord dragen de ware Israëlieten in hun mond en hart; daarbij hebben zij in overgegevenheid aan den Heere te leven door het geloof alleen; en zoo hebben zij in de rechtvaardigheid Gods, in de rechtvaardigheid des geloofs te staan.

O, dat pogen van den valschen ijver, om zelf het licht en het leven aan te brengen, is zoo diep zondig voor God! Ja dat is de verzaking der rechtvaardigheid des geloofs door het oprichten der eigen gerechtigheid. Dit is zelf den Christus willen geven uit den hemel, of Hem opbrengen uit de diepten des doods; zelf den Christus willen voortbrengen, en het "volbracht" van Zijn zaligmakend werk zelf willen leveren.

Het is daarom noodzakelijk de verwerping van den Christus, gelijk de Joden Hem door hun vleeschelijken ijver verworpen hebben.

Neen, de rechtvaardige zal leven door het geloof alleen; door de stille overgave aan den Heere op Zijn Woord, dat door het geloof nabij is in onzen mond en in ons hart, en dat daarom het woord des geloofs is, geloof vraagt en door het geloof aangenomen wordt.

Hier is het volle eenige Evangelie, dat het apostolaat ook aan Oud-Israël predikt: "indien gij met uw mond zult belijden den Heere Jezus Christus én met uw hart gelooven, dat Hem God uit de dooden opgewekt heeft, zoo zult gij zalig worden." Hierin alleen is de zaligheid voor een iegelijk, die gelooft, uit Joden en Heidenen. Want hierin is het einde der Wet: Christus. Hierin is de zelfovergave aan God, waarin alleen de rechtvaardigheid Gods, die in den Christus is, gevonden wordt; de rechtvaardigheid door het geloof alleen, die met het hart wordt aangenomen en met den mond beleden.

Zoo heeft de Schrift altoos gesproken; en bijzonder heeft zij zoo gesproken van den Rotssteen in Sion: een iegelijk, die in Hem gelooft, die zal niet beschaamd worden.

En hierin is geen onderscheid van Jood of Griek. Het gaat hier om den mensch en zijn God, en éénzelfde is Heer van allen, rijk zijnde in ontferming over allen, die Hem aanroepen. Want een iegelijk, — zoo getuigde immer de Profetie, — een iegelijk, die den Naam des Heeren zal aanroepen, die zal zalig worden.

Tot dit "een iegelijk", waarin niet de Jood in zijn gerechtigheid maar de mensch als mensch geroepen wordt, om zich aan zijn God in het geloof over te geven, — tot dit "een iegelijk" moest de Israëliet door het Evangelie geroepen worden als tot den eenigen weg der zaligheid, gelijk ook de Heidenen.

En daarvoor ging met den zielearbeid des apostels zijn gebed tot den Heere voor Israël op.

Zoo moet daarom bij ons geloofsgetuigenis en bij ons prediken van het Evangelie in de geheele wereld ook ons gebed opgaan voor eigen natie, gelijk voor alle volken. En zoo moet ook ons gebed opgaan voor het nakroost van Oud-Israël, dat in zelfverblindings van God en zijn gerechtigheid en daarom van den Christus, van het Evangelie, van het geloof, en van de Gemeente des Heeren uit alle volken afwendt.

Ook nu wordt voor eigen gerechtigheid de gerechtigheid Gods in den Christus

verworpen; niet slechts door het vleeschelijk Jodendom, maar ook door allen, die rusten en roemen in zichzelf, en die door eigen vroomheid of wijsheid het licht en het leven willen aanbrengen, dat God alleen uit loutere genade in den Heere Jezus Christus en daarmee in Zijn Woord gegeven heeft!

Ijver zonder verstand!

Maar een iegelijk, die in den Heere naar Zijn Woord gelooft, een iegelijk bij wien het Woord des geloofs nabij is, in zijn mond en in zijn hart, — die zal niet beschaamd worden!

En een iegelijk, een iegelijk, die den Naam des Heeren zal aanroepen, — die zal zalig worden!

HET EVANGELIE NIET GEHOORZAAM [Rom. 10:14-21].

Hoe zullen zijn dan [Hem] aanroepen, in wien zij niet geloofd hebben ? En hoe zullen zij [in Hem] gelooven, van wien zij niet gehoord hebben ? En hoe zullen zij hooren, zonder die [hun] predikt? En hoe zullen zij prediken, indien zij niet gezonden worden? Gelijk geschreven is: hoe liefelijk zijn de voeten dergenen, die vrede verkondigen, dergenen, die het goede verkondigen!

Doch zij zijn niet allen het Evangelie gehoorzaam geweest; want Jesaja zegt: Heere! wie heeft onze prediking geloofd?

Zoo is dan het geloof uit het gehoor, en het gehoor door het Woord Gods.

Maar ik zeg: hebben zij het niet gehoord? Ja toch, hun geluid is over de geheele aarde uitgegaan en hun woorden tot de einde der wereld.

Maar ik zeg: heeft Israël het niet verstaan? Mozes zegt eerst: Ik zal u-lieden tot jaloerschheid verwekken door [degenen, die] geen volk [zijn]; door een onverstandig volk zal Ik u tot toorn verwekken. En Jesaja verstout zich en zegt: Ik ben gevonden van degenen, die Mij niet zochten Ik ben openbaar geworden dengenen, die naar Mij niet vraagden. Maar tegen Israël zegt hij: den geheelen dag heb Ik mijn handen uitgestrekt tot een ongehoorzaam en tegensprekend volk.

Romeinen 10:14-21.

God is getrouw aan Zijn verbond en aan Zijn Woord. Ook wanneer de vergadering en de openbaring van Zijn Gemeente, van Zijn volk, uit den gesloten kring van Oud-Israël overgaat in de ruimte van de volken der wereld, gelijk in de dagen van den apostolischen dienst. En wanneer deze Gemeente Gods, gelijk in de eeuwen, die volgden, en ook in onze eeuw, geslachten in de volken verlaat, waarin zij tevoren bloeide, en overgaat in andere geslachten.

Want Gods genade en Zijn verbond zijn niet gebonden aan vleesch en bloed, maar gaan hun eigen weg naar Zijn vrije ontferming. In *Hem*, in Hem alleen, hebben Zijn genade en Zijn verbond hun vastigheid.

Zóó heeft de Heere het van ouds in Zijn Woord geopenbaard. Hij heeft geopenbaard, dat Zijn volk alleen door het *geloof* zal leven, door de geloovige overgave aan den Heere Zijn God alleen. En Hij heeft geopenbaard, dat dit Zijn Woord, deze roeping tot het geloof, niet den Israëlieten om hun vleeschelijke afstamming maar als *menschen* gold; en dat Zijn genade met de roeping tot het geloof door Zijn Woord tot alle geslachten der aarde zou komen. *Een iegelijk*, die in Hem gelooft, zal niet beschaamd worden; en een iegelijk, die den Naam des Heeren zal aanroepen, die zal zalig worden.

Zoo wijkt dan Gods verbond en de gemeenschap aan Zijn Gemeente, waar de Heere zelf in Zijn Woord verworpen wordt; waar het waarachtige geloof wordt gemist. En zoo gaat de Gemeente Gods door in de geslachten met de waarachtige prediking van Zijn Woord en met het ware geloof.

Een iegelijk, die in den Heere gelooft en den Naam des Heeren aanroept, die zal niet beschaamd worden; die zal zalig worden. Hierin is geen onderscheid van Jood of Griek, want éénzelfde is Heere van allen, rijk zijnde in ontferming over allen, die Hem aanroepen.

Maar hierom moet nu ook naar Gods genadige bedoeling en naar Zijn belofte in de volheid des tijds de roeping Gods met Zijn Woord door het Evangelie van den Heere Jezus Christus tot alle geslachten der aarde uitgaan en kan deze roeping in niets aan Oud-Israël naar het vleesch gebonden blijven-

Hoe toch zullen zij, — de menschen, van wie het "een iegelijk" toch geldt, — hoe toch zullen zij Hem aanroepen, in wien zij niet geloofd hebben ? en hoe zouden zij kunnen gelooven in Hem, van wien zij niet gehoord hebben ? en hoe zouden zij van Hem kunnen hooren zonder die hun predikt? en hoe kunnen zij prediken, d.i. in den Naam des Heeren, het Evangelie door het Woord Gods afkondigen, indien zij niet door Hemzelf gezonden zijn, indien zij niet last en macht van Hem, van Hemzelf, ontvingen, om met het Evangelie door het Woord Gods tot de geslachten der menschen, tot de volken der wereld uit te gaan?

Daarom juichte reeds in Israëls oudheid de Profetie over die afkondiging des Evangelies, waardoor in den Naam des Heeren alleen verlossing en zaligheid uitgeroepen werd: "hoe liefelijk zijn de voeten dergenen, die vrede verkondigen, dergenen, die het goede verkondigen!" Al moet ook dezelfde profeet, die zoo juicht, aanstonds daarna klagen in een klacht die allereerst van Israël bij de openbaring van den Christus gold: "Heere! wie heeft onze prediking geloofd!" (Jes. 52:7; 53: 1 ; Joh. 12:38), wijl alleen het geloof de verlossing en de zaligheid deelachtig maakt.

Zoo is dan de ontwijfelbare bedoeling des Heeren in de lastgeving van den Heere Jezus Christus, dat het Evangelie allen creaturen verkondigd zal worden; dat alle volken in Zijn Naam zullen worden onderwezen, bekend gemaakt zullen worden met de genade en de roeping des Heeren, opdat zoo door het geloof de Gemeente Gods uit alle volken vergaderd worde, en opdat zoo de Gemeente des Heeren en Zijn verbond in de vergadering der geloovigen besta en zich daarnaar in haar uitwendige openbaring wijzige.

Zoo is dan het geloof uit het gehoor, en het gehoor door het Woord Gods, door Zijn Evangelie en door Zijn lastgeving.

Hebben zij het niet gehoord het Woord Gods met het Evangelie van den Heere Jezus Christus? Dit is nu de vraag, die voor de roeping van de geslachten der volken tot de Gemeente Gods beslist; die beslist over hun roeping, waaraan zij door het geloof zullen moeten beantwoorden, om in de Gemeente des Heeren te bestaan en in hun God en Zaligmaker behoudenis te vinden.

"Hebben zij het niet gehoord?" Zoo hebben de gezanten van Christus en al Zijn geloovigen daarom immer te vragen; en zij hebben te ijveren, om de roeping Gods met Zijn Woord door het Evangelie tot de einden der aarde uit te brengen, en haar in de geslachten, die vervreemd van Gods Woord geboren worden, door te doen dringen.

Bij die vraag leeft de heilige apostel dan ook; en zijn ziel is vervuld van heilige begeerte, om altoos voortgaande overal, waar Christus niet gekend is, het Evangelie te prediken en de Gemeente des Heeren in de geloovigen en hun huis te vergaderen.

En dan juicht hij in Rome over de prediking des Evangelies onder de Heidenen, in Oost en West nu, met de woorden van den 19en Psalm: Ja toch, hun geluid is over de geheele aarde uitgegaan, en hun woorden tot de einden der wereld.

Die 19e Psalm roemt over de sprake der openbaring Gods in de Schepping des Heeren, die zich over al wat mensch is op aarde uitstrekt; maar zij roemt daarbij het Woord Gods in Zijn bijzondere openbaring, waardoor pas de waarachtige kennis des Heeren zaligmakend doordringt.

Nu gaat met het Evangelie van den Heere Jezus Christus door den apostolischen dienst dit Woord Gods tot de einden der aarde door, van waar de zon in 't Oosten rijst tot waar zij daalt in 't Westen.

En Oud-Israël dan? Heeft Israël niet dit Woord Gods ontvangen, dat thans onder de

Heidenen triumfeert? Heeft Israël dit Woord Gods niet verstaan, niet gehoord, niet geweten? Heeft juist Israël dit Woord Gods niet ontvangen van ouds en de eeuwen door gedragen? Heeft Israël niet ontvangen de Wet en den dienst van God, de belofte en de Profetie, de vaders van ouds en den Christus in de volheid des tijds, en de roeping des Evangelies allereerst? Is Israël niet immer door het licht des Heeren omschenen, in dit licht gehuld? Heeft de Profetie niet uit en voor Israël gelicht naar de einden der aarde heen? Is de Christus niet gezonden tot de verloren schapen van het Huis Israëls? Is de roeping tot het geloof en tot de Gemeente van Christus met het Woord Gods door het Evangelie der genade niet begonnen te Jeruzalem? en is zij niet overal, waar de synagoge stond, ook te Rome zelf, door den apostolischen dienst allereerst uitgegaan tot de Joden?

Voorwaar! Israël heeft in heel de oude bedeeing, toen de volken der wereld in duisterheid woonden, den ganschen ouden dag der genade tot in de volheid des tijds toe, het Woord Gods, het Evangelie en de roeping der genade des Heeren, de roeping tot Hem en tot den Christus ontvangen, gehoord en geweten; van Mozes en de vaders af, in heel de rij der profeten in den Christus, die onder hen woonde, en in de apostelen, die tot hen gezonden werden. En dit Israël naar het vleesch draagt in zijn verstrooiing daarna de heilige rolle des Boeks van ouds met zich in de wereld rond tot het einde der dagen. Het draagt in zijn verwerping zelf het getuigenis van den Christus. En het ziet en hoort in de aanneming der Heidenen tot de Gemeente van Christus, het getuigenis en de roeping des Heeren rondom zich op al den weg van zijn omzwerven.

Maar van ouds ook is het getuigenis Gods in zijn Woord tegen dit Israël, dat het in zijn menigte hoorende hoort, maar niet verstaat door het geloof; en dat daarom zijn verlating zal volgen bij de roeping der Heidenen in de volheid des tijds, waarmee de oude heilsdag eindigt. Zoo heeft Mozes reeds, hij de eerste in de rij der heilige profeten Gods, tot Israël het Woord des Heeren gesproken met het oog op Israëls omgang door de woestijn en op zijn latere historie, waarin dit volk zijn God liet varen en den Rotssteen des heils voor zijn afgoden versmaadde: "Ik zal hen tot jaloerschheid verwekken door degenen, die geen volk zijn, door de Heidenen, die tot het volk des Heeren niet waren aangenomen; door een onverstandig volk, dat de kennis van den levenden God miste, zal Ik hen tot toorn verwekken!" (Deut. 32 :21).

En sinds Mozes is zoo geweest het getuigenis der heilige profeten in Israël. Met hen is tegen de openbaring en den dienst des Heeren in Israël bij de ontheiliging van Zijn Naam doorgebroken de roem over de roeping der Heidenen. Jesaja staat ook hier als de groote profeet in het centrum van Israëls historie en van de heilige Godsgezanten met het lichtend getuigenis Gods over de Heidenen, zich verstitoutend tot het Woord Gods: "Ik ben gevonden van degenen, die Mij niet zochten; Ik ben openbaar geworden dengenen, die naar Mij niet vraagden." En in verband met dit profetisch getuigenis over de roeping der Heidenen ging het profetisch Woord Gods door Jesaja en door al de profeten verwijtend over heel Israëls historie tot in de volheid des tijds tegen Israël in: "den geheelen dag heb Ik mijn handen uitgebreid tot een ongehoorzaam en tegensprekend volk" (Jes. 65 : 1, 2).

Zoo heeft dan het Israël naar het vleesch het Woord Gods ontvangen en behouden en daarmee de roeping tot den Heere en Zijn heil in den Heere Jezus Christus, de roeping tot het ware geloof, waarin alleen de behoudenis is. Maar het heeft den Heere en Zijn roeping, Zijn Evangelie en Zijn Christus, de behoudenis en de zaligheid versmaad door afgoderij, door vleeschelijke eigengerechtigheid, door ongehoorzaamheid aan het Evangelie, door ongelooft.

Hiermee verstoot dan dit Israël den Rotssteen des heils, den Rotssteen in Sion gelegd; en het stoot zich tot zijn verderf aan den steen des aanstoots. Maar hiermee valt dit Israël ook uit van de Gemeente Gods en van Zijn verbond.

De genade des Heeren gaat nu met Zijn Woord in het Evangelie van den Heere Jezus Christus over de Heidenen uit, die in den ouden dag Gods volk niet waren, hoewel God niet alleen een God der Joden is maar ook der Heidenen, ook der Heidenen God en

Heere, rijk zijnde over allen, die Hem aanroepen.

Zoo vergadert de Heere dan nu naar Zijn vrije ontferming Zijn Gemeente uit de volken der wereld.

Hij verwekt daardoor Israël tot jaloerschheid, zij het tot vijandschap of tot bekeering.

Hij vergadert zijn Gemeente door het Woord Gods in het Evangelie van den Heere Jezus Christus. Maar in den weg des geloofs alleen.

Alleen in het geloof, in het waarachtige geloof, gaat de Gemeente Gods ook in de wereld der volken door

Ook hier bestaat die Gemeente des Heeren alleen door Zijn genade en alleen in de gemeenschap des waren geloofs

En ook hier wijkt daarom eindelijk de Gemeente des Heeren uit de geslachten, die den Rotssteen des heils versmaden door vleeschelijke eigengerechtigheid en eigenwilligheid, die *het Evangelie niet gehoorzaam* zijn door het geloof.

HEEFT GOD ZIJN VOLK VERSTOOTEN? [Rom. 11:1-10]

Ik zeg dan: Heeft God zijn volk ver-stooten? Dat zij verre! Want ik ben ook een Israëliet, uit het zaad Abrahams, van den stam Benjamin. God heeft zijn volk niet verstooten, dat Hij tevoren gekend heeft. Of weet gij niet, wat de Schrift zegt van Elia? Hoe hij God aanspreekt tegen Israël, zeggende : Heere! zij hebben uw profeten gedood en uw altaren omgeworpen; en ik ben alleen overgebleven, en zij zoeken mijn ziel! Maar wat zegt tot hem het Goddelijk antwoord? Ik heb Mijzelf [nog] zeventuizend mannen overgelaten, die de knie voor het [beeld] van Baal niet gebogen hebben. Alzoo is er dan ook in dezen tegenwoordigen tijd een overblijfsel geworden naar de verkiezing der genade. En indien het door genade is, zoo is het niet meer uit de werken; anderszins is de genade geen genade meer. En indien het is uit de werken, zoo is het geen genade meer; anderszins is het werk geen werk meer.

Wat dan? Hetgeen Israel zoekt, dat heeft het niet verkregen; maar de uitverkorenen hebben het verkregen, en de anderen zijn verhard geworden (gelijk geschreven is: God heeft hun gegeven een geest des diepen slaaps oogen om niet te zien, en ooren om niet te hooren), tot op den huidigen dag. En David zegt: hun tafel worde tot een strik, en tot een val, en tot een vergelding voor hen; dat hun oogen verduisterd worden, om niet te zien; en verkrom hun rug allen tijd!

Romeinen 11:1-10.

De heilige apostel heeft in zijn gewichtvollen Brief naar Rome de gerechtigheid Gods verheerlijkt, die in den Heere Jezus Christus het deel is der geloovigen uit Joden en Heidenen zonder onderscheid, waardoor zij de Gemeente des Heeren zijn en het waarachtige leven in deze wereld leven, dat eeuwig in zaligheid zegepraalt.

Daarna heeft hij het aangrijpende vraagstuk van den historischen overgang der Gemeente des Heeren uit Oud-Israël in de volken der wereld naar den voorgrond gebracht.

Hij heeft daarbij allereerst vastgesteld, dat de Gemeente des Heeren niet hangt aan vleesch en bloed, maar alleen aan de souvereine verkiezende genade Gods; en dat naar den gang dier genade de Gemeente des Heeren zich in haar formeering in de geslachten wijzigt in heel de heilige historie van Oud-Israël, maar niet minder in de vergadering der Gemeente van Christus uit Joden en Heidenen in de volheid des tijds.

In verband hiermee heeft de apostel echter ook in helder licht doen treden, dat de gemeenschap aan de Gemeente Gods eenig-lijk afhangt van de gemeenschap aan den Heere zelf door het geloof; hoe dit geldt voor ieder mensch als mensch, en hoe daarom de menigte van Oud-Israël uit de Gemeente Gods uitvalt door ongehoorzaamheid aan het Evangelie, door ongeloof, terwijl enkel in de gemeenschap der geloovigen de Gemeente des Heeren uit Joden en Heidenen bestaat.

Thans beziet de apostel het vraagstuk nog als wereldhistorisch vraagstuk, hoe het verband tusschen Oud-Israël en de volken der wereld is in dezen gang der genade des Heeren en der vergadering en openbaring van zijn Gemeente. De Heere heeft toch ook bij het uiteengaan der historie in de wereld na den Zondvloed, bij de roeping van Abraham en bij Israëls uitgang uit Egypte, tusschen Israël en de volken verband gelegd voor het Koninkrijk Zijner genade, en Zijn belofte en verbond heeft Hij aan Abraham en

aan Israël vastgemaakt.

Heeft God dan nu, bij den overgang van het Evangelie ter vergadering der Gemeente van Christus uit de wereld, Israël verstooten als Zijn eigen volk uit de volken, waarin Hij door Zijn Verkiezing en genade Zijn Koninkrijk voor alle geslachten, der aarde beloofd en gevestigd heeft ? Is het dan niet meer waar, dat in Abraham en in zijn zaad alle geslachten der aarde gezegend zullen worden, en dat het heil der wereld aan Israël hangt door de genadige verbinding, waarin de Heere Zich met Abraham en Israël gesteld heeft?

Neen, van verstooten is hier bij den Heere geen sprake. De beteekenis van Israël voor het Koninkrijk des Heeren en voor de vergadering van Zijn Gemeente uit alle geslachten der aarde gaat naar Gods Verkiezing, naar Zijn belofte en naar Zijn verbond ook onder de bedeeeling des Nieuwen Testaments door.

Dit is reeds zoo in het feit alleen, dat de Heere Jezus Christus de Zaligmaker der wereld is en dat Hij uit Israël is zooveel het vleesch aangaat.

Het is ook waar, hierin, dat allen, die van Christus zijn, door het geloof Abrahams zaad en naar de belofte des Heeren erfgenamen zijn.

Het is ook waar hierin, dat het Woord Gods met het Evangelie aan de volken der wereld uit en door Israël toekomt, en dat het apostolaat voor al de volken der wereld uit Israël is.

Maar het is ook nog in breederen zin waar.

De apostel wijst hier allereerst op zichzelf, niet slechts als apostel maar ook als toegebrachte door het geloof tot den Heere Jezus Christus. Ik ben ook een Israëliet, — zoo roemt hij, — ik ben ook uit het zaad Abrahams, van den stam Benjamin. Hierin is de apostel Paulus, hij bijzonder, die eertijds de Gemeente Gods vervolgde, maar hij toch ook met al de toegebrachten uit Israël samen, een levend teeken, dat de Heere Zijn getrouwheid aan Oud-Israël ook in de volheid des tijds en ondanks Israëls afval handhaafde.

Allereerst is de Gemeente van Christus uit Oud-Israël vergaderd; en zóó is daardoor en daarna het Evangelie tot de volken der wereld gekomen. De toegebrachten uit de Heidenen zijn niet, gelijk de Joodsche zin vorderde, door het Jodendom tot de Gemeente des Heeren ingegaan, maar alleen door het geloof in den Heere Jezus Christus; maar zij zijn zoo toch toegebracht tot de Gemeente des Heeren, die Hij allereerst uit Oud-Israël vergaderde, zij zijn zoo toch Israël ingelijfd, om Sions kinderen te zijn.

Aan het *getal* der geloovigen uit Israël hangt hier niet de getrouwheid des Heeren aan Israël in de volheid des tijds, even-.min als aan de Oud-Testamentische schaduwachtige bedeeeling en aan het eigen historische leven van Israël als volk in zijn land. De apostel heeft tevoren reeds gezegd, dat de waarachtige band tusschen Israël en den Heere vast ligt in het overblijfsel, dat waarachtig den Heere toebehoort. Hij wijst hier nu op het Woord Gods in de historie van Elia.

God heeft Zijn volk niet verstooten, dat Hij tevoren in Zijn Verkiezing, in zijn liefde en welbehagen uit al de volken der wereld gekend heeft om Zijn eigendom te zijn, het beginsel van Zijn Koninkrijk uit alle geslachten. De Heere heeft in de dagen van den afval tot afgoderij en verderf, toen de profeten gedood en de altaren des Heeren verwoest werden, Elia gewezen op de duizenden, die de Heere zelf Zich heeft overgehouden om Zijn volk te blijven. Zóó is er ook in den dag der vervulling, in den dag van het apostolaat, een Israël des Heeren uit Israël, een overblijfsel naar de verkiezing der genade. Dit overblijfsel is er in de geloovigen uit Israël, waarin de Gemeente van Christus allereerst is opgekomen en waardoor het Evangelie in verband met het apostolaat tot de volken der wereld wordt uitgedragen, om de geslachten der aarde te vergaderen tot den God van Israël.

Dit overblijfsel uit Israël, waarin het waarachtige en historische Israël leeft in de Gemeente Gods, en waarvan de apostel zichzelf ten voorbeeld stelt, bestaat echter alleen door de *genade* des Heeren. Maar immers alleen door die genade is Israël des

Heeren volk geweest onder de oude bedeeing, en alleen door die genade is ook dit overblijfsel het Israël des Heeren onder de nieuwe bedeeing. Alleen door genade is Israël het eigendom des Heeren, en daarom niet uit de werken, niet door de onderhouding der oude instellingen en door het inwendige Joodsche leven in eigen doen; anders ware de genade geen genade. En omdat de genade genade is, zoo is de band aan den Heere niet uit de werken; ware die band toch uit de werken, zoo ware zij niet uit de genade, anders toch was het werk geen werk meer, waaraan de band met den Heere hangt. Genade en werk sluiten hier elkaar noodzakelijk uit. En wijl de Heere Zich aan Zijn Israël alleen door Zijn verkiezende genade verbonden heeft, is al het andere bijkomstig en verliest het zijn beteekenis; het Israël Gods is alleen daar, waar de band van de genade des Heeren blijft. Daarom is die band des Heeren aan Zijn volk in het overblijfsel uit Israël, dat de Heere Zich in den Christus behoudt, als men den dag der vervulling de uitwendige verhoudingen van Israël als historisch volk als schaduwen voorbijgaan.

Hoe staat het dan in de volheid des tijds met het Israël Gods?

Wat Israël in zijn menigte zocht en pretendeerde, namelijk dat het Gods volk uit de volken der wereld was en bleef door zijn eigen uitwendig bestaan en werken, — dat heeft Israël als volk niet verkregen, wijl het dit zocht en vorderde zonder den Heere; wijl het dit zocht niet in den Heere en in Zijn genade alleen, maar tegen Hem in.

Maar de *uitverkorenen* hebben dit door de genade des Heeren alleen verkregen. Zij zijn als het overblijfsel naar de Verkiezing der genade het waarachtige Israël Gods door den waarachtigen band aan den Heere in den Heere Jezus Christus; zij uit Oud-Israël allereerst vergaderd, zijn het ware Israël Gods, en de geloovigen uit de Heidenen zijn door hetzelfde geloof in den Heere Jezus Christus in dit Israël ingelijfd.

De *anderen*, de menigte uit het oude stamvolk Israëls, zijn verhard geworden. Zij hebben den Heere verlaten en verstooten en hebben zich tegen de roepstem des Evangelies verhard in ongeloof. En de Heere heeft hen nu naar Zijn rechtvaardig oordeel aan de verharding overgegeven, gelijk Hij eertijds de volken der wereld, die het schepsel boven den Schepper hebben vereerd en gevierd, aan hun ongerechtigheid overgaf.

Hierin ook is de Heere getrouw aan Oud-Israël als Zijn volk uit de volken der wereld. Hierin is de Heere getrouw aan Zijn verbond en aan Zijn Woord. Want hierin is geschied, wat de Profetie in Israël van ouds door het Woord des Heeren betuigd heeft, en op welk getuigenis der Profetie de Christus zelf bij Zijn verkeer in Israël met nadruk wees. God heeft over de menigte van Zijn volk, dat Hem versmaadde, gegeven een bedwelmenden geest des diepen slaaps, oogen om niet te zien en ooren om niet te hooren (Jes. 29:12; 6:9; Matt. 13:14).

Zij zijn verhard geworden tot op den huidigen dag, — zoo verklaart de apostel des Heeren; en die verharding zal voortduren, totdat de Heere in Zijn genade deze verblindende macht der bedwelming wegneemt en het deksel van de verblinde oogen afrukt.

Tot zoolang duurt over het vleeschelijk zaad van Oud-Israël het heilig oordeel des Heeren, dat reeds David door den Heiligen Geest inriep, als hij uit eigen versmading en verguizing in Messiaanschen Psalm het lijden van den versmaden Christus bezong: hun tafel waaraan zij zich in weelderoem verheffen op zichzelf, worde hun tot een strik, waarin ze vastzitten; tot een val, waarin ze zijn opgesloten; tot een aanstoot, waarop ze zich verderven; tot een vergelding naar de heiligheid en gerechtigheid des Heeren; dat hun oogen verduisterd worden, om niet te zien; en verkrom hun rug, allen tijd, dat hun lendenen waggelen en zij zich niet meer kunnen opheffen! (Ps. 69: 23).

Zóó heeft de Profetie van ouds in Israël betuigd door het Woord des Heeren. Zóó heeft de Heilige Geest uit het eigen leven van het waarachtige Israël in de gemeenschap met den Christus gezocht en gesmeekt, geroepen en geschreid naar den troon des Heeren Heeren. En zóó is het geschied in den dag der vervulling, in den huidigen dag van het apostolaat, en sinds de eeuwen door.

O, de Heere heeft Zijn getrouwheid in Oud-Israël niet verlaten. Het doet Zijn Woord aan Israëls vleeschelijk zaad. Hij heeft het gedaan en Hij doet het in het overblijfsel naar de Verkiezing Zijner genade. En Hij heeft het gedaan en Hij doet het in de verharding, die over de anderen gekomen is.

Hij doet naar Zijn verbond Zijn Woord aan Israël als Zijn volk *uit* de volken. Hij laat niet toe, dat het vleeschelijk zaad Israël vergeten ondergaat in de wereld.

In de Gemeente van Christus blijft Israël in eere, de roem van het Lam Gods, van het altaar, van den tempel, van het Koninkrijk des Heeren; als Sion, de volkomenheid der schoonheid, Israël, het volk der Verkiezing en des welbehagens, waarin de vervallen hut van David en de troon van Christus weer is opgericht, en waarin met Rahab en Babel, met den Filistijn, den Tyriër en den Moor, Griek en Romein en Germaan en de toegebrachten van de einden der aarde roemen, dat ze in Sion zijn geboren en Israël zijn ingelijfd.

En het verstrooide zaad uit Israëls vleesch en bloed, dat in verharding het bloed des Testaments onrein acht en den Geest der genade smaadheid aandoet, en dat zijns ondanks hierin zichzelf moet blijven, hoe het ook in de wereld der volken zich verheft, — dit verstrooide Jodendom draagt voor het oog der begenadigde volken dit teeken van den Heere, die de werken Zijner handen niet laat varen; bij al hun Jodenroem is hun tafel hun tot een strik, tot een val, tot een aanstoot, en tot een vergelding; hun oogen zijn verduisterd en hun rug is verkromd!

ISRAËLS VAL, EN OPSTANDING [Rom. 11:11-15].

Zoo zeg ik dan: hebben zij gestruikeld, opdat zij vallen zouden? Dat zij verre. Maar door hun val [is] de zaligheid der Heidenen [geworden], om hen tot jaloerschheid te verwekken. En indien hun val de rijkdom is der wereld en hun vermindering de rijkdom der Heidenen, hoeveel te meer hun volheid! Want ik spreek tot u, Heidenen, voor zooveel ik der Heidenen apostel ben, ik maak mijn bediening heerlijk, of ik eenigszins mijn vleesch tot jaloerschheid verwekken en eenigen uit hen behouden mocht. Want indien hun verwerping de verzoening is der wereld, wat zal de aanneming wezen anders dan het leven uit de dooden?

Romeinen 11:11-15.

Het getuigenis des Heeren gaat naar Zijn verbond en Zijn Woord in Israël als Zijn volk uit de volken der wereld door. Het gaat door in de Gemeente van Christus, waarin het overblijfsel Israëls naar de verkiezing der genade leeft, en waarin de toegebrachten uit de wereldvolken door het geloof in den Heere Jezus Christus in Israël zijn ingelijfd. En het gaat ook door in de verstrooiing der Joden, die den Christus en Zijn Evangelie verwerpen en aan wie de Heere daarom vervult het oordeel Zijner heiligheid en gerechtigheid, dat Hij van ouds in Zijn Woord door Mozes en de profeten gesproken heeft, en dat de Joden in hun verharding in de wereld met zich dragen.

Maar het verbond des Heeren, waardoor Israël Zijn volk is uit de volken der wereld met het oog óp en ten bate van alle geslachten der aarde heeft ook nog verdere strekking. De heilige apostel gaat daarom in zijn schrijven naar Rome voort, dit voor de Kerk en de wereld der toekomst in het licht te stellen.

Er is en er blijft voor alle eeuwen een bijzondere betrekking tusschen Israël als volk en de volken der wereld. Die betrekking, door God zelf gelegd, is onverbrekkelijk. Zij beheerscht het groote wereldhistorische proces met het oog op het Koninkrijk en de Kerk des Heeren, en met het oog daarom ook op het leven en de toekomst der wereld en op haar einde. En het wereldhistorische proces is in zichzelf, in zijn geheel en eenheid, en in zijn gang en zijn beteekenis voor en in verband met de Kerk des Heeren niet te verstaan, indien wij verzuimen, hierop acht te geven.

Neen, de verwerping van Christus en van het Evangelie door het Israël der historie en van de apostolische eeuw, ongerekend het geloovige overblijfsel, strekt niet om elke betrekking tusschen Israël als het uitverkoren volk van God uit de volken der wereld voor altoos te doen eindigen en ganschelijk teniet te doen. De uitverkiezing van Israël als volk uit de volken ten bijzonder eigendom des Heeren en met bijzondere beteekenis voor Zijn Koninkrijk blijft stand houden, ook onder de nieuwe bedeeeling en tot aan het einde der wereld. Al bestaat sinds de verwerping van den Christus door Israël als volk en zijn daarop gevolgde verstrooiing dit Israël niet meer als een eigen volk onder de volken, — als natie onder de volken verstrooid behoudt dit Israël naar het vleesch zijn beteekenis in de wereld, zijn beteekenis voor de wereld, en zijn beteekenis bijzonder ook voor de Kerk en het Koninkrijk des Heeren, waaraan de toekomst en het einde der wereld hangen.

Dit bedoelt de apostel met zijn zeggen: "hebben zij gestruikeld, opdat zij vallen zouden? dat zij verre!" Zeker, de verwerping van den Heere in den Christus en in Zijn Evangelie is de val van Israël, waardoor het oordeel des Heeren naar Zijn Woord over dit Israël in zijn nationaliteit is gekomen; de apostel noemde deze verwerping tevoren Israëls "val", en hij herhaalt dit woord aanstonds. Hier echter noemt hij haar een "struikeling", die niet een duurzamen val bedoelt. Hiermee zegt de apostel, dat het oordeel des Heeren over

Israël niet de strekking heeft, elke betrekking tusschen den Heere en het verworpen Israël voor immer te doen ophouden en deze betrekking geheel haar beteekenis voor de toekomst te doen verliezen. Neen, die betrekking, al ligt zij onder het oordeel des Heeren bedolven, duurt in haar wereldhistorische beteekenis nog voort; zij duurt nog voort in haar beteekenis voor het Koninkrijk des Heeren; zij blijft in den gang der eeuwen nog werken; en zij zal nog van groote beteekenis worden in de toekomst¹.

Gelijk er in den aanvang van de historie der menschheid na Babels torenbouw verband bestaat tusschen de wegzwerping der volken in eigen wegen en de verwekking van Israël als eigen volk des Heeren, zoo bestaat er in het Goddelijk genadebeleid ook verband tusschen Israëls verstooting en de roeping der Heidenen tot de Gemeente des Heeren.

Israëls verwekking en heiliging van ouds ten eigendom des Heeren was wel een verlating der volken, maar had toch op die volken het oog en bedoelde en zocht den zegen des Heeren voor alle geslachten der aarde. De val van Israël in de volheid des tijds om de verwerping van den Christus en van het Evangelie bracht dan ook de zaligheid der Heidenen, gelijk het getuigenis Gods in Israël nimmer verborgen had.

Nu wijst echter het Woord Gods des Nieuwen Verbonds de Gemeente des Heeren uit de volken aanstonds weer op Israël terug. De Gemeente des Heeren uit het geloovig overblijfsel Israëls der apostolische eeuw en uit de Heidenen bedoelt ook die natie van het oude volk des Heeren, dat om zijn val onder Gods oordeel ligt. Het Jodendom moet in eigen levenskring blijven bestaan tegenover het Christendom, opdat van de Gemeente des Heeren werking op het verlaten Israël uitga, om het te verwekken tot jaloerschheid, totdat de dag der wederkeering door de genade des Heeren komt.

De zaligheid des Heeren, Zijn genade in den Heere Jezus Christus, die over de volken der wereld komt in de vergadering der Gemeente van Christus, houdt met het oordeel des Heeren over Israël verband; zij vloeit in zekeren zin, wat de genadebedeeling des Heeren aangaat, daaruit voort. Door Israëls val is de zaligheid den Heidenen geworden; Israëls val is de rijkdom der wereld en Israëls vermindering de rijkdom der Heidenen; Israëls verwerping is de verzoening der wereld, haar terugroeping, haar wederbrenging tot den Heere in de vergadering der Gemeente van den Heere Jezus Christus.

Hierin echter blijft een gemis. Gelijk er in Israëls verkiezing tot volk des Heeren onder de oude bedeeling, met verlating van de volken der wereld van de bijzondere genade Gods, een gemis was, dat zuchtte naar den nieuwen dag des heils, waarin de zegen des Heeren tot alle geslachten der aarde zou komen, — zoo is er een gemis in de vergadering van Gods volk uit de Heidenen met verlating van het oude volk Israël.

Hierin zucht de Geest des Heeren onder de nieuwe bedeeling om vervulling in den dag der toekomst. De Geest des Heeren hunkert naar de jaloerschheid van het Israël der verstrooiing, omdat er nog banden van liefde en trouw, in God en in den Christus liggen, die hereeniging in de volheid van het Koninkrijk des Heeren vragen.

Deze hunkering werkt dan ook in den heiligen apostel Paulus naar zijn bijzondere verkiezing en roeping van den Heere. Paulus' roeping gold vooral den 'Heidenen, maar zij doelde ook aanstonds en juist daardoor op Israël (Hand. 9:15). De apostel spreekt daarom ook hiervan bijzonder tot de Heidenen, alzoo hij de apostel der Heidenen is. Hij ijvert om apostel der Heidenen te zijn; hij handhaaft dit apostelschap der Heidenen tegen alle Jodendom; hij maakt hierin zijn bediening heerlijk; hij roemt in de Gemeente des Heeren uit de Heidenen; en hij ijvert, om haar als een reine maagd Christus' eigendom te doen zijn; — maar in zijn ziele brandt door den Heiligen Geest in dit alles een vuur der liefde voor zijn maagschap naar het vleesch, voor het Israël, dat verlaten wordt, of hij eenigszins zijn vleesch tot jaloerschheid verwekken en eenigen uit hen

---

¹ De poging, om met beroep op Calvijn en op de Gereformeerde Schriftverklaring deze waarheid af te wijzen, is in strijd met Calvijns eigen verklaring en met die van de Gereformeerde uitleggers der Schrift.

behouden mocht.

Neen, nooit mag de Gemeente des Heeren, die onder de nieuwe bedeeeling der genade bijzonder uit de volken der wereld buiten Israël, uit de Heidenen, vergaderd wordt, vergeten, dat de Geest des Heeren in de Profetie en in het Apostolaat, en ook in haar zelf, zuchten blijft naar de glorie van Gods genade, die ook eenmaal in het vleeschelijk zaad van Israël nog in kracht en heerlijkheid moet en zal geopenbaard worden naar de vrije ontfermingen Gods. En nooit mag zij vergeten, welke groote beteekenis die genade ook voor haar heeft en hebben zal.

Ware de menigte uit Oud-Israël in de volheid des tijds tot den Christus toegebracht en zóó in de wereld der volken uit gegaan als getuige des Heeren, als het volk van Christus, hoe heerlijk zou dit Israël zich geopenbaard hebben, en welk een kracht zou daardoor tot de wereldvolken zijn uitgegaan! Israël heeft echter in zijn menigte zijn vleesch geopenbaard, in zijn vleeschelijke verheffing zichzelf gerechtvaardigd en gestreeld, en den Heere, Zijn genade en Zijn gerechtigheid in den Heere Jezus Christus verworpen. Nu is door Gods vrije ontferming, naar Zijn belofte van ouds voor de wereldvolken, die val van Israëls menigte de rijkdom der wereld geworden en hun vermindering de rijkdom der Heidenen. Maar wat zal eenmaal Israëls volheid voor de wereld zijn, wanneer Gods genade naar Zijn belofte van ouds, door Mozes en de profeten over Israël gesproken, in het laatste overblijfsel van het oude volk der verkiezing zal triumfeeren!

Israëls verwerping is de verzoening der wereld, haar wederbrenging tot den Heere in de Gemeente Gods uit de volken. Maar wat zal dan voor de Kerk des Heeren en voor de wereld de wederaanneming van het eindelijk overblijfsel van dit thans verworpen Israël zijn? Wat zal dit anders wezen dan het leven uit de dooden!

Israël als het volk des Heeren uit de volken draagt naar Gods believen, ondanks zichzelf, de gestalte van den Christus, het Zaad der belofte, den Verlosser der wereld, het licht tot verlichting der Heidenen, waardoor Israël als Gods volk verheerlijkt zal worden.

In zijn vleesch draagt dit Israël ook daarom bijzonder het oordeel der gerechtigheid Gods, het oordeel van den Heere, die in het vleesch slechts de ongerechtigheid vindt. Geen vleesch zal roemen voor den Heere!

Daarom draagt Israël bijzonder het teeken van het offer, dat onder het zwaard van Gods gerechtigheid valt en door het vuur van Zijn heiligheid verteerd wordt. Neen Israël naar het vleesch kan God hierin niet verzoenen; het is zelf niet het offer, niet het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt.

Juist om deze vleeschelijke pretentie, om dezen waan des vleesches, dat Israël het zelf is, wordt Israël als volk van den Heere verworpen en verlaten, met zijn land en stad en tempel en priester en altaar.

Opdat de zaligheid voor de Heidenen openbaar zou worden en hun toegebracht zou worden in den Christus, in den Heere alleen, zonder Jodendom, zonder het Israël naar het vleesch.

Opdat alleen zou blinken in Goddelijk licht de gerechtigheid, die uit God is, de gerechtigheid des geloofs.

Nochtans, gelijk Israël in zijn historisch leven als volk in zijn land en stad en tempel en altaar en offer de schaduw droeg van den Christus en van de heerlijkheid der genade Gods in Hem alleen, zoo is dit Israël ook zelf schaduw van den Christus, en het deelt in zijn historisch leven en in zijn historische toekomst, in zijn eigen bijzondere wereldbeteekenis, eenigermate met den Christus.

Als de Christus afgesneden wordt in den dood scheurt het tempelvoorhangsel, en scheurt de tempel, en wordt ook Jeruzalem en wordt ook Israël afgesneden. In den dood des Heeren is alleen de verzoening der wereld, maar daarmee is die wederbrenging der wereld ook mede gevolg van Israëls verwerping.

Hiermee is echter de beteekenis van Oud-Israël niet uit. Christus is opgestaan uit de

dooden door de zegepraal der genade Gods, in Hem en door Hem geschonken en gewrocht. En eenmaal, moet en zal de zegepraal van de genade des Heeren over het laatste overblijfel van het afgesneden Israël naar het vleesch volgen als een opstanding uit de dooden door de vrije ontferming Gods in den Heere Jezus Christus.

Neen, dan verrijst niet een uitwendig koninkrijk des Heeren in Israël als volk, in het oude land der verkiezing, in Jeruzalem en tempel; — maar dan gaat Israëls overblijfsel, niet hoofd voor hoofd, toch in machtige beweging in dit overblijfsel, door den Heiligen Geest tot den Christus over in het geloof. Dan neemt de Heere Israël in zijn overblijfsel weder aan in Zijn Gemeente uit de wereldvolken. Dan openbaart zich in die herleving uit Israëls overblijfsel machtig de opstanding van den Christus uit de dooden. En dan zal daarvan een verheerlijkende herleving van de Kerk des Heeren uit de volken mede de rijke zegen zijn, die de genade des Heeren brengt.

O wat zal het zijn! zoo roept hier de apostel in heilige zuchting door den Heiligen Geest naar het verborgen einde. En hij roemt, als apostel des Heeren, en ook als Israëliet: wat zal het anders wezen dan het leven uit de dooden!

Zoo blijft naar Gods welbehagen de betrekking tusschen Israël en de volken der wereld, die onder het oordeel van Israëls verwerping doorgaat, tot het einde toe; om uit dat einde, dat mede de bangste worsteling brengen zal, door te blinken in ongeziene heerlijkheid en in eeuwige zalige jubels te triumfeeren.

DE HEILIGE OLIJFBOOM [Rom. 11:16-24].

En indien de eerstelingen heilig zijn zoo is ook het deeg (heilig); en indien de wortel heilig is, zoo zijn ook de takken (heilig). En zoo eenige der takken afgebroken zijn, en gij, een wilde olijfboom zijnde, in hun (plaats) zijt ingeënt, en des wortels en der vettigheid des olijfbooms mede deelachtig zijt geworden, zoo roem niet tegen de takken; en indien gij daartegen roemt, gij draagt den wortel niet, maar de wortel u. Gij zult dan zeggen: de takken zijn afgebroken, opdat ik zou ingeënt worden. Het is wel, zij zijn door ongeloof afgebroken, en gij staat door het geloof. Wees niet hooggevoelende, maar vrees! Want is het, dat God de natuurlijke takken niet gespaard heeft (zie toe), dat Hij mogelijk ook u niet spare. Zie dan de goedertierenheid en de gestrengheid Gods; de gestrengheid wel over degenen, die gevallen zijn, maar de goedertierenheid over u, indien gij in de goedertierenheid blijft; anderszins zult ook gij afgehouden worden. Maar ook zij, indien zij in het on geloof niet blijven, zullen ingeënt worden; want God is machtig, hen weder in te enten. Want indien gij afgehouden zijt uit den olijfboom, die van nature wild was, en tegen nature in den goeden olijfboom ingeënt, hoeveel te meer zullen deze, die natuurlijke (takken) zijn, in hun eigen olijfboom geënt worden.

Romeinen 11:16-24.

Zoo is dan naar het Evangelie van den Heere Jezus Christus, gelijk de apostel des Heeren dit als apostel der Heidenen naar Rome schrijft voor de Gemeente van Christus uit de volken der wereld, de duurzame beteekenis vastgesteld der verkiezing van Israël als volk des Heeren uit de volken der aarde. Het volksbestaan van Israël in eigen land en in den dienst des heilighdoms naar de oude bedeeeling, als schaduw en profetie van de Gemeente en van het Koninkrijk des Heeren uit alle volken en ook in die schaduw werkelijk het volk en Koninkrijk des Heeren, — is voorbijgegaan; de nieuwe bedeeeling der Gemeente van Christus en daarmee van het Koninkrijk Gods uit alle geslachten der aarde is gekomen; nochtans gaat daarin door de beteekenis der verkiezing des Heeren, die Israël Zich als volk uit de volken ten eigendom verkoor. In het overblijfsel naar de Verkiezing der genade, dat in de apostolische eeuw tot het geloof in den Heere Jezus Christus werd toegebracht, leeft het Israël Gods, waarin de geloovigen uit de wereldvolken in den Heere Jezus Christus worden ingelijfd. De anderen zijn in ongeloof verhard geworden, maar hierin ook gaat het Woord des Heeren in Israël door; hun val brengt den zegen des Heeren tot de geslachten der aarde uit en is de rijkdom der wereld; en eenmaal zal naar hetzelfde Woord Gods van ouds de genade des Heeren in den Heere Jezus Christus weer triomfeeren in de geslachten Israëls, die thans onder het oordeel der verharding liggen. En daarmee zal de heerlijkheid der genade in de Gemeente des Heeren voor de wereld ten volle doorbreken.

Dit apostolisch Evangelie van den Heere Jezus Christus is één met de belofte des Heeren aan Abraham, Izak en Jacob, en met het Woord Gods in Israël door Mozes en de profeten. Hoe zou het ook anders! het Woord Gods is één, en het is waarachtig en onwankelbaar; het is één en hetzelfde in Ouden Nieuw-Testament; en op het eene fundament der apostelen en profeten, waarvan Jezus Christus is de uiterste Hoeksteen, staat en rijst voor alle eeuwen de eene Tempel van den levenden God, die de God is van den ganschen aardbodem, en die in de uitvoering van het voornemen Zijner genade in de wereld Zijner menschen niet slechts de volken in hun wegen gezonden heeft maar ook Israël Zich uit de volken ten eigendom verkoor, om Zich als Israëls God te

verheerlijken.

Israël is door den Heere Hemzelf ten *eersteling* verkoren, waarin Hij Zijn volk uit alle geslachten der aarde geheiligd heeft; gelijk in de bedeeing der schaduwen de eerstelingen, den Heere toegebracht, heel den oogst en al het deeg, dat daaruit bereid zou worden, heiligden. Israël is den Heere ten eerstgeboren zoon, waarin heel het geslacht, dat uit alle volken Hem zou worden toegebracht, Hem toebehoorde. Israël is de olijfboom, die het sieraad en de eere des Heeren en de vrucht Zijner verkiezende ontferming draagt. Israël is de *wortel*, waaruit de heilige plante des Heeren opwast en heilig is in zijn takken.

Israël is dit niet in en door zichzelf, in en door zijn vleesch; juist deze waan brengt over Israël het oordeel der gerechtigheid en heiligheid des Heeren. Neen, Israël is dit alleen door *den Heere*, die Zich in Zijn genade in Israël tot zaligheid der wereld gaf. Israël is dit alleen in en door het heilige *Zaad*, dat de Heere van ouds in Zichzelf aan de menschheid had toegezegd.

De *Christus* is de wortel Israëls, in verband met wien en om wien Israël als volk des Heeren is verwekt, verkoren en geheiligd.

In den Christus ligt de onderscheiding tusschen Israël en de volken; met Hem houdt verband de volkenconstellatie, waarin Israël het volk des Heeren was; en heel het wereldbeloop, dat met de komst van den Christus het oordeel der verstrooiing over Israël bracht en de zaligheid tot de wereldvolken deed komen, heeft zijn geheim in den Christus; en in dien Christus alleen ligt het geheim, waardoor ook onder en in het Israël der verharding de genade des Heeren weer triumfeeren zal, en waardoor de tempel van Gods eere in de Gemeente Gods uit alle geslachten verheerlijkt zal worden. Buiten den waarachtigen band aan den Heere in den Christus is Israël niets, en schoon het vleesch van Israël uitwendig deelt in de genade en eere Gods in Israël, toch heeft al wat uit Israël gesproten is geen waarachtig deel aan die genade en eere dan door den waarachtigen geestelijken band aan den Heere in den Christus, door het geloof.

Dit alles neemt echter niet weg, maar stelt juist vast, dat Israël om den Heere en om zijn Verkiezing, om den Christus, in de wereld der volken de heilige eersteling is, die heel het deeg heiligt; de heilige wortel, waardoor de takken heilig zijn. Israël is het erfdeel des Heeren door alle tijden heen en tot in eeuwigheid, waarin al Zijn verlorene volk in heel Zijn verlorene wereld Zijn heilig en zalig Eigendom zal zijn, het eene verkoren geslacht uit alle geslachten der aarde.

Israël is de heilige *Olijfboom* der genade en der eere van God, die eeuwig voor Zijn aangezicht bloeien zal.

Neen, in het verstrooide Jodendom bloeit thans de olijfboom niet. Hier zijn de takken van dien olijfboom, die door het oordeel Gods uit den olijfboom zijn afgebroken, wyl de gemeenschap aan den Christus, de gemeenschap aan den wortel des olijfbooms, aan den wortel Israëls, hier wordt gemist. De toegebrachte geloovigen uit de volken der wereld zijn takken van den *wilden*, van den verbasterden en verwilderden olijfboom van het menschelijk geslacht, dat God Zich schiep, maar dat Hij in de wereldvolken in natuurlijke verwildering zich liet uitwerken. Zij zijn uit den wilden olijfboom afgesneden en den heiligen olijfboom des Heeren ingeënt in den Heere Jezus Christus door het geloof. Maar daarmee zijn zij Israël ingelijfd; zij zijn des wortels en der vettigheid des olijfbooms deelachtig geworden en zij zijn nu in dien olijfboom het Israël Gods, de Gemeente, het volk des Heeren.

Maar deze genade is de genade des Heeren in en over Israël; in dien heiligen olijfboom Jes Heeren alleen gaan Zijn genade en gemeenschap door. De geloovigen uit de wereldvolken mogen dit nooit vergeten; en nooit mogen zij vergeten, dat zij zijn ingeënt in de plaats der afgebroken takken, die in het verstrooide Jodendom Gods oordeel dragen. Daarom vermaant de apostel hun: "roemt niet tegen de takken: en indien gij daartegen roemt, gij draagt den wortel niet, maar de wortel u." Neen, niet in de volken der wereld, in hun eigenheid, leven en gemeenschap en tegenstelling met Israël ligt de

grond-slag en het wezen der Gemeente Gods; Israël en Sion blijven den Tempel des Heeren dragen; hier is de Gemeente, het Koninkrijk des Heeren, en er is noch komt ooit een andere. Hier is de olijfboom, en hier is de wortel, welke is Christus, de Heere onze gerechtigheid; en de begenadigden uit de volken zijn in Christus Israël ingelijfd.

Zeker, het ongeloovige Jodendom is de gemeenschap der afgebroken takken, in wier plaats de toegebrachten uit de wereldvolken ingeënt zijn; die zijn afgebroken, opdat deze geënt zouden worden. Hierin is de ontferming des Heeren te aanbidden en te roemen; maar hierin is geenerlei grond van roem voor de geroepenen uit de wereldvolken tegenover Israël, veel minder grond van verachting van het oude Godsvolk als het mindere dan de volken der wereld. Integendeel, Israël is als volk naar Gods verkiezing het hoofd der volken; en het blijft in zijn beginsel in den Christus, en daarom als Gods Israël, de wortel, die het begenadigde en geheiligde leven uit de wereldvolken draagt. Omdat vleeschelijke roem dit Israël zelf in zijn menigte zijn eigen wortel deed verloochenen, om te zijn als de volken der wereld; omdat deze menigte Israël zoo den Heere versmaadde en den Christus verwierp, door ongeloof alzo, zijn deze takken afgebroken van hun eigen wortel en stam. Maar in den vleeschelijken roem van het leven uit de wereldvolken tegen hen, die uit Israël zijn, met verachting van den wortel Israëls, zou ook door de geroepenen uit de Heidenen de Heere en zijn Christus in ongeloof verzaakt worden; en het oordeel van de gerechtigheid en de heiligheid des Heeren moet hierop voor de geroepenen uit de wereldvolken in afsnijding van den wortel Israëls niet minder volgen dan het in het verstrooide Jodendom gekomen is over de geslachten, die in Israël als Gods heilig volk gebloeid hebben. De apostel vermaant daarom: "gij staat door het geloof; wees niet hooggevoelende, maar vrees! Want Is het, dat God de natuurlijke takken niet gespaard heeft, zie toe, dat Hij mogelijk ook u niet spare!"

Gestrenghed en goedertierenheid Gods, Gods gerechtigheid en Zijn genade, worden in Zijn Koninkrijk, in Zijn heiligen Tempel en daarom in Zijn Gemeente, in Zijn Israël verheerlijkt; in Zijn Israël, het beginsel en het hoofd der volken, waartoe de verkorenen uit alle geslachten der aarde in den heiligen wortel worden toegebracht. Gods gerechtigheid en Zijn genade worden verheerlijkt in dit Israël, in dezen olijfboom des Heeren, ook in de historie van zijn uitwendige openbaring. Niet enkel Gods genade blinkt hier uit, niet minder Zijn gerechtigheid. In den Heere, in den wortel Israëls, in den Christus zijn deze gerechtigheid en deze genade Gods één; maar in de historische openbaring en werking van Gods Verbond gaan ze ook uiteen. Over alle vleeschelijk leven in Israël, dat den Heere versmaadt, komt het oordeel des Heeren; maar over het leven, dat in den Heere alleen schuilt door het geloof, breidt zich de vleugel der ontfermingen Gods.

Zóó moet de Gemeente des Heeren het zien, om niet hoog-gevoelend te zijn maar te vreezen. Zóó moet zij het zien ook in de verstrooiing der Joden buiten de Gemeente des Heeren en in het leven der begenadigden uit de wereldvolken in het Israël Gods. "Zie dan de goedertierenheid en gestrenghed Gods! de gestrenghed wel over degenen, die gevallen zijn, maar de goedertierenheid over u, indien gij in de goedertierenheid blijft; anders zult ook gij afgehouden worden!"

"Ja, want ook in de Gemeente des Heeren des Nieuwen Testaments, in het Israël der Gemeente van Christus, gaat dezelfde openbaring der gestrenghed en der goedertierenheid des Heeren door. Daarom zal ook over allen vleeschelijken roem van hen, die uit de wereldvolken tot het Israëls Gods gebracht zijn, in het einde liet oordeel der gerechtigheid, der gestrenghed des Heeren in hun afsnijding komen. Maar daarom ook zal de Heere in het overblijfsel van het verstrooide Jodendom, na de werking van Zijn oordeel nog Zijn genade verheerlijken. Dan zal de vleeschelijke Joodsche waan worden losgelaten en het Israëlitisch leven in dit overblijfsel zal zich in geloof uitstrekken naar den Heere, den Gods Israëls, naar den Christus, den wortel Israëls. Nu zijn de verstrooide Joden afgehouden takken van den olijfboom des Heeren, nochtans takken van dien boom, van het Israël des Heeren; — maar dan zal de Heere naar Zijn almachtige en vrijmachtige genade deze afgebroken takken weder inenten in den

olijfboom, waarvan zij afgehouden waren. En zij zullen zoo ingeënt worden niet als toegebrachten uit de wereldvolken, als afgehouwenen van den wilden olijfboom, — want nimmer zullen zij met de volken der wereld één zijn. Maar zij zullen ingeënt worden als afgehouden Israëlieten; zij zullen ingeënt worden in hun *eigen* olijfboom. En zóó zullen zij in de Gemeente des Heeren in Gods Israël eeuwig zalig zijn.

Die genade, die almachtige en vrijmachtige genade des Heeren, zal in de Gemeente des Nieuwen Verbonds verheerlijkt worden; en zoo zal deze Gemeente mede hierdoor verheerlijkt worden. Israëls overblijfsel verheerlijkt in de Gemeente Gods in Christus Jezus uit alle geslachten der aarde, maar daarmee in hun eigen olijfboom, in het heilig Israël met Abraham Izak en Jacob. En de Gemeente uit alle geslachten verheerlijkt in de heerlijkheid van Gods Israël, van den heiligen olijfboom des Heeren.

Daarom blijft het Woord des Heeren tot de Gemeente van Christus in Rome en in de wereldvolken spreken van Gods gestrengheid en van Zijn genade, met het oog op het verstrooide Jodendom zoo goed als op de vergadering der Gemeente uit de wereldvolken: "Maar ook zij, indien zij in het ongeloof niet blijven, zullen ingeënt worden; want God is machtig hen weder in te enten. Want indien gij afgehouden zijt uit den olijfboom, die van nature wild was, en tegen nature in den goeden olijfboom ingeënt, hoeveel te meer zullen deze, die natuurlijke takken zijn, in hun eigen olijfboom geënt worden."

GEHEEL ISRAËL ZALIG! [Rom. 11:25-36]

Want ik wil niet, broeders, dat u deze verborgenheid onbekend zij [opdat gij niet wijs zijt bij uzelf], dat de verharding voor een deel over Israël gekomen is, totdat de volheid der Heidenen zal ingegaan zijn. En alzoo zal geheel Israël zalig worden; gelijk geschreven is: De Verlosser zal uit Sion komen en zal de goddeloosheden afwenden van Jacob; dit is hun een verbond van Mij, als Ik hun zonden zal wegnemen. Zoo zijn zij wel vijanden aangaande het Evangelie, om uwentwil, maar aangaande de verkiezing zijn zij beminden, om der vaderen wil; want de genadegiften en de roeping Gods zijn onberouwelijk. Want gelijk ook gijlieden eertijds Gode ongehoorzaam geweest zijt, maar nu barmhartigheid verkregen hebt door dezer ongehoorzaamheid; alzoo zijn ook deze nu ongehoorzaam geweest, opdat ook zij door uw barmhartigheid zouden barmhartigheid verkrijgen. Want God heeft ze allen onder de ongehoorzaamheid besloten, opdat Hij hun allen zou barmhartig zijn.

O diepte des rijkdoms beide der wijsheid en der kennisse Gods! Hoe ondoorzoekelijk zijn zijn oordeelen en onnaspeurlijk zijn wegen! Want wie heeft den zin des Heeren gekend! Of wie is zijn raadsman geweest! Of wie heeft Hem eerst gegeven, en het zal hem wedervergouden worden! Want uit Hem, en door Hem, en tot Hem zijn alle dingen! Hem [zij] de heerlijkheid in der eeuwigheid! Amen.

Romeinen 11:25-36.

Zoo moet dan bij het Woord Gods naar het apostolisch Evangelie van den Heere Jezus Christus de Gemeente des Heeren, die uit de wereldvolken, uit de Heidenen, vergaderd wordt, in het volle geopenbaarde licht des Heeren staan en in haar hemelsche roeping leven in de voortgaande historie van het geslacht.

Door de ontdekkende genade des Heiligen Geestes moet zij kennen de algemeene menschelijke verdorvenheid en ongerechtigheid; de gerechtigheid Gods in den Heere Jezus Christus alleen voor allen, die gelooven; en de vernieuwing tot het waarachtige leven door den Heiligen Geest in de gemeenschap met den Heere Jezus Christus.

Maar zij moet ook kennen het geopenbaarde wereldplan Gods; den gang van Zijn zaligmakend werk in het leven en de historie der menschheid, waardoor niet slechts de gerechtigheid en het leven in den Heere Jezus Christus zijn, gelijk de zonde en de dood zijn door Adam, maar waardoor de Heere in verband met de gave van den Christus Zijn verbond met Abraham heeft opgericht ten zegen voor alle geslachten der aarde. Met Zijn bestel over de menschheid na den Zondvloed heeft de Heere het leven der volkeren geordineerd; Hij heeft Zich in Israël een eigen volk verwekt en geheiligd tot openbaring en uitvoering van Zijn Raad, van Zijn gerechtigheid en van Zijn genade; van Zijn gerechtigheid in Zijn oordeel, waarin Hij de ongehoorzamen om hun ongeloof treft; en van Zijn genade, waarin Hij door Zijn barmhartigheid in den Christus verlost en zaligt in den weg des geloofs alleen.

Israël is onder de volken het uitverkoren volk van God, waaraan en waarin Hij Zich om den wortel van het heilige Zaad openbaart en Zijn bijzondere genade werken doet, terwijl Hij de volken als Heidenen in hun wegen doet wandelen. In dit Israël verheft zich dan echter bijzonder het menschelijk vleesch, om zichzelf in zijn positie en werken boven de Heidenen te behagen, aan den Heere, den Rotssteen des heils zich te stooten, den

Christus te verwerpen, het Evangelie ongehoorzaam te zijn en de roeping der Heidenen tot den Heere te haten. Daarmee ontvalt Israëls menigte aan de Gemeente des Heeren en wordt als takken uit Zijn eigen olijfboom, dien de Heere Zich verkoos en heiligde, afgebroken, en verlaten onder het rechtvaardig oordeel Gods. De geroepenen uit de wereldvolken worden nu door de genade des Heeren in de Gemeente van Christus als Gods volk vergaderd; en in die volken openbaart zich nu in de voortgaande historie en ontwikkeling der menschheid het Koninkrijk Gods, het Koninkrijk van den Christus. Maar die geroepenen uit de wereldvolken tot den Heere Jezus Christus staan in die genade mede door Israëls ongelooft en afval; zij zijn vergaderd tot het overblijfsel Israëls, dat vóór de Heidenen naar de Verkiezing van Gods genade tot Christus is toegebracht, en ze zijn Israël ingelijfd, ze zijn ingeënt in den heiligen olijfboom van het Israël Gods in de plaats der afgebroken takken.

Aan dezen olijfboom blijft de Heere getrouw; Israël is Zijn volk, Zijn Koninkrijk, en in Sion woont de Heere in de Gemeente van Christus. De afgebroken takken liggen in het Jodendom verstrooid onder de volken, maar voor Zijn Israël blijft de Heere dezelfde. En Zijn verbond van ouds met Abraham opgericht, Zijn verkiezing, waardoor Israël Zijn volk is onder de volken der wereld, heeft ook nog op de afgebroken natuurlijke takken van den olijfboom betrekking. De kracht en de vettigheid van den olijfboom zullen ook eenmaal nog aan die afgebroken takken ten goede komen. Hei: Woord Gods in Profetie en Evangelie blijft ook nog over die afgebroken takken spreken en eeni-germate lichten. De kracht en de werking der genade in den Heere Jezus Christus, die het Zaad der vrouw, maar ook bijzonder het Zaad Abrahams, het Zaad en de Wortel Israëls is, zal ook nog over die afgebroken takken komen. Zij zijn naar Gods genade en naar Zijn verbond nog niet ganschelijk vreemd aan den wortel en den stam Israëls; zij zijn en blijven nog natuurlijke takken; en in Gods verkiezing en verbond van ouds ligt ook in den Christus nog Zijn zaligmakende genade besloten, die Hij ook in die afgebroken takken verheerlijken zal. De bedeeing van de barmhartigheid en genade des Heeren over Zijn waarachtig Israël, gelijk het in de Gemeente van Christus uit en in de wereld-volken bloeit 'en vrucht draagt, moet hiertoe mede strekken. Eenmaal zal in de afgebroken natuurlijke takken van den heiligen olijfboom de Geest des Heeren met het licht van Zijn Woord ontdekkend en vrijmakend doorbreken. Dan zullen naar Gods verkiezing velen, die uit het afgebroken natuurlijke Israël zijn, weer als geestelijke takken van het waarachtige Israël in hun eigen olijfboom worden geënt. Zij zullen den alouden vleeschelijken waan loslaten, tot den Heere zich bekeeren, den Christus te voet vallen, zich Hem als hun Koning en Heer overgeven, en gewasschen van hun zonden zich met alle toegebrachten uit de wereldvolken verheugen in de Gemeente des Heeren, in Gods waarachtig Israël.

Dan wordt dit Israël ten volle verheerlijkt; dit Israël, waarin alle geslachten der aarde in de verkorenen en geroepenen zich aanbeddend verheugen in den Heere. Zeker, dit zal gepaard gaan met den ontzaglijken strijd door de verheffing des vleesches in de wereld tegen den Heere en tegen Zijn Christus, en daarom tegen het Israël Gods. Maar het zal nochtans zijn de verheerlijking der Gemeente Gods, der Gemeente van Christus in de eenheid van het menschelijk geslacht; het zal zijn de glorie der historie, als de opstanding uit de dooden. Dan richt de Heere aan Israël het Koninkrijk op met de nederdaling van Jeruzalem uit den hemel door de komst van den Christus op de wolken, door het gericht der verlossing, in de eeuwige zaligheid en heerlijkheid van Gods uitverkoren volk uit alle geslachten in den nieuwen hemel en op de nieuwe aarde, waarop de gerechtigheid wonen zal.

Zóó moet de Gemeente van Christus, voor wie de heilige apostel des Heeren als apostel der Heidenen en als Israëliet naar Rome schrijft, het Woord Gods kennen aangaande den historischen gang van het werk van Gods genade in de wereld Zijner menschheid. En in dit licht van het Woord Gods, moet zij leven naar haar roeping.

Wij vatten hierin het apostolisch Evangelie in dit stuk samen, om te beter te verstaan het woord, waarmee de apostel in dit elfde hoofdstuk het belangrijke eerste deel van zijn Brief aan Rome sluit.

De apostel wil niet, dat de geloovigen uit de Heidenen, die met het begenadigd overblijfsel uit Israël in den Heere Jezus Christus en in zijn Gemeente vergaderd zijn, *wijs* zullen zijn bij zichzelf, zich in eigen licht en voorkeur zullen behagen tegenover het verstrooide Jodendom; — opdat de vleeschelijk waan nu niet het oordeel over hèn brenge; maar ook opdat zij niet in nevellicht hun weg gaan.

Daarom mag den broederen niet onbekend zijn de *verborgenheid*, het Godsgeheim met betrekking tot de verhouding tusschen Israël en de wereldvolken. Neen, dit geheim moet voor de Gemeente des Heeren door het Evangelie in het volle licht treden. Met name moet zij verstaan, dat de verharding, de verblinding en de vervreemding van den Heere en van Zijn genade in den Christus, van Zijn Woord en van Zijn waarachtige Gemeente, voor een deel over Israël gekomen is. Voor een deel, d.i. voor het verlaten en verstrooide deel; maar ook voor den tijd van God bepaald en bij Hem alleen bekend; voor de geslachten, die Hij voorbij gaat, totdat het zaad Zijner waarachtige zaligmakende verkiezing uit dit afgebroken natuurlijke deel van Israël opkomt. Maar het wil ook zeggen, dat de Heere dit afgebroken Israël onder Zijn oordeel niet gansch verlaat, maar nog Zijn Woord ook eenigermate bij dit natuurlijke deel van Israël bewaart, en nog wel aanraking geeft met Zijn Gemeente.

Dit moet de Gemeente van Christus verstaan, en daarom dit Jodendom niet uit het oog verliezen, veel minder het vleien en volgen, of het oordeel des Heeren over dit afgebroken deel van Israël verbloemen, maar naar de eindelijke werking der genade Gods door zijn Geest en Woord over dit Jodendom verlangende uitzien. De Gemeente des Heeren moet verstaan, dat die verharding over dit deel van Israël met de begenadiging der Heidenen verband houdt door Gods aanbiddelijk bestel. Thans doet de Heere in de toevgadering tot Zijn Gemeente de Heidenen voorgaan, totdat de volheid der Heidenen zal ingegaan zijn. Daarom gaat sedert den apostel Paulus de Heidenzending naar Gods believen thans vóór, en moet de Gemeente des Heeren zich welbewust als het waarachtig Israël Gods in het leven der wereldvolken openbaren. Maar die Heidenzending en die openbaring der Gemeente van Christus, waardoor de volheid der Heidenen zal ingaan, heeft ook betrekking op het afgebroken natuurlijke deel van Israël. Het oordeel der verharding, dat voor een deel over Israël gekomen is, strekt *totdat* de volheid der Heidenen zal ingegaan zijn.

Dan zal *geheel Israël* zalig worden. Dan zal de macht der genade des Heeren zich in het afgebroken Israël openbaren, het in overwegend getal tot den Christus toebrenge en zoo weer enten in zijn eigen olijfboom. Hierin zal de vervulling zijn der Profetie van ouds, waarin al de heilige profeten samen stemmen: De Verlosser zal tot Sion komen en zal de goddeloosheid afwenden van Jacob; en dit is hun verbond van Mij als Ik hun zonden zal wegnemen. Deze Profetie van ouds heeft niet enkel op Israël als historisch volk betrekking, maar ook niet enkel op de roeping der Heidenen. Ze heeft betrekking op het Israël Gods, waarin de Heere Zijn Koninkrijk uit alle volken verheerlijken zal; maar ze heeft in verband hiermee ook betrekking op het verstrooide overblijfsel van het historische volk Israël, dat door het oordeel den Heeren afgebroken is. Daarom wordt door deze Profetie *niet* toegezegd een herstelling van Israël als volk in zijn Oud-Testamentische wereldpositie, in zijn land en stad en tempel, om zoo over de volken te heerschen. Neen, de Christus is Koning is Zijn Gemeente, in Zijn Gemeente alleen; en daar woont de Heere in Zijn tempel door Zijn Heiligen Geest; daar is Israël. Maar dit Israël in zijn geheelheid is de heilige olijfboom Gods, in het volk uit Abraham uit den wortel Israëls opgekomen; gekapt in zijn natuurlijke takken; groeiend en bloeiend in de wilde takken, die door het geloof in den Christus in Israëls stam zijn geënt en de sappen en de vettigheid van den heiligen olijfboom deelachtig zijn geworden; totdat de afgebroken natuurlijke takken door den Heere weer in hun eigen olijfboom geënt worden, en zoo de Gemeente van Christus zich in hooge begenadiging van den Heere ten volle heerlijk als geheel Israël openbaren zal.

Zoo zijn dan in de eeuwen, waarin de begenadiging des Heeren over het afgebroken natuurlijk deel van Israël toeft, de verstrooide Joden, die Joden blijven, wel voor de geloovigen vijanden Gods aangaande het Evangelie, door hun verwerping van het

Evangelie en hun vijandschap tegen het Evangelie onder de wereldvolken; maar aangaande de verkiezing, om Gods verkiezing van Israël, van Zijn waarachtig volk en erfdeel, waarvan zij afgebroken natuurlijke takken zijn, behooren zij voor de geloovigen beminden te zijn om der vaderen wil; gelijk ze dit in hun toekomst zijn bij God, die nog naar Zijn verkiezing en Zijn verbond in hun einde Zijn genade in hen verheerlijken zal. Want de genadegiften en de roeping Gods over Israël als Zijn volk uit Abraham zijn onberouwelijk en gaan tot in het einde der menschheid door, gelijk Zijn zegen voor alle geslachten, aan Abraham in zijn zaad toegezegd, ondanks der Heidenen gruwelen doorgegaan is en doorgaat.

Het bestel des Heeren over Zijn menschheid is hier onderscheiden en toch één. Eertijds waren de Heidenen in hun ongehoorzaamheid na de oorspronkelijke algemeene genadeopenbaring Gods ongehoorzaam en verlaten, terwijl de Heere Zijn vleugel over Israël als Zijn volk uitbreidde. Door Israëls ongelooft en ongehoorzaamheid komt dan de barmhartigheid des Heeren bijzonder over de Heidenen in hun toebrengring door het geloof alleen tot de Gemeente van Christus. Dan is Israël in zijn afgebroken menigte in zijn ongehoorzaamheid van den Heere verlaten; maar de barmhartigheid des Heeren over Zijn Gemeente uit de wereldvolken, in Israël ingelijfd, roept dan om de wederbrengring der natuurlijke afgebroken takken en gaat in het einde over hen uit. Zoo worden Israël en de volken, beurt om beurt en allen te zamen, door Godzelve besloten onder de ongehoorzaamheid, opdat alle vleeschelijke roem zou worden afgesneden en de geheele wereld zou blijken voor God verdoemelijk te zijn; en opdat alleen de barmhartigheid des Heeren zich zou verheerlijken in Gods volk uit alle geslachten, in Zijn van eeuwigheid verkoren waarachtig Israël uit den heiligen wortel gesproten.

Daarom schrijft de apostel bijzonder in zijn woord tot de geloovigen uit de Heidenen: Want gelijk ook gijlieden eertijds Gode ongehoorzaam geweest zijt, maar nu barmhartigheid verkregen hebt door dezer ongehoorzaamheid; alzoo zijn deze nu ongehoorzaam geweest, opdat ook zij door uw barmhartigheid zouden barmhartigheid verkrijgen. Want God heeft ze allen onder de ongehoorzaamheid besloten, opdat Hij hun allen zou barmhartig zijn.

Ja, eeuwig zal in de geheelheid van het Israël, dat zalig wordt, in de zalige Gemeente Gods uit alle geslachten, lof en eer en aanbidding Gode en het Lam worden toegebracht voor Gods volheerlijk Goddelijk believen, waarin het eeuwige licht der wijsheid en der waarheid blinkt. Daarmee zal de Heere lof en aanbidding worden toegebracht voor al Zijn wegen met ieder in het bijzonder en met de menschheid in haar geheel, in Israël en in de volken gehouden. Bijzonder zal Hem dan ook lof en aanbidding toegebracht worden voor Zijn ongehouden genade, waaruit als de fontein alle zaligheid voor allen afzonderlijk en gezamenlijk is opgekomen, terwijl niemand Hem ooit iets heeft toegebracht dan zonde, die Hij uitdelgde, en weerstand, dien Hij brak. Voor geen vleesch klimt in eeuwigheid eenige roem op. Alle roem is voor den Heere alleen!

Zóó zal het zijn in de eeuwige heerlijkheid.

In den tijd leeft Gods Gemeente in het licht Zijner openbaring, al kan zij de volheid van dit licht niet omvatten.

En wie dit licht opvangt in zijn ziele, die aanbidt met den apostel, en met het Evangelie:

O diepte des rijkdoms beide der wijsheid en der kennis Gods!

Hoe ondoorzoekelijk zijn Zijn oordeelen en onnaspeurlijk Zijn wegen!

Want wie heeft den zin des Heeren gekend! Of wie is Zijn raadsman geweest!

Of wie heeft Hem eerst gegeven, en het zal hem wedervergouden worden!

Want uit Hem, en door Hem, en tot Hem zijn alle dingen!

Hem zij de heerlijkheid in der eeuwigheid!

Amen!

LEVENDE HEILIGE OFFERANDE [Rom. 12:1, 2].

Ik bid u dan, broeders, door de ontfermingen Gods, dat gij uw lichamen stelt tot een levende, heilige [en] Gode welbehagelijke offerande, [welke is] uw redelijke godsdienst. En wordt dezer wereld niet gelijkvormig, maar wordt veranderd door de vernieuwing uws gemoeds opdat gij moogt beproeven, welke de goede, en welbehagelijke, en volmaakte wil Gods zij.

Romeinen 12:1, 2.

Het slot van het elfde hoofdstuk van den Brief aan de Romeinen is ook het slot van het eerste deel van dien Brief, waarin de apostel Paulus de waarheid Gods in den Heere Jezus Christus voor de geheele wereld breed en diep in het licht stelt. Met het twaalfde hoofdstuk vangt het tweede deel van dezen Brief aan, dat meer bijzonder *besturend en vermanend* is met het oog op het leven der Gemeente van Christus in de wereld.

Heel het Woord Gods, dat door den apostolischen dienst met het Evangelie van den Heere Jezus Christus tot ons komt, is leerend en besturend. De *leering* der waarheid Gods gaat *voorop* en is de grondslag der besturing en vermaning voor het Christelijke leven, die volgt, maar die ook volgen moet. Zóó is de geestelijke orde dan ook in heel de apostolische prediking. En zóó moet deze orde ook in de Gemeente van Christus bewaard blijven.

De stelling, dat de *leer* der waarheid op het *leven* steunen moet, is dat ook met het Woord Gods in lijnrechten strijd en in den grond een verloochening der openbaring van het Woord Gods, die buiten ons zonder ons en voor ons in den Heere Jezus Christus en in de Schriften gegeven zijn. Het geloof is uit het gehoor en het gehoor door het Woord Gods, en dit geloof moet het beginsel zijn van de praktijk des levens, waarvoor het Woord Gods de onderwijzing en den regel geeft.

Daarom wordt de Gemeente des Heeren ook niet gebouwd door de persoonlijke vermaning en door het Ouderlingschap allereerst, maar door het Apostolaat en door den Dienst des Woords en der Sacramenten, waarbij zich het opzicht, de besturing en de vermaning moeten aansluiten, en waarop deze zich moeten gronden. Een Christelijke Kerk, die door den praktischen arbeid wil bestaan in plaats van door het zuivere Woord en de waarheid Gods, valt in puin. Waar geen groeiende kennis der waarheid Gods is, daar kan geen gezond Christelijk leven bloeien en geen ware Christelijke levenspraktijk gevonden worden.

Het spreekt van zelf, dat ook het besturende en vermanende woord van den apostel vele leeringen bevat en ook zelf weer leerend is. Ook de Christelijke levenspraktijk heeft het apostolaat en het Woord Gods ten zeerste noodig. Ook het Christelijk leven moeten wij kennen niet uit de Gemeente of uit de geloovigen, maar uit het Woord Gods. De Christelijke levenspraktijk mag allermint willekeurige uiting zijn van Christelijk geestelijk leven. In haar beginsel en richting en met betrekking tot de onderscheiden levensgebieden en levensverhoudingen wordt zijzelf door het Woord Gods ons geopenbaard en geleerd.

Deze leering aangaande de Christelijke levenspraktijk volgt in het Woord Gods zelf op de leering der waarheid Gods, die in Christus Jezus geopenbaard is. Zij gaat niet aan deze waarheid vooraf, maar zij volgt er op, zij steunt er op, en zij is er op gegrond. Zoo moet dan ook de leering der waarheid Gods in Christus Jezus in de Gemeente van Christus hoofdzak zijn en zij moet altoos hoofdzak en grondslag van alle leering blijven; de leering aangaande het Christelijke leven moet altoos daarop volgen, daarop rusten, zich daarbij aansluiten. Alle leering in de Gemeente van Christus, die praktijk van het leven vooropstelt, daarin haar kracht zoekt en daarin opgaat, is niet praktikaal; ze is

wortelloos en onvruchtbaar.

Ongetwijfeld bedoelt de leering, de prediking en bediening des Woords het Christelijk leven. Toch niet in de eerste plaats. In de eerste plaats bedoelt zij de verheerlijking Gods door ontsluiting Zijner waarheid, die Hij ons geopenbaard heeft. In de tweede plaats bedoelt zij de uitvoering van Zijn Raad en genade in het leven der Gemeente van Christus in deze wereld. Dit leven moet daartoe door die waarheid worden aangegrepen, in die waarheid geleid, met die waarheid werkzaam gemaakt worden, en zoo moet dit leven in de levenspraktijk aan de waarheid Gods beantwoorden als het genadeleven, dat uit God is, en dat Hem eert en dient naar Zijn geopenbaard Woord, naar Zijn Wet en Evangelie, naar Zijn goddelijken wil.

Zoo vangt dan ook de apostel Paulus in het besturend deel van zijn schrijven naar Rome voor de Gemeente des Heeren aan: Ik bid u dan, broeders! door de ontfermingen Gods, dat gij uw lichamen stelt tot een levende heilige Gode welbehagelijke offerande, welke is uw redelijke godsdienst!"

Met het woordje *dan* verbindt de apostel zijn besturend en vermanend apostolisch woord aan de waarheid Gods, die hij in het licht stelde, en grondt hij zijn besturing op die waarheid alleen. Uit heel die waarheid Gods volgt de roeping der Gemeente van Christus in heel de wereld der eeuwen, voor God, voor haarzelf, voor de wereld, voor Heidenen en Joden, voor het Koninkrijk Gods, dat eenmaal in volheid zal ingaan.

De Gemeente van Christus kan die waarheid Gods niet doen triumfeeren; zij kan dien Raad Gods niet uitvoeren; maar zij moet daaraan nochtans dienstbaar zijn door haar leven. Die waarheid Gods roept om haar leven als Gemeente des Heeren. Daarom bidt de apostel haar in den Naam des Heeren, om zich welbewust gewillig met vreugde aan die roeping te geven.

Hij bidt haar *door de ontfermingen Gods*. Zonder die ontfermingen Gods in den Heere Jezus Christus, uit de fontein van Gods genade gegeven en geopenbaard, kan de Gemeente des Heeren niet aan die roeping beantwoorden, en bestond die bijzondere roeping ook voor haar niet als de genadige roeping Gods. In die ontfermingen Gods is echter deze roeping gegeven, geopenbaard en verzekerd. En nu, door die ontfermingen, en ziende op die ontfermingen, in het licht der openbaring Gods van die ontfermingen, komt deze roeping tot de Gemeente van Christus en kan en moet zij aan die roeping beantwoorden.

Daarom bidt het Woord Gods door het apostolaat en door den dienst des Woords de Gemeente van Christus om in die roeping te leven. Zoo schreef de apostel naar Korinte: "God was in Christus de wereld met Zichzelf verzoenende, en Hij heeft het woord der verzoening in ons gelegd; zoo zijn wij dan gezanten van Christus' wege, alsof God door ons bade; wij bidden van Christus' wege: laat u met God verzoenen." En zoo schrijft hij naar Rome over de roeping der geloovigen: "ik bid u dan broeders! door de ontfermingen Gods."

Hierin is de praktijk voor den dienst des Woords tot opbouw en besturing der Gemeente van Christus aangegeven. De ontsluiting der waarheid Gods moet door die waarheid zelf den drang geven tot besturing en vermaning, maar de heilige dienst moet in den Naam des Heeren dien drang doen gelden. Zonder toepassing en toeëigening mag de bediening des Woords niet zijn; maar deze toepassing en toeëigening moet van de waarheid en de genade Gods zelf uitgaan, en ze moet dringend de vrucht des Woords vorderen. De vrucht des Woords, de vrucht der genade Gods, mag en moet gevorderd worden door het Woord des Heeren zelf. Die vrucht mag en moet in den heiligen dienst door de ontfermingen des Heeren worden verwacht. Zij moet aan het Woord des Heeren en aan Zijn genade beantwoorden. En zij moet aan de uitvoering van den Raad des Heeren door de ontfermingen Gods dienstbaar worden.

De Gemeente des Heeren moet in alle geloovigen door Gods ontfermingen Hem gewijd zijn als een *offerande*. Dit moet het leven der geloovigen in de wereld zijn. Dit moet zijn hun godsdienst, hun dienen van God, hun eeredienst voor God in de wereld. In het *offer*

ligt het geheim van heel den dienst van God. Er is geen dienst van God, geen eeredienst buiten het offer. Het zoenoffer gaf God Zelf in den Heere Jezus Christus. Maar dit zoenoffer strekt, om het volk des Heeren zelf Gode als een wijdingsoffer, als een offer van zelf-wijding toe te brengen. Gelijk het zoenoffer en het priesterschap van Aäron in Israëls schaduwachtigen dienst ook strekken moest, om heel het Israël een priesterlijk volk Gods te doen zijn, dat in zijn danken lofoffers, in zijn eerstelingen en in zijn eerstgeborenen zelf zich den Heere wijdde, en Hem in heel zijn bestaan en leven dienstbaar was en verheerlijkte, — zoo strekt het waarachtige zoenoffer van den Heere Jezus Christus, om heel de Gemeente van Christus als een priesterlijk volk Gode te wijden, opdat het den Heere geestelijke offeranden zou offeren, die Gode aangenaam zijn door Jezus Christus.

Dit is de *redelijke godsdienst*, de redelijke eeredienst, die Gode van Zijn menscheid moet worden toegebracht. Niet door zilver of goud, niet door offerdieren, niet door tempels met handen gemaakt, niet door uiterlijke ceremoniën moet God gediend worden. God is Geest, en Hij moet worden gediend in geest en waarheid. Hij moet gediend worden door het redelijke, welbewuste, geestelijke menschenleven, dat zich Hem wijdt en dienstbaar stelt; door het leven, door het menschenleven ja, maar door het redelijke, welbewuste geestelijke menschenleven.

Dit geestelijke menschenleven is de offerande Gods, die *leven is, heilig en Gode welbehagelijk*. Het leven, het menscheleven moet God verheerlijken door zich Hem te wijden en Hem te dienen. Maar het moet dan ook waarachtig *levend* zijn, geestelijk levend, boven het stoffelijke zinnelijke verheven, *heilig*, den Heere zelf naderend in aanbidding, zich Hem in liefdeovergave wijden, met Hem in gemeenschap, door den Heiligen Geest, Hem *welbehagelijk*.

Zóó moeten de geloovigen naar hun roeping in het geloof zichzelf met hun eigen leven Gode ter eere ten dienste wijden, zich offeren. Zij moeten zich zoo ten offerande *stellen*. Hun levenskeus en voornemen, hun belijdenis en hun leven moet zijn, zichzelf zoo Gode door de genade des Heeren als een levend offer toe te brengen. En zij moeten zoo hun *lichamen* Gode stellen, tot een levende heilige Gode welbehagelijke offerande in redelijken, welbewusten geestelijken dienst der eere, Want zij leven in het lichaam, naar Gods bestel in Zijn Schepping en in Zijn genade. Zij leven niet slechts verborgen geestelijk, al is dit hun eigenlijke leven, dat zij Gode wijden moeten; maar zij leven dit hun leven in een zienlijke, uitwendige, stoffelijke wereld, en daarom in hun lichaam. Hun leven moeten zij in en door hun lichaam uitvoeren. Alle ware menschenlijke geestelijke levenspraktijk dringt tot het lichaam door en werkt daarin uit. Zoo moet het volk des Heeren in de Gemeente van Christus den Heere in Zijn menscheid op aarde dienen en eeren in heel het zichtbare uitwendig zich bewegende en doende menschenleven, en daarom op heel het menschenlijk levensgebied in het openbaar en in het verborgen. Dit is de redelijke godsdienst. Zeker, het offer, dat Gode in den dienst der eere moet toegebracht worden, is louter geestelijk. Het is leven, redelijk geestelijk menschenleven. Maar dit leven schiep God in en voor Zijn wereld, die Hij uit het stof deed rijzen in het licht. Uit het stof moet Zijn eere opklimmen tot Hem. Daarom moet het verzoende en geestelijk levendgemaakte leven van Zijn volk in de Gemeente van Christus Hem het lichaam geestelijk ten offer wijden en toebrengen, het lichamenlijk leven, het leven in het lichaam, in heel het uitwendige menschenlijke bestaan, en in heel de uitwendige menschenwereld en schepping.

Hierom vermaant de apostel in dit verband ook: "en wordt dezer wereld niet gelijkvormig, maar wordt veranderd in de vernieuwing uws gemoeds, opdat gij moogt beproeven, welke de goede en heilige en volmaakte wil van God zij!"

In het lichaam, in de uitwendige menschenwereld, moet Gode door Zijn volk de geestelijke offerande des levens worden gebracht. Dit leven in het lichaam in de wereld moet echter een geestelijke offerande zijn. Daarom kan en mag het leven der geloovigen niet gelijkvormig zijn aan dat der wereld. De menschenwereld leeft een eigen leven, dat als menschenleven een eigen vorm heeft en hebben moet in heel het menschenoptreden

en ondernemen. Dit menschenleven wordt in zijn uitwendige openbaring bepaald door het redelijk geestelijk leven der menschen. Waar echter dit geestelijk menschenleven buiten gemeenschap met God verkeert, niet geestelijk levendgemaakt is, en Hem niet ten offer is gewijd, ligt het in de macht der zonde, en verkeert het in de duisternis. Zoo kan en mag dus het menschenleven der geloovigen niet gelijkvormig zijn aan het leven der wereld, dat Gode niet gewijd is. Het leven der geloovigen heeft een ander beginsel, verkeert in het licht van Gods waarheid, en is den Heere een offerande der eere. Dienovereenkomstig verschilt het noodzakelijk in heel zijn uitwendige openbaring van het wereldleven. Het is hier, gelijk daar, leven in het lichaam, menschenleven in de wereld, in heel de wereld en in alle levensverhoudingen. Hierin bestaat het verschil niet. Maar het levensbeginsel, de levensregel, het levensdoel verschillen tusschen wereld en geloovigen, en daarom verschilt ook noodzakelijk heel het levensoptreden, heel de uitwendige levensopenbaring. De *vernieuwing des gemoeds*, de geestelijke hervorming, herstelling, in denken en willen, en in heel de innerlijke, geestelijke levens wij ding, beslist hier. In alle leven, in allen levenskring, levensverhouding en levenspraktijk moet deze vernieuwing doorwerken. En zoo hebben dan de geloovigen in heel hun menschenleven te beproeven, welke *de goede en welbehagelijke en volmaakte wil van God* zij, opdat zij daarnaar en daarnaar alleen leven.

Hoe uitgebreid is hier de roeping der geloovigen, om hun menschenleven een levende heilige Gode welbehagelijke offerande te doen zijn!

O, niemand onzer greep nog ooit ten volle de uitvoering van die roeping. Wij struikelen allen in vele. Maar daarom temeer is het onze roeping, er naar te jagen, of we dit leven naar den wil des Heeren immer meer grijpen mochten!

Daartoe bestrale ons het volle licht der waarheid Gods!

Daartoe mogen de vleugelen der ontfermingen Gods zich over ons uitbreiden!

En daartoe dringe door Gods ontferming diep in onze ziele de bede van het Woord Gods, die voor mannen en vrouwen in de genade gelijkelijk geldt, de apostolische vermaning: "Ik bid u dan!"

WIJS TOT MATIGHEID [Rom. 12:3-8].

Want door de genade, die mij gegeven is, zeg ik een iegelijk die onder u is, dat hij niet wijs zij boven hetgeen men behoort wijs te zijn; maar dat hij wijs zij tot matigheid, gelijk als God aan een iegelijk de mate des geloofs toegedeeld heeft. Want gelijk wij in één lichaam vele leden hebben, en de leden allen niet dezelfde werking hebben, alzoo zijn wij velen één lichaam in Christus, maar elkeen zijn wij malkanders leden. Hebbende nu onderscheiden gaven, naar de genade, die ons gegeven is, [zoo laat ons die gaven besteden:] hetzij profetie naar de mate des geloofs; hetzij bediening in het bedienen; hetzij die leert, in het leeren; hetzij die vermaant, in het vermanen; die uitdeelt, in eenvoudigheid; die een voorstander is, in naarstigheid; die barmhartigheid doet, in blijmoedigheid.

Romeinen 12:3-8.

De algemeene roeping der geloovigen, om met hart en leven zich Gode te offeren en Hem zoo geestelijk te dienen, moet op velerlei gebied en op velerlei wijze worden uitgevoerd. De apostel Paulus geeft hiervoor ook in zijn schrijven naar Rome enkele aanwijzingen.

Deze aanwijzingen betreffen allereerst het leven der geloovigen in de Gemeente van Christus, waarin zij de genade en de gaven die zij van den Heere ontvingen, hebben dienstbaar te maken, ziende niet alleen op zichzelf maar ook op wat der anderen is, — gelijk ook de apostel *naar de genade die hem gegeven is*, hiertoe in zijn heiligen apostolischen dienst aan de Gemeente des Heeren werkt.

Daarom vermaant de apostel, dat de geloovigen *niet wijs zullen zijn boven hetgeen men behoort wijs te zijn, maar dat zij wijs zullen zijn tot matigheid, gelijk als God aan een iegelijk de mate des geloofs toebedeeld heeft*.

Met dit "wijs zijn" bedoelt de apostel het oordeel, de waardschatting, die ieder geloovige heeft en hebben moet, van zijn eigen kennis en inzicht in de goddelijke waarheid; van zijn geloof; van de gaven, die hij ontving; van de plaats, die hij inneemt; van den dienst, die hem is toebetrouwd; en van de waarde en beteekenis, die zijn leven in de Gemeente des Heeren heeft. Een geloovige behoort te weten, dat hij gelooft. Hij behoort in het licht der goddelijke waarheid te leven, in kennis van God en van Zijn Woord. Hij behoort te weten de genade, de gave en de roeping, die hij heeft van den Heere. Hierin behoort hij wijs te zijn. Maar hierin heeft de rechte wijsheid ook haar maat. Zij gaat gepaard met de ootmoedigheid. Zij doet weder verstaan, dat de kennis en de gave ten deele zijn. Zij kenmerkt zich door het inzicht, dat de mate der gave van Christus ook voor ieder onderscheiden is. En zij werkt de gewilligheid, om dan ook waarlijk naar eigen maat de rechte plaats in te nemen, die van den Heere aan ieder gegeven is; en waardoor ieder ook den ander op zijn waarde schat, gemeenschap aan anderer gave en dienst behoeft en begeert, en den ander uitnemender acht dan zichzelf.

Dit is wijs-zijn, gelijk men *behoort wijs te zijn, wijs-zijn tot matigheid*; en de apostel vermaant, dat ieder geloovige te waken heeft, om in zijn wijs-zijn niet hierboven uit te gaan. Dit is wijs-zijn tot matigheid in het kennen niet enkel van eigen begenadiging maar van de bedeeeling des geloofs en der genade in de Gemeente des Heeren, waardoor God aan een iegelijk de mate des geloofs, en daarmee ook der gaven en der diensten toebedeeld heeft, naardat het Hem belieft.

Want gelijk wij in een lichaam vele leden hebben, en de leden allen niet dezelfde werking hebben, alzoo zijn wij velen één lichaam in Christus, maar elkeen zijn wij elkanders

leden.

Het beeld, dat de apostel hier gebruikt, keert in zijn apostolische onderwijzing gedurig weer. Het menselijk lichaam is zoo vol leering. Wat al leden, zintuigen, ledematen, gaven en krachten werken in dit lichaam, elk in onderscheiden dienst. Ieder dier leden heeft in eigen plaats, gave, kracht en dienst zijn bijzondere waarde en beteekenis. Maar daarom juist ook kan het eene lid de andere niet missen, gelijk het door de andere niet gemist kan worden. Elk lid heeft zijn eigen werking ten dienste van het lichaam, maar het wordt daarom en daartoe ook zelf door de werking der andere leden gezegend. Het oog en de hand, de voet en de vinger, zijn hier zeer onderscheiden in waarde, maar ieder lid mist toch ook weer juist, wat andere leden hebben. Alle leden hebben elkander noodig. En niet één der leden is het lichaam. Ze zijn alle van het lichaam. Ze zijn alle dienstbaar aan het lichaam. Er zijn vele leden, doch er is slechts één lichaam. En niet de leden maar het lichaam in zijn eenheid is het eigenlijke, waardoor ons menselijk leven zich openbaart en naar zijn roeping werkt.

Deze organische samenvoeging der vele leden ieder met eigen werking in ons eene lichaam is nu beeld, toonbeeld en voorbeeld van de samenwerking, die God in Zijn Schepping gegeven en geordineerd heeft in al Zijn schepselen en in het geheel van Zijn Schepping. Gelijk het in het menselijk lichaam is, zoo is het ook in dier en plant. Zoo is het ook in het geheel der dierenwereld en der plantenwereld. Zoo is het in heel de Natuur, in de bezielde en in de onbezielde Natuur; in de schepselen en in de stoffen, in kleuren en tonen en vormen, in elementen en krachten. Zoo is het tusschen hemel en aarde, tusschen de geestelijke en de stoffelijke wereld.

Zoo is het zeer bepaald ook. in de menschenwereld, in de onderscheiding van man en vrouw, van ouders en kinderen; van de menschen met allerlei gaven en talenten; in de veelvoudigheid van hun arbeid, van hun leven en hun dienst, en van hun persoonlijkheid. Zoo is het tusschen de levenskringen der menschen. Tusschen de bedrijven en tusschen hen, die daarin arbeiden. Tusschen den meer stoffelijken en den meer geestelijken arbeid. Tusschen overheden en onderdanen. Tusschen volken en rassen. En tusschen de levensbeweging in de eeuwen, die elkaar volgen. Hier is eenheid, waarop de zonde wel verstorend werkt, maar die toch niet te breken is, wijl God haar gaf, verordende en in stand houdt.

Hierin behoort ieder in zijn mate wijs te zijn; maar hij behoort wijs te zijn in zijn mate. En in die wijsheid behooren hij en zij hun levensroeping te kennen en uit te voeren, in en voor de eenheid; en voor de eenheid der velen; voor de eenheid van allen.

De Gemeente van Christus leeft in het goddelijke licht, en de Geest der genade leert daarom de geloovigen, hun roeping voor de eenheid des levens te verstaan.

Maar de Gemeente van Christus heeft zelf in Gods wereld een eigen bijzondere plaats en daarom een eigen en bijzonder leven in een eigen eenheid.

Zij bovenal is één; niet slechts door goddelijke ordinantie en door natuurlijk geschapen leven en werking, maar geestelijk door den Heiligen Geest. Zij is één in Christus. Zij is één lichaam in Christus. Ja, zij is waarlijk één lichaam. Dit *behoort* zij niet slechts te zijn, maar dit *is* zij.

Doch omdat zij dit *is* en de Heere dit aan Zijn Gemeente geopenbaard heeft daarom *behoort* zij het ook te zijn. Zij behoort één te zijn in het weten der geloovigen, in hun willen, en in hun werken.

Alle geloovigen behooren de eenheid van het lichaam van Christus te kennen en te erkennen, Zij mogen de eenheid, de Katholiciteit der Kerk van Christus in de geheele wereld en in alle tijden niet loochenen, En zij moeten in hun mate medewerken, om de uitwendige openbaring en verwerkelijking van de eenheid der Kerk van Christus te zoeken en te dienen naar den regel des geloofs. Alle scheuren van de eenheid der Kerk, waar niet het geloof naar het Woord Gods dit vordert, is ongehoorzaamheid tegenover het Evangelie, een wijs-zijn boven hetgeen men behoort wijs te zijn.

In die eenheid der Gemeente van Christus moeten de geloovigen nu ook leven, — met hoeveel zwakheid en gebrek de Kerk van Christus zich ook in haar leven en dienst openbare. Zij behooren naar de werking van een iegelijk in zijn maat, door alle voegselen der toebrenging, de eenheid en den welstand, de opbouw en de eere der Kerk van Christus en van haar leven als Gemeente des Heeren te zoeken.

Zij behooren daartoe zichzelf te kennen en te waardeeren naar hun begenadiging en roeping van den Heere, en zich naar die roeping en gave te geven ten goede der Gemeente van Christus. Maar zij behooren ook zich daarin te kennen als een lid van het lichaam; en zij behooren zoo ook de anderen te kennen en te waardeeren als leden van het lichaam. Zij zijn elkeen, over en weer, elkanders leden; en ze hebben zoo elkaar te erkennen, en den zegen van elkaars begenadiging, van elkaars leven en dienst, te begeeren, tot genieting en tot werking van het eene lichaam van Christus. Tot werking van het lichaam van Christus naar de groote heilige roeping, die de Gemeente des Heeren voor Hem, voor de wereld Zijner menschheid, en voor Zijn Schepping heeft.

Hebbende nu onderscheiden gaven, naar de genade, die ons gegeven is, zoo hebben alle geloovigen afzonderlijk en gezamenlijk hierop acht te geven, en zich van hun heilige roeping in dezen te kwijten.

De apostel noemt in verband met die roeping enkele hoofdfunctiën, waarop de Gemeente haar roeping naar de genade des Heeren te kennen en uit te voeren heeft. *Profetie*, dat is het getuigenis des geloofs, de belijdenis der waarheid Gods, het immer dieper ontsluiten, uitbrengen en uitdragen van het licht dier waarheid Gods voor de consciëntiën en het leven der geloovigen en van alle menschen.

Alle geloovigen deelen hierin naar hun mate, naar de mate des geloofs, — al is hier daarom juist ook een bepaalde en bizondere roeping voor wie daartoe van den Heere begenadigd is. Zoo is er *bediening*, dienst der Kerk naar buiten en naar binnen, die moet worden uitgevoerd. Zoo is er in verband met dien dienst de taak der *leering*, der onderwijzing van het Woord Gods, waardoor de Gemeente van Christus waarlijk leeren moet. Zoo is er de roeping tot *vermaning*, tot besturing, waarschuwing en terechtbrenging. Zoo is er de roeping tot *uitdeelen*, om ook in het uitwendige leven de nooddriftigen op te helpen, staande te houden en te sterken door te bewijzen gemeenschap, waarbij de eenvoudigheid alle krenking moet zoeken te ontwijken. Zoo is er de roeping van den *voorstander*, die voor de Gemeente van Christus opkomt en waakt, opzicht over haar oefent en haar leidt in den weg des Heeren, waarbij de wacht naarstigheid vordert. En zoo noemt de apostel hier eindelijk de roeping tot *barmhartigheid* tegenover allerlei smart, levenssmaad en ellende, welke barmhartigheid door Christus' Gemeente gekend en geliefd moet worden en in blijmoedigheid moet worden beoefend.

In heel deze onderscheiden roeping staat heel de Gemeente van Christus; en alle geloovigen hebben daaraan naar de mate des geloofs deel. Zij hebben daarin echter ieder eigen plaats en gave. En zij hebben hierin elk hun mate. En zoo zijn hierin dan ook de bizondere diensten of ambten der Kerk, die onderscheiden moeten zijn en blijven; waarin ieder zijn eigen roeping, maar ook zijn gave en zijn mate kennen moet; en waarin allen samen moeten zoeken den zegen, de werking, en de eere van het eene lichaam van Christus in de wereld.

ONGEVEINSDE LIEFDE [Rom. 12:9-21].

De liefde zij ongeveinsd! Hebt een afkeer van het booze, en hangt het goede aan. Hebt elkander hartelijk lief met broederlijke liefde, met eere de een den ander voorgaande. Zijt niet traag in het benaarstigen; zijt vurig van geest; dient den Heere. Verblijdt u in de hoop; zijt geduldig in de verdrukking; volhardt in het gebed. Deelt mede tot de behoeften der heiligen; tracht naar herbergzaamheid. Zegent ze, die U vervolgen; zegent en vervloekt niet. Verblijdt u met de blijden; en weent met de weenenden. Weest eensgezind onder elkander; tracht niet naar de hooge dingen, maar voegt u tot de nederigen; zijt niet wijs bij uzelf. Vergeldt niemand kwaad voor kwaad; bezorgt hetgeen eerzaam is voor alle menschen. Indien het mogelijk is, zooveel in u is, houdt vrede met alle menschen. Wreekt uzelf niet, beminden, maar geeft den toorn plaats, want er is geschreven: Mij [komt] de wrake [toe], Ik zal het vergelden, zegt de Heere. Indien dan uw vijand hongert, zoo spijzigt hem; indien hem dorst, zoo geeft hem te drinken, want dat doende zult gij kolen vuurs op zijn hoofd hoopen. Wordt van het kwade niet overwonnen, maar overwint het kwade door het goede!

Romeinen 12:9-21.

De geloovigen in den Heere Jezus Christus moeten zich als een levende heilige offerande Gode wijden, en daarom naar de genade hun geschonken hun plaats en roeping kennen en uitvoeren in de gemeenschap der Gemeente van Christus en in de wereld. De apostel voegt aan zijn desbetreffende vermaning aanstonds een reeks van opwekkingen toe omtrent de wijze, waarop de geloovigen zich in samenleven en in hun verkeer onder de menschen hebben te gedragen in ongeveinsde liefde.

De beoefening der *liefde* is altoos en in alles de roeping der geloovigen. God is liefde, en de liefde is de vervulling der Wet; wij moeten God liefhebben boven alles en onzen naaste als onszelf. De liefde is de hoogste inhoud van het menschelijk leven en daarom de hoogste eisch voor het menschenleven. Zoo moeten dan de geloovigen onder de menschen uitblinken in de liefde vooral. Hieraan zal de wereld erkennen, dat zij discipelen van den Heere Jezus Christus zijn, zoo zij liefde hebben onder elkander.

De geloovigen in den Heere Jezus Christus, wedergeboren uit onvergankelijk zaad door het levende en eeuwig blijvende Woord van God, hebben hun zielen gereinigd in gehoorzaamheid der waarheid tot ongeveinsde liefde, tot ongeveinsde liefde tot God en de menschen, en tot ongeveinsde broederlijke liefde in de gemeenschap der heiligen. Zij moeten elkaar daarom vurig liefhebben uit een rein hart. (1 Petr. 1 :22, 23).

Die liefde zij *ongeveinsd*; zij moet niet slechts uitkomen in woorden en daden, maar zuiver en waarachtig zijn in het hart. De geloovigen moeten in alles een *afkeer* hebben van het *booze* en het *goede* aanhangen; zij moeten met heel hun hart begeerig zijn naar het goede, naar het goede bovenal in de ongeveinsde liefde.

Hartelijk, van heeler hart, moeten zij elkander liefhebben, niet slechts als menschen maar bijzonder ook als broeders en zusters in den Heere, met *broederlijke liefde*. Gelijk er een bizondere natuurlijke liefde is tusschen kinderen van één huis, zoo moet er een bizondere geestelijke liefde zijn tusschen de geloovigen als kinderen Gods. Deze liefde moet inhouden onderlinge wederkeerige waardeering, hoogschatting en vereering. *Met eere*, in vereering en eerbeton, moeten zij de één den ander *voorgaan*, hierin wedijveren, en elkaar hierin ten voorbeeld zijn.

Overenkomstig de warmte van de liefde huns harten, mogen zij *niet traag* zijn in het *benaarstigen*, niet lui of lusteloos, slap of lauw in hun levensroeping voor den Heere en voor de menschen, en daarom ook allerminst in hun liefde en eerbetoon voor elkander. Zij moeten *vurig van geest* zijn, warm en opgewekt en gloeiend in ijver, on zoo te bloeien in hun *dienen* van den Heere, in hun wijding en toewijding tot Zijn dienst ook tegenover elkaar.

Leed en kruis ontgaan hun daarbij niet; hun liefde uit het ware geloof brengt noodzakelijk kruis en druk. Zij vervullen hiermee de overblijfselen van het lijden van Christus, die in Zijn liefde leed en in Zijn lijden juist Zijn liefde betoonde tot het einde. Bij dit leed der geloovigen moet hun blijdschap in den Heere zijn, in de hope op Zijn genade, waardoor zij Zijn trouw ervaren en Zijn heerlijkheid verwachten, en daarin ook verwachten de bekroning hunner liefde. *Verblijdt U in de hope*, — zoo vermaant hen daarom de apostel; maar hij voegt er ook aan toe: *zijt geduldig*, lijdzaam en volhardend, *in de verdrukking*, in miskenning van broederen en in de vijandschap en vervolging der wereld; en *volhardt in het gebed*, blijft uw zielen Gode bevelen met goeddoen, grijpt Zijn sterkte aan, schuilt bij Hem, en houdt aan in uw smeeking, opdat gij in den strijd niet moogt onderliggen, maar overwinnen moogt.

Deze heilige liefde des harten moet in doen en laten onder de geloovigen en voor de oogen der menschen uitkomen. Hier is daarom de roeping tot het onderling hulpbetoon in de gemeenschap der heiligen, waartoe ook het Diakonaat in de Gemeente van Christus is ingesteld naar den regel des Woords "doe wel aan allen maar meest aan de huisgenooten des geloofs." Daarom spreekt het Woord Gods hier: *deelt mede tot de behoeften der heiligen*. In de behoeften en nooden der menschen, en allereerst van hun broeders en zusters in de Gemeente des Heeren, moeten de geloovigen deelen, en daarom moeten zij, naar dat ieder welvaren verkreeg, ook van het hunne meedeelen. Zij moeten *trachten naar herbergzaamheid*, er naar staan, er op uit zijn, om aan de vervolgde, verstrooide, beroofde of verarmde broeders en zusters schuilplaats, gemeenschap en hulp te bieden, een toevlucht te zijn voor ellendingen, Hierin moet de Gemeente van Christus in haar optreden in de wereld uitkomen.

En deze regel voor het leven der liefde geldt ook tegenover de menschen in het gemeen, zelfs tegenover hen, die in vijandschap de geloovigen tegenstaan, bestrijden, haten en vervolgen. *Zegent ze, die u vervolgen*. Zoo heeft de Christus gesproken, die zelf aan Zijn kruis voor Zijn moordenaars bad, en Zijn discipelen leerde, dat in de liefde ook tot den vijand zijn geloovigen in onderscheiding der Heidenen en der Farizeërs moesten uitkomen. Zoo herhaalt daarom ook het apostolische woord tot de Gemeente van Christus; en de apostel doet deze vermaning des Heeren ook gelden in tegenstelling met de praktijk der natuurlijke menschen: *Zegent, en vervloekt niet!*

O, zeker, er is een vloek Gods tegen de ongerechtigheid. De Wet des Heeren vervloekt. De Heere Zelf vervloekt en zal vervloeken. En daarom vervloekt ook het Evangelie hen, die God en Zijn waarheid in Christus aanranden, om de leugen en de ongerechtigheid te doen zegepralen. Met die vervloeking stemt de Gemeente van Christus in door het Woord Gods en zal zij instemmen in het gericht des Heeren; zij vervloekt en zij zal vervloeken, met den Heere en om des Heeren wil. Deze vervloeking snijdt echter allerminst de roeping der liefde af. En zij is geheel iets anders als de vijandschap, haat, verwensching en lust tot leeddoen van mensch tegen mensch.

Goeddoen, weldoen, liefdebetoon, dit blijft de eisch van Wet en Evangelie voor het menschenleven, allermeeest voor de geloovigen. Daarom geldt altoos voor hen het woord: *"Zegenten vervloekt niet"*, noch door woord noch door daad; maar wilt en zoekt en doet het goede voor de menschen in ongeveinsde liefde.

De geloovigen moeten als menschen de liefde beoefenen en daarom gemeenschap kennen en betoonen in het leven hunner medemenschen, in hun lief en in hun leed: *Verblijdt u met de blijden en weent met de weenenden*; laat hun levensvreugdeen hun levensleed door uw hart gaan, hebt er deel aan, en verbergt dit ook niet, maar betoont het.

Zoo moet dan ook vooral de gemeenschap der geloovigen uitkomen in alles.

Het mededeelen van stoffelijke goederen, het betoonen van gemeenschap in blijdschap en in leed is lang niet altoos de moeilijkste eisch in de gemeenschap der geloovigen. Dit alles raakt toch meest het uitwendige en natuurlijke leven. Er is ook een geestelijk aannemen van elkander, een geestelijk deelen en wederkeerig waardeeren en dragen. Ook daarin moeten zij elkaar kennen, de liefde beoefenen en zich geven. Elk geloovige heeft zijn gave in de genade, maar ook elk heeft zijn zwakheid en gebrek. Ook hierin heeft de liefde de Wet des Heeren naar het Evangelie te vervullen: *Weest eensgezind onder elkander*, eendrachtig en één in uw liefde, in uw stemming en bedoeling, in uw erkenning en waardschatting, in uw omgang en gemeenschap, in uw doen en laten. *Tracht niet naar de hooge dingen, maar voegt u tot de nederige; zijt niet wijs bij uzelfen!* Wilt niet de eerste, de meeste zijn, maar veeleer de minste; zoekt niet boven anderen uit te komen en hen onder u te vernederen; ook in uw begaving zult gij bovenal anderen waardeeren; zóó u geven, verdragen, sterken, genieten ook wat der anderen is, en de gemeenschap der heiligen betoonen en beoefenen.

Zóó moet het leven der geloovigen uitkomen ook onder alle menschen en voor alle menschen. Aan *alle* menschen hebben de geloovigen ook de liefde en de gemeenschap te bewijzen, het goede moeten zij voor allen zoeken, en *niemand* mogen zij kwaad doen. *Vergeldt niemand kwaad voor kwaad*, leed voor leed; *bezorgt hetgeen eerzaam is voor alle menschen*. De geloovigen moeten er naar staan en ijveren, om te bezorgen, d.i. te bedenken, te zoeken, te leeren, te doen, wat eerzaam is, wat goed en eerbiedwaardig is in het menschenleven. Zij moeten dit doen "voor" alle menschen, d.i. zij moeten dit onder de menschen, voor de oogen der menschen doen uitkomen. Zij moeten dit niet enkel doen voor Gods aangezicht of in de gemeenschap der geloovigen, maar in het publieke menschenleven. En zoo doen zij het dan ook ten goede der menschen.

De Kerk des Heeren leert en leidt zoo het menschenleven; zij moet dit doen, en zij doet het; niet door dwingende overmacht maar door het Woord Gods, door de onderwijzing des Evangelies, en door de praktijk en het voorbeeld des levens in de waarheid en de liefde Gods.

Zoo zoekt de Gemeente des Heeren het goede en den *vrede* voor de menschen; en de geloovigen hebben hierop ook in hun persoonlijk verkeer onder de menschen ernstig acht te geven. Zij kunnen en mogen het vuur niet dooven, dat de Christus op de aarde wierp; de strijd tusschen God en Satan, tusschen het Woord Gods en de leugen van den menschelijken waan, tusschen den wil van God en de ongerechtigheid, moet doorgaan. Hierin hebben de geloovigen ook zelf den strijd, — dien ze hebben te voeren in de volle wapenrusting Gods. Dit is echter niet en dit mag nooit zijn een strijd der geloovigen tegen menschen als hun vijanden. De geloovigen zijn en zij moeten zijn onder de menschen de vreedzamen, die in den *vrede* leven, den *vrede* liefhebben, zoeken en betoonen. Hierom mogen zij den booze niet in boosheid weerstaan; zij moeten wie hun op de rechterwang slaat, ook de linker kunnen bieden, en aan wie den rok eischt ook den mantel kunnen laten. Voor hen geldt daarom de regel der liefde in de vreeze des Heeren: *Indien het mogelijk is, zooveel in u is, houdt vrede met alle menschen. Wreekt uzelfen niet, beminden!* Gij, die zelf van God geliefd zijt! Gij, die zelf geliefd zijt door al Gods volk! betoont de liefde, en draagt en lijdt daarom! *Geeft den toorn plaats*, breng uw eigen toorn op de rechte plaats, en laat de toorn van uw weerp partij gaan, maar eerbiedig daarbij bovenal het recht van den toorn Gods; geef het over aan Hem, die rechtvaardig oordeelt, *want er is geschreven: Mij is de wrake, Ik zal het vergelden, zegt de Heere!*

Zoo hebben de geloovigen dan, in hun zelfofferande aan den Heere, onder de menschen vreedzaam te zijn, en lijdzaam ook onder onrecht en boosheid, hun aangedaan. Zij hebben om Gods wil er op bedacht te zijn, de liefde te betoonen en te beoefenen, ook tegenover vijandschap en boosheid, tegenover wie hun vijandig is, hen vijandig bejegent en hen kwaad doet. En zij hebben zoo in liefde er naar te staan, of ze het waarachtige leven uit God hierin mochten doen uitkomen, dat zij door het kwade, hun aangedaan,

niet overwonnen worden, maar dat zij dan hun weerpartij het goede voor dit kwade vergelden, in lijdzaamheid, in zachtmoedigheid, in vergevende liefde, in ongeveinsd en gulhartig liefdebetoen. Zóó zullen zij kolen vuurs hoopen op het hoofd van hun vijand, hem beschamen, en het betere, het edele, het goede menschenleven tegenover hem doen uitkomen, waardoor zijn conscientie geraakt en zijn hart geroerd kan worden; en waardoor hij tot de erkenning kan komen van het waarachtige Christelijke menschelijke leven.

Zoo zullen zij het kwade verwinnen door het goede.

Indien dan uw vijand hongert, zoo spijzig hem! indien hem dorst, zoo geef hem te drinken! want dat doende zult gij kolen vuurs op zijn hoofd hoopen. Word van het kwade niet overwonnen, maar overwin het kwade door het goede!

DE MACHT, GODS DIENARES [Rom. 13:1-7].

Alle ziel zij den machten, over [haar] gesteld, onderworpen, want er is geen macht dan van God, en de machten, die er zijn die zijn van God geordineerd; alzoo, dat wie zich tegen de macht stelt, de ordinantie Gods wederstaat; en wie ze wederstaan, zullen over zichzelf een oordeel halen. Want de oversten zijn niet [tot] een vreeze den goeden werken, maar den kwaden. Wilt gij nu de macht niet vreezen, doe het goede, en gij zult lof van haar hebben; want zij is Gods dienaress, u ten goede. Maar indien gij kwaad doet, zoo vrees; want zij draagt het zwaard niet tevergeefs; want zij is Gods dienaress, een wreekster tot straf dengene, die kwaad doet. Daarom is het noodig onderworpen te zijn, niet alleen om der straf maar ook om der conscientie wil. Want daarom betaalt gij ook schattingen; want zij zijn dienaars van God, in ditzelve gestadig bezig zijnde. Zoo geeft dan aan een iegelijk, wat gij schuldig zijt: schatting, wien gij de schatting; tol, wien gij den tol; vreeze, wien gij de vreeze; eere, wien gij de eere [schuldig zijt].

Romeinen 13:1-7.

Gode toegewijd moeten de geloovigen in den Heere Jezus Christus, als het volk des Heeren uit alle volken, in heilige onderlinge gemeenschap en in lijdzame liefde in de wereld der menschheid leven. Zij moeten zoo leven als lichten in de wereld, als het zout der aarde in de menschelijke gemeenschap. In die menschelijke gemeenschap moeten zij, allen menschen ten voorbeeld, daarom ook de heilige ordeningen Gods onderhouden, die de Heere voor het menschelijk gemeenschapsleven gegeven heeft. De apostel vermaant daarom de geloovigen in zijn schrijven naar Rome hiervan, door hen nu te wijzen op de beteekenis der goddelijke ordening van de gestelde machten, op de geboden Gods voor de menschelijke samenleving, en op de roeping der geloovigen om als kinderen des lichts in heel de menschelijke samenleving uit te komen.

Van groote beteekenis is de apostolische vermaning der geloovigen in zijn schrijven naar Rome, waarin hij aandringt op *erkenning en eerbiediging der gestelde machten* in de menschenwereld.

Indien ergens, dan kwam te Rome scherp uit de tegenstelling tusschen de Gemeente van Christus en het wereldrijk van den Keizer. In heel dit wereldrijk gold die tegenstelling, maar in de groote keizerstad trad ze het scherpst in het licht en zou ze in nog scherper licht treden. Het Romeinsche keizerrijk was de verheerlijking der menschelijke macht en overmacht op aarde; de godentempels drongen in Rome opeen, en die tempels verheerlijkten ten slotte den Keizer als den wereldgebieder; voor hem brandde in Rome het offer der vereering op het altaar. Al liet Rome aan de overwonnen volken hun eigen goden en tempels, het tribuut hunner vereering voor den goddelijken Keizer moesten ze brengen.

Hierin werd de tegenstelling der wereld van ouds tegenover een eigen volk van den levenden God toegespitst, waardoor ten slotte Jeruzalem moest vallen in puin, en de heilige symbolen van den tempel des Heeren door Keizer Titus in triumf naar Rome gevoerd werden.

In dit Romeinsche wereldrijk en in dit Rome der Keizers trad nu de Gemeente van Christus op als het eigen volk des Heeren met een eigen Koning, namelijk Jezus Christus. Zóó moest de Gemeente van Christus optreden, en zoo werd haar optreden gevoeld (vgl. Hand. 17:7). Hiermee tastten de geloovigen naar het Evangelie niet slechts

de afgoden aan maar ook de aanmatiging en de godslasterlijke vordering van het keizerschap. Dit moest en zou leiden tot een bloedig conflict en tot ontzaglijke worsteling, die in de ruïne der keizertempels en in de zegepraal der Gemeente van Christus geëindigd is.

In dien noodzakelijken geestelijken kamp, waardoor in de arena van Rome het Christenbloed zou stroomen, totdat de Gemeente van Christus in den triomf des kruises zou zegepralen, was het echter allerminst de wil des Heeren en de bedoeling des Evangelies, dat de Gemeente van Christus een wereldlijken vleeschelijken kamp met het Romeinsche wereldrijk en met het keizerschap van Rome zou aangaan, totdat de godentempels voorde Christelijke kathedralen vielen, het keizerschap zou zwichten voor de macht van het apostolaat en van de bisschoppelijke heerschappij, en in den tempel van St. Pieter het pausdom verheerlijkt zou worden als goddelijke wereldmacht, waaronder alle kroondragers dienstbaar moesten bukken, — gelijk helaas de Kerk in Rome zelf dit gezocht heeft.

En evenmin was de bedoeling des Heeren en van Zijn Evangelie, dat de Christelijke Gemeente in de wereld niets meer met de wereld te maken had, haar zóó verloochenen moest, de menschenlijke gemeenschap als het gebied des duivels moest prijs geven, en aan de gestelde machten in het menschenleven erkenning en eerbiediging weigeren moest, — gelijk vele secten hebben bedoeld.

Zeker, de menschenwereld was in haar gemeenschap verdorven door afgoderij en ongerechtigheid, en die verderving verheerlijkte zich in het keizerschap; niet het minst toen Paulus naar Rome schreef en Nero daar zetelde op den Keizerstroon.

Toch waren dat menschenleven, die menschenlijke gemeenschap, en ook de gestelde macht in die menschenlijke gemeenschap, van God. De verderving was van de menschen, maar het leven en Zijn ordening waren van God. Zij hadden een eigen plaats van God, en ze waren daarin Gode heilig.

Neen, ze waren allerminst één met de Gemeente van Christus; ze moesten ook niet in haar opgaan of ondergaan; ze moesten hun eigen plaats van God behouden tot aan het einde door Hem bepaald. En ze moesten naar het getuigenis Gods tot zuivering geroepen worden, of ze daarnaar hooren of dat ze zich daartegen keeren zouden. Ze moesten geroepen worden, om God te dienen naar Zijn heiligen wil en bedoeling, naar Zijn Woord. Opdat ze hierin ook erkennen en eeren zouden den Christus Gods, wiens scepter over alle machten zich strekt. En opdat ze zouden eerbiedigen de Gemeente van Christus naar haar begenadiging, plaats en roeping van den Heere in het menschenleven.

Maar daartoe moesten ook de Christenen in de eerste plaats, en in Rome allermeeest, de machten van God gesteld en geordineerd erkennen en eerbiedigen in hun eigen recht en roeping van den waarachtigen God, die den hemel en de aarde gemaakt heeft.

Hierom leerde en vermaande de apostel in zijn schrijven naar Rome: *alle ziel zij den machten over haar gesteld onderworpen, want er is geen macht dan van God, en de machten, die er zijn, die zijn van God geordineerd; alzoo, dat wie zich tegen de macht stelt, de ordinantie Gods wederstaat; en wie ze wederstaan, zullen over zichzelf een oordeel halen.*

Godzelve heeft na den zondeval de overmacht van menschen over menschen ingesteld en verordend; niet als overmacht van den sterkste, maar als draagster van goddelijk gezag over het menschenleven, waardoor de menschen aan den wil en het bevel van menschen onderworpen zijn, ook van den zwakkere, zoo deze in de van God geordineerde overmacht staat.

Zoo gaf God aanstonds na de menschenlijke zonde den man heerschappij over de vrouw, liet Hij de vaderlijke macht in de geslachten opkomen, en ordeneerde Hij, bijzonder na den Zondvloed, de overmacht over het menschenleven en het menschen-bloed, die in de Overheden der volken vaste gestalte kreeg.

Deze overheidsmacht kan in velerlei waan buiten haar bevoegdheid treden, ofschoon ze enkel gesteld is, om God te dienen in het menselijk gemeenschapsleven, waarin de algemeene menselijke broederschap gelden moet en geen bloed het andere bloed geweld mag aandoen. Deze macht kan in velerlei ongerechtigheid uitgeoefend worden; en ze zal hiervan Gode rekenschap geven. — Maar ze *is* van God, ook al komt ze uit het natuurlijke menschenleven zelf op; al worden de machtsdragers door de menschen zelf gekozen of aangewezen; en al wordt door menschen, gelijk ook Gods wil is, voor deze overmacht de grens gesteld en bewaakt.

Daarom is alle ziel, alle mensch, schuldig deze machten te erkennen, te eerbiedigen en te gehoorzamen, en de geloovigen hebben hierin aller voorbeeld te zijn.

Wie zich tegen de macht stelt in opstand of verzet, die wederstaat Gods ordening, en over dien komt naar recht het oordeel door de straf der Overheid en door Gods eigen hand.

Vanzelf is hier het heilig recht en de ordening des Heeren de grens voor de macht der Overheid en daarom ook voor haar erkenning. Het Koninkrijk des Heeren is geestelijk en vrij, en het is hierin aan geen menselijke overmacht onderworpen. Men moet God naar Zijn geboden meer gehoorzamen dan den menschen. Het geloof en de conscientie voor God zijn onaantastbaar. En ook zoo een Overheid het leven en het levensrecht van een volk zelf zoekt te vernietigen, waar ze dit juist beschutten moet, ligt in het leven van het volk zelf het recht en de roeping, om de macht te verzetten. Zoo is er ook een rechtmatige worsteling tusschen Overheid en volk om de rechten en de vrijheden. Maar de ordinantie Gods van de macht der overheid mag nooit worden tegengestaan. En daarom, gelijk Christus Zich boog onder de macht, die aan den Stadhouder van Rome over Hem van boven gegeven was, zoo hebben de geloovigen in Rome, ten voorbeeld voor alle tijden, ook tot in den bloed-dood moeten bukken onder de van God gestelde macht, toen die macht zich, zij het in groote zonde tegen God, over hun vleesch en leven liet gelden.

De goddelijke ordinantie der Overheid blijft, al moet ze uit haar verderving weer in haar eere naar Gods wil worden opgericht. *Want de oversten zijn niet tot een vreeze, tot verschrikking, den goeden werken; al komen ze soms zoo uit, daarom moeten ze nog niet verworpen worden; ze zijn gesteld tot verschrikking den kwaden werken.* Daarom moeten de geloovigen, juist ook om aan de verschrikking dezer machten te ontkomen, *het goede* doen. De Overheid moet dit goede eeren; zij moet zelf daartoe geroepen en gedrongen worden; en zij zal dit ook vaak in het einde doen, zoo dit goede maar waarlijk uitkomt. Zoo zullen de geloovigen *lof van haar hebben*.

Ja, de Overheid is Gods dienaar; zij is er daarom om het goede; niet om het te maken, maar om het te erkennen, te handhaven, te bevorderen, te eeren. Zoo rust het goede onder haar schild. Zoo is ze hierin zijdelings dienstbaar aan al wat waarachtig goed is. Zoo houdt zij het leven in toom en in eerbiediging van het goede. Zoo komt haar dienst het leven der geloovigen en van Christus Gemeente *ten goede*. En zoo moet zij ook naar haar roeping op haar eigen terrein in het menschenleven God en Zijnen Christus eeren, de Gemeente des Heeren eerbiedigen, haar recht en haar vrijheid handhaven, en haar zóó dienen.

Tegen *het kwade* gaat de roeping der Overheid als Gods dienaar. Daarom mag wie kwaad doet zich niet troosten of vleien door verachting der Overheid; hij moet vreezen. Want de Overheid is Gods dienaar; zij is van Gods wege *een wreekster tot straf dengen, die kwaad doet*. Daarom *draagt zij het zwaard*. Dat zwaard te dragen is haai recht en haar plicht. Dit zwaard mag en kan in ons menschenleven niet gebroken en niet afgelegd worden. Het moet zijn in de hand der Overheid. En zij draagt het zwaard *niet te vergeefs*, niet tot ijdel vertoon, maar om er mee te treffen wie *kwaad* doet aan het menschenleven; om er het bloed mee te vergieten van wie zich aan het menschenbloed vergrijpt.

Daarom is het *noodig* onderworpen te zijn aan de Overheid, niet enkel uit vrees voor

straf, maar om der conscientie wil, om Gods wil.

En daarom ook moet het overheidsambt in stand gehouden worden door *schattingen*, door belastingen op bezit en bedrijf, en door *tollen* op handel en verkeer, naardat de Overheid dit, met gewenscht overleg, noodig keurt. Ook hierin is de Overheid als Gods dienares steeds handelende, *gestadig bezig* zijnde.

Zoo geldt dan voor de geloovigen in den Heere Jezus Christus in alle tijden, gelijk voor die in Rome onder den scepter van Nero: *Geeft dan aan een iegelijk, die over u gesteld is, wat gij schuldig zijt; schatting, wien gij schatting; tol, wien gij tol; vreeze, wien gij vreeze; eere, wien gij eere schuldig zijt!*

NIEMAND IETS SCHULDIG [Rom. 13:8-10].

Zijt niemand iets schuldig dan elkander lief te hebben; want wie den ander liefheeft, die heeft de wet vervuld. Want dit: Gij zult geen overspel doen; gij zult niet dooden; gij zult niet stelen; gij zult geen valsche getuigenis geven; gij zult niet begeeren; en zoo er nog eenig ander gebod is, wordt in dit woord als in een hoofdsom begrepen, (namelijk) in dit: Gij zult uw naaste liefhebben, gelijk uzelf. De liefde doet den naaste geen kwaad; zoo is dan de liefde de vervulling der wet.

Romeinen 13:8-10.

Niet slechts is de overheidsmacht goddelijke instelling, die de geloovigen te Rome hadden te erkennen en te eerbiedigen en voor welke bij de bestaande ontaarding dier instelling in de wereld de Gemeente van Christus door haar optreden naar haar bijzondere goddelijke roeping een zegen moest worden, — maar het *menschelijk gemeenschapsleven* zelf, hoe verdorven het ook ware, was van God. Ook dat leven was door Hemzelf geordend. Zoo was dit leven in menschenlijke ordening opgekomen, had zich ontwikkeld, en had zich ook verdorven. Maar in dit alles bleef het van God.

Dit menschenleven had *eigen rechten en verplichtingen* van God. Die moesten door de geloovigen in Rome en in de wereld ook in hun verkeer in het leven erkend en geëerbiedigd worden.

Voor dat menschenleven golden Gods geboden, Gods heilige geboden, en de verderving van dat menschenleven was van de miskennis, de verdraaiing en de verlatenheid van Gods heilige geboden het gevolg. Zoo moesten dan de geloovigen niet slechts de rechten in het menschenleven erkennen, maar ook de plichten naar Gods geboden in eere houden, weer eere voor die geboden zoeken, zelf leven in het menschenlijk gemeenschapsleven naar Gods heilige geboden, en zoo het menschenlijk gemeenschapsleven niet verachten of verlaten, maar het erkennen en eerbiedigen en de behoudenis er van zoeken, niet het minst ook door zelf in dit leven naar Gods heilige wet te verkeereren.

Daarom vermaant de apostel hier: *Zijt niemand iets schuldig dan elkander lief te hebben, want wie den ander liefheeft, die heeft de wet vervuld.*

Deze vermaning sluit aan bij het woord, waarin de apostel erkenning en voldoening van het goddelijk recht der overheid vorderde in elk opzicht, waarin de geloovigen die voldoening schuldig waren, in schatting, vreeze en eere. Zoo duidt dan ook de apostolische vermaning, dat de geloovigen aan *niemand* iets zouden schuldig blijven, allereerst op hun roeping, om ook in het menschenlijk gemeenschapsleven rechten van anderen en plichten tegenover anderen te erkennen.

Gods Woord kent niet eenzijdig het recht der overheden, maar ook de rechten der volken, ook de rechten en de eere der menschen in het gemeenschapsleven. Het erkent een menschenlijke samenleving met eigen recht en eere; en het erkent alzoo niet alleen een recht van den Staat, maar ook maatschappelijk recht.

Dit recht van menschen in de menschenlijke samenleving is zeer veelvoudig en zeer samengesteld. Er is vóór alles een recht van het leven. En in het leven zijn er rechten van mannen en van vrouwen, rechten van den echt, rechten van ouders en van kinderen; rechten van heeren en vrouwen en van dienstbaren; rechten van bezit en van arbeid, van nijverheid en van koophandel, rechten van wetenschap en kunst, van vereeniging, van School en van Kerk. En zoo veel meer. En in en bij dit alles zijn er rechten van zeden, waarin de menschenlijke eere geëerbiedigd en gehandhaafd moet worden, rechten op waarheid en trouw, rechten op menschenlijk gemeenschapsbetoon, op de menschenlijke naastenliefde.

Al deze rechten zijn er door Gods instelling, ordening en gebod. En deze rechten vorderen eerbiediging en voldoening, evenzeer als het overheidsrecht.

Zoo hebben de geloovigen in Christus Jezus dan ook in het menselijk gemeenschapsleven de roeping, deze rechten te kennen en te erkennen, ze te doen treden in het licht, voor hun erkenning te ijveren, en in hun eigen leven hun schuldigen plicht tegenover die rechten te voldoen.

Het einde hiervan is niet te vinden, want Gods gebod is zeer wijd. Het vordert van den éénen mensch tegenover den anderen de liefde, de liefde tot den naaste, waarin de kennis, de erkenning en de voldoening van alle rechten van mensch tegenover mensch in volmaaktheid gelegen zijn, en waaruit die altoos fijner, edeler en volmaakter opkomen. Wie den ander liefheeft, die heeft de wet Gods voor het menselijk gemeenschapsleven, de tweede tafel der wet vervuld.

In deze liefde moeten de geloovigen als aller voorbeeld steeds toenemen, en jagen in wedijver om den prijs hunner roeping van God. Daarom blijven zij *hierin* altoos schuldig. Maar in de voldoening van het recht, dat tusschen hen en den medemensch vaststaat, behooren zij niemand iets schuldig te blijven. Hiertoe behoort stellig ook de voldoening van schuld in geld en goed, door koop of verkoop, door overeenkomst of overgang naar recht. Zulke schulden ook verwoesten de menselijke samenleving, zoo ze worden gemaakt en niet voldaan. Maar om deze schulden van geld of goed mag de apostolische bedoeling niet miskend worden, die de erkenning van *alle* menselijke rechten in menselijk samenleven vordert, wanneer hij naar de geloovigen in het Rome der wereld schrijft: "Zijt niemand iets schuldig dan elkander lief te hebben, want die den ander liefheeft, die heeft de wet vervuld."

Het *beginsel* der goddelijke instellingen voor de menselijke samenleving, waarin de menselijke rechten en plichten liggen, die erkenning en voldoening vorderen, is de *liefde*. De liefde tot God is hier de bron en de wortel; maar in de liefde tot den naaste moet deze liefde tot God uitkomen in het menselijk gemeenschapsleven. En de *hoofdlijnen* der goddelijke instellingen voor dit samenleven naar het beginsel der liefde, waarin de menselijke rechten en plichten liggen zijn de *geboden* van Gods heilige wet, de geboden Gods voor het leven van mensch tegenover mensch in de tweede tafel der wet begrepen.

De apostel wijst daarom de geloovigen op die geboden.

Het gebod der eere voor vader en moeder gaat hij daarbij voorbij, wjl de vordering van dit gebod reeds in de voorafgaande vermaning met betrekking tot de gestelde machten begrepen is.

Eerst noemt hij hier het gebod, dat voor den echt en voor het geslachtsleven geldt: *gij zult geen overspel doen*. Uit het geslachtelijk leven, waarmee de echt als het hoogste natuurlijke, zedelijke menselijke gemeenschapsleven geordineerd en gegeven is, komt heel het menselijk gemeenschapsleven op; en in den echt blijft het menselijk gemeenschapsleven als in een eenheid in den hoogsten zin bewaard.

Daarna wijst de apostel op het gebod "*gij zult niet dooden*", waarin mensch tegenover mensch voor diens leven verantwoordelijk gesteld wordt.

Vervolgens noemt hij het gebod "*gij zult niet stelen*", waardoor God voor ieders deel in het goed der aarde erkenning en beschutting vordert en bedreigt wie hierin zijn naaste niet eerbiedigt en aan diens recht niet voldoet.

Daarna noemt hij het gebod "*gij zult geen valsche getuigenis geven*", waarmee ieders recht op waarheid en eere, op het getuigenis en het woord van den naaste door God is vastgesteld en van zijn evenmensch ingevorderd wordt.

En eindelijk noemt hij het gebod "*gij zult niet begeeren*", waarmee de vordering der erkenning van het goddelijk recht tusschen mensch en mensch tot het menschenhart doordringt, wjl elk zich in het recht, het goed en de eere van den naaste zonder

benijding heeft te verheugen, den vollen eisch der liefde hem hierin heeft te geven, en zelf in tevredenheid en onderwerping op zijn plaats heeft te blijven in dankbare erkenning van zijn eigen deel van Zijn God en van de goddelijke beschikking over hem.

In de vordering van al *deze* geboden Gods komt, zoo ze aandachtig overwogen worden, de veelvoudigheid der menschelijke rechten in de samenleving naar Gods ordening naar voren; en in die vordering ligt de goddelijke eisch om erkenning en voldoening dier rechten, zonder iemand iets schuldig te blijven.

Maar in die vordering treedt ook de eisch des Heeren voor mensch tegenover mensch in zijn *beginsel* naar voren; de eisch der *naastenliefde*, gelijk Gods Woord van Oud- en Nieuw-Testament die liefde als den inhoud en de vervulling van al deze geboden Gods aangegeven heeft: "*gij zult uw naaste liefhebben gelijk uzelf.*"

Inderdaad, in de heilighouding van den echt wordt niet slechts eigen leven bemind en de menschenliefde in haar edelsten en innigsten vorm voor eigen leven heilig gehouden, maar in de heilighouding van den echt wordt ook in liefde het leven aller menschen geëerbiedigd en de verheffing van dit leven in eere en geluk gezocht en gediend. Zoo leeft de liefde voor eigen leven, gelijk voor dat der medemenschen in den diep doordringenden eisch Gods, dat we den naaste niet dooden, zijn leven niet kwetsen of krenken zullen. De liefde leeft naar haar eere en gemeenschap bij wie in het stoffelijk goed allen diefstal en alle ongerechtigheid haat en tekeer gaat. Zij draagt het merk van haar adel in wie den naaste in zijn woord een waarachtig getuigenis geeft, en daarin eigen lippen ten zegen in het menschenleven stelt. En zij viert haar triumf in het niet-begeeren wat des naasten is.

Al Gods geboden zijn één in die vordering der liefde tot den naaste. Want *de liefde doet den naaste geen kwaad*. Zij juist erkent ten volle, de menschelijke gemeenschapsrechten. Zij zelf is de voldoening naar Gods heiligen wil van alle recht, dat naar Gods believen mensch op mensch heeft. Zij is *de vervulling der wet*.

O, het menschenleven is, ook in de hoofdlijnen van Gods ordening, veelszins, zoo diep verdorven! Hoe het in Rome's rijk en in Rome zelf was, heeft de apostel in den aanvang van zijn Brief vooropgesteld. En hoe het sinds en nu is, moge al meer door ons verstaan worden in het licht des Heeren.

Maar de geloovigen te Rome mochten nochtans de menschelijke samenleving niet verwerpen. Die menschelijke samenleving was nochtans van God, en ze riep om Zijn eere. Zij lag nog in Zijn ordening, die niet ganschelijk te breken is. Voor haar golden nog Gods heilige geboden, die in Zijn Woord ook weer naar Rome kwamen in hun zuiverheid en klaarheid. In haar lagen nog de goddelijke rechten van mensch tegenover mensch, die erkenning en voldoening vorderden. De goddelijke eisch der naastenliefde gold nog ten volle in en voor het verdorven Rome, opdat er een Rome der eere onder den adem des Evangelies uit het verpuinende Heidensche leven zou rijzen.

Zoo gold dan voor de geloovigen te Rome, en zoo blijft ook gelden voor ons, de vordering van het heilig Woord des Heeren, in eerbiediging van het menschelijk gemeenschapsleven, van de rechten der menschen naar Gods ordinantiën, en van den eisch der liefde: Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf! De liefde doet den naaste geen kwaad! Zoo is dan de liefde de vervulling der wet! Zijt dan niemand iets schuldigs dan elkander lief te hebben!

DE NACHT IS VOORBIJ [Rom. 13:11-14].

En dit [zeg ik te meer], dewijl wij de gelegenheid des tijds weten, dat het de ure is, dat wij nu uit den slaap opwaken; want de zaligheid is ons nu nader, dan toen wij [eerst] geloofd hebben. De nacht is voorbijgegaan, en de dag is nabij gekomen. Laat ons dan afleggen de werken der duisternis, en aandoen de wapenen des lichts. Laat ons, als in den dag, eerzaam wandelen; niet in brasserijen en dronkenschappen, niet in slaapkamers en ontuchtigheden, niet in twist en nijdigheid; maar doet aan den Heere Jezus Christus, en verzorgt het vleesch niet tot begeerlijkheden.

Romeinen 13:11-14.

In de menselijke samenleving moeten de geloovigen in den Heere Jezus Christus aan de gestelde machten onderworpen zijn, en naar de geboden Gods door de erkenning en voldoening der menselijke rechten in het gemeenschapsleven de liefde tot den naaste beoefenen. Zij zijn tot dit alles gehouden, omdat zij menschen zijn en dus naar Gods ordening, gelijk allen menschen betaamt, als menschen onder de menschen moeten leven.

De heilige apostel dringt echter zijn vermaning en besturing in dezen voor de geloovigen in den Heere Jezus Christus in zijn schrijven naar het Rome der wereld ernstig aan, door te wijzen op de bijzondere begenadiging der geloovigen. Het licht Gods is hun door het Woord Gods opgegaan met het Evangelie van den Heere Jezus Christus, waardoor zij thans boven andere menschen het menselijke leven en de menselijke levensroeping in het waarachtige licht Gods zien; en waardoor zij zien ook de beteekenis van hun begenadiging met het oog op den gang en de ontwikkeling der tijden in het leven der menschheid. En dit licht des Heeren is ook in hen doorgedrongen; zijzelf zijn kinderen des lichts geworden door innerlijke levensvernieuwing, om nu waarlijk menschen Gods te zijn. Zoo moeten zij dan als getuigen des Heeren het menschenleven verlichten, en in eigen leven het ware menschenleven doen kennen.

In al hun verdorvenheid en ellende zijn het menschenleven en de menschenwereld Gods schepping. Huns ondanks blijven zij door God in banden van Zijn ordening bewaard, al woelt ook de zonde op allerlei wijze, innerlijk en uiterlijk, om die ordening Gods te ontkennen en los te rukken. Gods geboden ook blijven, in verband met Zijn ordening, voor het menschenleven en de menschenwereld gelden.

In de consciëntiën der menschen, zelfs der diepst gezonken Heidenen, heeft God in de menschen zelf ook nog een band aan Zijn ordening en aan Zijn wet bewaard, die blijft trekken en werken. In zeden en recht werkt deze band, onder allerlei ontwrichting, mede door. In de historische ontwikkeling der menschheid, in de wereldrijken van het Oosten, in de Grieksche wereld, en in het wereldrijk van Rome, draagt het reuzenwerk der menschheid in en voor het menschenleven hiervan de onmiskenbare teekenen, ondanks de reuzenverheffingen der ongerechtigheden in versmading van den levenden God en van de heilige liefde waartoe Zijn geboden wekken.

De wereld en het menschenleven mogen zoo veelszins een ruïne zijn, en slechts uit ruïnen telkens weer in trotschen bouw en ontwikkeling rijzen, zonder dat de vale teekenen van verderving, van ongerechtigheid en ellende te ontwijken zijn, — toch blijven die wereld en die menschheid Gods schepping, Zijn wereld, Zijn menschheid; en ze blijven daarvan ook de teekenen dragen.

Nu komt het Woord Gods met het Evangelie door de genade in den Heere Jezus Christus niet een andere wereld scheppen of een ander menschenleven voorstellen en werken,

dat me Gods geschapen maar door de zonde verdorven leven niets te maken heeft. Neen; maar Gods getuigenis komt als het waarachtige licht de wereld Gods in haar duisternis verlichten, het waarachtige menschenleven openbaren, de menschelijke levensroeping naar Gods ordening in deze wereld tot op de toekomst van Gods gericht en van de geheele vrijmaking en verheerlijking van Gods schepping in het licht stellen, en het leven zelf door de begenadiging in den Heere Jezus Christus geestelijk vernieuwen in de geloovigen. Opdat zoo de roeping Gods over heel het menschenleven zelf uitga; en opdat de geloovigen de menschheid tot de rechte wegen des Heeren in het menschelijk gemeenschapsleven zouden roepen, hen daarin zouden verlichten door Gods Woord, en hen daarin zouden voorgaan en leiden.

Hier is de groote beteekenis van het optreden der Gemeente van Christus in de volheid des tijds, in de wereld van het Romeinsche keizerrijk, en in het Rome der wereld. Dat optreden heeft de grootste beteekenis voor de wereld; niet slechts met het oog op de roeping aller creaturen tot de zaligheid, maar ook voor het leven der menschheid, voor de menschelijke samenleving.

Een nieuwe bedeeeling der tijden is met de komst van den Christus en met het optreden der Gemeente van Christus in de wereld, bepaald ook in Rome, aangebroken. *De nacht*, waarin de wereld der menschheid in zonde en ellende leefde en het leven zelf onteerde, en benauwde, ofschoon Gods gemeene genade het starrenlicht en den maanglans ook in dien nacht niet liet ontbreken, — die nacht *is voorbijgegaan*; de dageraad is gekomen; het licht breekt door; *de dag is nabijgekomen*. Die dag gaat nu op, totdat de volle middag daar zal zijn. De wereld der menschheid zal tot aan de einden der aarde in het licht staan; heel de menschheid zal weten van haar bestaan, en van haar leven, en van haar roeping door God; en het volk des Heeren zal in het menschenleven uitkomen en voorgaan in den weg des Heeren. Dan zal. de beslissing zijn vóór of tegen den Heere. En daarmee zal het menschenleven voor eeuwig ingaan tot de heerlijkheid Gods, — of in den afgrond ondergaan, Hier is de hooge beteekenis en roeping der Gemeente van Christus, die door den apostel aan de geloovigen in het Rome der wereld betuigd wordt. In dit Rome en in Rome's rijk breekt deze levens-worsteling der menschheid door; om het menschenleven op te vorderen voor God en Zijn eere; voor Zijn heilige ordening en voor Zijn gebod; voor de gemeenschap der liefde naar den wil van God; en om zoo dit leven in nieuwe banen te leiden. In het Rome der keizers is die worsteling doorgedaan. Onder Rome's kerkheerschappij heeft ze verder gewerkt. In de Reformatie is ze tot nieuwe vrijheid en kracht gekomen. In de tegenstelling der Revolutie en Emancipatie komt ze in onze eeuw in nieuwe gestalte uit. Het gaat om de menschheid, om het menschenleven, om het menschelijk gemeenschapsleven; maar het gaat daarin om het leven en de roeping van Gods Gemeente; en het gaat om God zelf en om *Zijn* menschheid, om *Zijn* wereld.

Hierom drong de apostel in Rome zoo krachtig die twee grondbeginselen voor het menschenleven in het licht, de erkenning van Gods *gezag* in de gestelde machten, en de vordering der *liefde* naar Gods *geboden* in de menschelijke samenleving.

Dit, zeg ik, — zoo schrijft hij dan, — dewijl wij de gelegenheid des tijds weten, en moeten weten als geloovigen, dat door de genade Gods in den Heere Jezus Christus, met het Evangelie en met het optreden der Gemeente van Christus in de wereld, de tijden der onwetendheid voorbijgaan en de nieuwe tijden komen. Wij weten en moeten weten, dat met de Christelijke bedeeeling de groote worsteling om het menschenleven voor God is aangebroken. Het is de ure, dat wij nu uit den slaap opwaken, dat wij niet langer sluimeren en droomen, maar wakker zijn en opstaan tot onze roeping. Want de zaligheid is nu nader dan toen wij eerst geloofd hebben; toen wij tot het geloof in den Heere Jezus Christus kwamen mocht het ons allereerst om onze eigen verlossing, vrede en zaligheid te doen zijn, — met het doorbreken der Gemeente Gods in de wereld wordt ook het Woord Gods in klaarder licht ontsloten en wordt het geheim van Gods weg in Zijn menschheid tot haar heil en tot het einde in Gods zaligheid bij toeneming onthuld. De nacht is voorbijgegaan; de dageraad brak aan en de dag is nabij gekomen, de dag des heils, der zaligheid in het licht en in de genade des Heeren is nu daar, en breek tot de

volle middaghoogte door.

Laat ons dan afleggen de werken der duisternis. Laat ons de zonde en haar werking in het menschenleven kennen en verwerpen. Laat ons breken met de vleeschelijke levensbeschouwing en levenspraktijk, die in den ouden nacht des Heidendoms heerschten, en waarin het menschenleven in vleeschelijke eigenwilligheid en ongerechtigheid geleefd en geleid werd. En laat ons *aandoen de wapenen des lichts*. Laat ons met het licht Gods zelf ons wapenen, in het licht Gods leven, van het licht getuigen, en ons leven sterken, in het licht der waarheid Gods en der vreeze des Heeren. De wapenen des lichts moeten onze wapenen zijn van aanval en van verweer, maar ook van bedekking en van beschutting, van het sieraad der eere van onzen God en Koning en van onze heilige roeping.

Laat ons, als in den dag, in het volle licht der roeping Gods, *eerzaam* eerbaar wandelen, in eere in het menschenleven uitkomen, in de ware menschelijke eere in al ons spreken en doen en laten. *Niet in brasserijen en dronkenschappen, niet in slaapkameren en ontuchtigheden, niet in twist en nijdigheid.*

Zóó is het mensch-zijn in de duisternis van het nachtelijk wereldleven weggedoken, weggezonden en verdorven.

Het is verdorven in zinnelijke voldoening door spijs en drank; in weeldegenieting en weelderigheid; in overdaad en zweigerij jagende naar altoos meer overdadigheid en vermete le wulpschheid, *in brasserijen en dronkenschappen,* met godvergetelheid, met verzaking der liefde tegenover zooveel ellendigen, en met vertreding der menschelijke eere.

Het is verdorven in zinnelijk geslachtsleven; in alles wat den wellust wekken, streelen en voldoen kon; *in slaapkameren en ontuchtigheden,* waarin de goddelijke ordening werd vertreden, het leven werd uiteengerukt, tuchteloosheid, overspel en ontucht de menschelijke eere wegvoerden, en het hoogere geestelijke menschenleven smadelijk onderging.

Verdorven is het menschenleven *in twist en nijdigheid;* in het zoeken van zichzelf door ieder; in het jagen en strijden om bezit en macht, om eer en roem; in het vertreden van den naaste; in haat en nijd en twist ten doode toe.

Neen, deze wegen der duisternis mogen de geloovigen in den Heere Jezus Christus niet meer bewandelen en er geen gemeenschap meer mee hebben. Hun roeping was in Rome: voortaan niet meer mee hun verzadiging te zoeken aan den weelde-disch noch in bedwelming zich te vergeten en te onteeren. Hun roeping was: niet meer mee te jagen naar voldoening van vleeschelijken lust en lustgevoel, naar zinnelijke bekoring en ontuchtige verlaging in plaats van naar echtelijke veredeling en levensverheffing. Hun roeping was: niet meer mee te vechten om het meeste te hebben, om te heerschen, te pralen, en anderen te vernederen. Zij moesten en zij moeten wandelen *in den dag,* om in de wapenrusting van het licht Gods in het menschenleven uit te komen en voor het menschenleven op te komen. Zij moeten wandelen in eerbaar leven, tot verheffing van het menschenleven in eere, en tot eer van God.

Daarom herhaalt de apostel zijn vermaning tot de geloovigen, om alzo in het gewaad des lichts te leven, nu met het woord: *doet aan den Heere Jezus Christus!* In den Heere Jezus Christus is het licht Gods uitgegoten, opgegaan en geschonken. Hijzelf is het waarachtige licht, het licht der wereld, dat alle menschen verlicht. Wie in Christus gelooft, die heeft Hemzelf aangedaan. Die is een nieuw schepsel, een kind des lichts. En die doet Hem aan en moet Hem aandoen in heel zijn leven; alles moet nieuw worden. Wie in Christus is door het geloof, die is waarlijk mensch voor God, om nu mensch Gods te zijn, en om *zóó* mensch te zijn onder de menschen, Gode tot eere en tot een zegen in het menschenleven naar het gebod der liefde.

Verzorgt het vleesch niet tot begeerlijkheden, zoo vermaant de apostel daarom ten slotte. Waakt hiertegen, dat uw leven niet weer afgetrokken worde, om het vleesch te

voldoen. Wie leeft tot verzorging en voldoening van het vleesch, van het vleeschelijk zinnelijk leven, die voedt zijn vleesch tot begeerlijkheden, waaruit al de ongerechtigheden van den Heidenschen nacht weer opkomen, en waardoor het leven in de gemeenschap met den Heere Jezus Christus, het leven als Christen, als mensch Gods, en daarmee het leven voor het menschenleven weer schade lijdt. Beter is dan onthouding, om te mogen leven in onze heilige roeping.

Heilig is de roeping Gods door dit apostolisch woord voor de geloovigen in het Rome der wereld, en voor alle tijden.

Worde die roeping in onze dagen door Gods genade gekend, erkend en betracht!

EENHEID VAN STERKEREN EN ZWAKKEREN [Rom. 14:1-12].

Dengene nu, die zwak is in het geloof neemt aan, [maar] niet tot twistige samensprekingen. De een gelooft wel, dat men alles eten mag, maar die zwak is, eet moeskruident. Die daar eet, verachte hem niet, die niet eet; en die niet eet, oordeele hem niet, die daar eet; want God heeft hem aangenomen. Wie zijt gij, die eens anderen huisknecht oordeelt? hij staat of hij valt zijn eigen heer; doch hij zal vastgesteld worden, want God is machtig hem vast te stellen. De een acht wel den [eenen] dag boven den [anderen] dag; maar de ander acht al de dagen gelijk. Een iegelijk zij in zijn eigen gemoed ten volle verzekerd. Die den dag waarneemt, die neemt [hem] waar den Heere; en die den dag niet waarneemt, die neemt [hem] niet waar den Heere. Die daar eet, die eet [zulks] den Heere, want hij dankt God; en die niet eet, die eet [zulks] den Heere niet, en hij dankt God. Want niemand van ons leeft zichzelf, en niemand sterft zichzelf. Want hetzij dat wij leven, wij leven den Heere; hetzij dat wij sterven, wij sterven den Heere; hetzij dan dat wij leven, hetzij dat wij sterven, wij zijn des Heeren. Want daartoe is Christus ook gestorven en opgestaan, en weder levend geworden, opdat hij beiden over dooden en levenden heerschen zou. Maar gij, wat oordeelt gij uw broeder? Of gij, wat veracht gij uw broeder? Want wij zullen allen voor den rechterstoel van Christus gesteld worden. Want er is geschreven: Ik leef, zegt de Heere! voor Mij zal alle knie zich buigen en alle tong zal God belijden. Zoo dan, een iegelijk van ons zal voor zichzelf Gode rekenschap geven.

Romeinen 14:1-12.

Heeft zoo de Gemeente van Christus sinds haar optreden in de wereld een hoogst gewichtige roeping en taak in het menschenleven, — haar kracht wordt zoo licht geschaad door tweedracht en gedeeldheid.

De Gemeente van Christus is een en ongedeeld in de Verkiezing Gods; zij is één in Christus; zij is één door den Heiligen Geest; zij is één in het geloof; en zij moet zich dan ook in eenheid openbaren. Daarom bad de Heere Jezus Christus om de eenheid der zijnen; allen, die Hij zou toebrengen, moesten één Kudde zijn onder één Herder. En de apostelen des Heeren hebben eenstemmig en rusteloos gearbeid, om de Kerk des Heeren in eenheid te vergaderen en op te bouwen.

Indien ooit, dan was het bezwaar voor de eenheid van Christus' Kerk wel zeer groot in de dagen der apostelen. Wèl had de Grieksche taal in den grooten kring der beschaafde wereld een zekere eenheid gebracht in veelzijdigheid; wel bracht de Romeinsche heerschappij een eenheidsband tusschen Oost en West; wel had de verstrooiing der Joden tot in Rome toe, aanraking gebracht tusschen het volk der afzondering en de volken onder Rome's scepter; — maar juist ook daardoor handhaafde zich het Jodendom te scherper tegenover Grieken en Barbaren. De eenheid der Gemeente van Christus moest gebouwd worden over deze kloof heen; en het is genoeg bekend, hoe felle strijd hierdoor den arbeid des Evangelies bedreigde, bijzonder ook den arbeid van den apostel Paulus. Zeer bepaald door dezen strijd, en door het eenheidsbeginsel der Gemeente van Christus uit Joden en Heidenen, dat het Evangelie in leer en practijk liet gelden, is Stefanus den marteldood gestorven, is Paulus als de gevangene van Christus van Jeruzalem naar Rome gevoerd, en is de Gemeente van Christus de veel gesmade en gehate geworden bij al wat Jood was.

De Gemeente van Christus moest één zijn, zonder onderscheid van Jood, Griek, Barbaar of Scyth, zonder onderscheiding naar Paulus of Apollos, of Cefas; — zóó verstond het apostolaat het in het concilie te Jeruzalem (Hand. 15); zoo ijverde de apostel Paulus in al zijn brieven. Door afstanden waren de geloovigen in de verschillende plaatsen gescheiden, en daarom moest de Kerk van Christus zich plaatselijk openbaren, — al moesten ook zoo de banden der gemeenschap onderhouden worden. Verschil van taal zou groepeerings brengen in het samenleven onder prediking en belijdenis, — al mocht ook deze groepeerings de eenheid niet breken. Die eenheid was gelegen in het geloof; naar de opbouwings der Gemeente van Christus in eenigheid des geloofs moest daarom de arbeid aller dienstknechten van Christus uitgaan (Ef. 4); want voor zooveel de eenigheid des geloofs en daarom der belijdenis niet gevonden kon worden, moest wel de eenheid der Kerk van Christus schade lijden; de waarheid Gods in Christus Jezus, het eene waarachtige Evangelie, moest toch bovenal tegen alle wind van leer worden gehandhaafd. Maar overigens mocht voor geenerlei afkomst of eigendommeligheds de eenheid der Gemeente van Christus wijken. De eere der Gemeente van Christus was juist haar eenheid uit heel de menschheid; en haar eenheid moest mede de menschheid toespreken en het menschelijk leven uit alle volken tot eenheid en vrijheid roepen en wekken.

Hierin was daarom ook de gewichtige taak aangewezen, waartoe de innerlijke bearbeiding en het innerlijk leven der Gemeente van Christus geroepen was (Ef. 4:12-16). En de apostel verzuimt dan ook niet in zijn schrijven naar Rome hierop acht te geven, en hierin bezig te zijn.

Er bestond door de genade des Heeren ook in Rome een aanvankelijke eenheid der geloovigen uit Joden en Heidenen. Toch bleef veel die eenheid bedreigen. De heilige apostel heeft heel zijn brief tegen deze dreiging gericht. Hij stelde de eenheid der ellende van Joden en Heidenen in het licht; de eenheid der rechtvaardiging door het geloof, en der heiliging door den Heiligen Geest; de eenheid der begeneidigden in Christus als menschen in de menschheid; en ook de historische eenheid der Gemeente des Heeren als het eene Israël Gods van alle tijden. Zoo heeft hij de Gemeente des Heeren haar paats geweest in het menschenleven. Maar nu ook arbeidt hij door vermaning en besturing aan de eenheid in de gemeenschap der heiligen, in het samenleven der geloovigen.

Uit Joden en Heidenen in de Gemeente des Heeren samen gekomen, brengen alle geloovigen in haar zichzelf mee. Zij zijn in zichzelf velerlei, en hierin is ook wat de Heere in zijn Gemeente bedoelt en wat Hem verheerlijken moet. Hij mint de eenheid der menschheid, maar Hij mint ook daarin de eigenheid der persoonlijkheid, die Hij schiepte. En Hij mint ook de mate der gave van Christus, waarin ieder begenadigde afzonderlijk begegenadigd is, en die aan de eenheid van het Lichaam van Christus ten goede moet komen. Maar behalve deze onderscheiding is er ook een meerdere of mindere wasdom in de genade, een meerdere of mindere helderheid in het geloof, een meerder of minder vast staan in de waarheid en in de vrijheid, die in Christus Jezus is; een meer of minder verloochend-zijn aan de waardeering van de eigenheid bij het waardeeren van andere begenadigden,

Er waren in Rome's Gemeente zoo sterkeren en zwakkeren, in verband ook met afkomst uit Jodendom en Heidendom. Sommigen stonden tegenover de Israëlitische spijswetten en tegenover de Israëlitische feestdagen vrij; zij zagen helder in, dat de Oud-Testamentische bedeeling voorbij was gegaan, en dat daardoor deze onderscheidingen van spijzen en dagen voor het Christelijk leven geen beteekenis meer hadden. Of ook, zij kenden de vreeze niet meer, die geloovigen uit de Heidenen kwellen kon, om vleesch te eten, dat tevoren als afgodenoffer was afgezonderd en later toch weer verhandeld was; hun was de afgod niets en het afgodenoffer was hun niets; en zij aten daarom al wat in het vleeschhuis verkocht werd, niets onderzoekende daarvan.

Zulken waren hierin de sterkeren, want zoo was ook de apostolische praktijk en leer. Maar het was allerminst naar de apostolische praktijk, dat deze sterkeren de zwakkeren

verachtten, terwijl zij hen veeleer in liefde moesten aannemen, en hun sterking moesten zoeken.

De zwakkeren daarentegen, die nog aan onderscheiding van spijswet en feestdag naar Israëlitische wijze hechtten, of die huiverden tegen het eten van vleesch uit vreeze van afgodische besmetting, aten niet alleen veelal slechts moeskruiden, maar zij veroordeelden ook in zelfverheffing de vrijere broeders en zusters, alsof deze de nauwgezetheid in de vreeze Gods prijsgaven.

Zoo dreigde hier de gemeenschap der heiligen schade te lijden; tweedracht en twist konden zoo opkomen tot breking van de kracht der Gemeente in haar hooge roeping voor God en de menschen; en in het eind dreigde hierin de scheuring der Kerk, voor wier schoonheid in eenheid de apostel des Heeren door den Heiligen Geest in ijver onstoken is.

Neen, de apostel gaat hier niet tegenin als tegen valsche broederen, maar hij werkt hier in teederheid. Hij vermaant daarom: *wie zwak is in het geloof, neemt dien aan, maar niet tot twistige samenspreking*, niet om hem in hardheid aan te vallen en met hem te twisten. *De één gelooft wel, dat hij alles eten mag, maar die zwak is eet moeskruiden*; welnu — *wie dan met vrijmoedigheid alles eet als een gave Gods, en dus ook vleesch eet zonder godsdienstige onderscheiding, die verachte hem niet, die niet eet*. En wederkeerig, *wie niet zoo vrij eet, die oordeele, veroordeele, hem niet, die eet*. Dit verachten en veroordeelen is zondig, *want God heeft hem, dien verachte of veroordeelde, aangenomen door het geloof in Christus*.

De geloovigen hebben geen heerschappij over elkander. Zij zijn allen alleen eigendom des Heeren, en zijn alleen Hem dienstbaar; tegenover elkaar zijn zij vrij. Slechts mogen zij de eenheid des geloofs in hun gemeenschap vorderen en daarin het goede voor elkaar zoeken. Zoo gaat het Woords Gods dan ook tegen overheersching of verachting van geloovigen over en weer bestraffend in: *Wie zijt gij, die eens anders huisknecht oordeelt? hij staat of valt zijn eigen heer. Doch hij zal vastgesteld worden, want God is machtig hem vast te stellen*.

De Heere Zelf zal wie Hem oprecht vrees, handhaven, staande houden, en sterken.

Niet anders is het tusschen sterken en zwakken in de onderhouding der bijzondere dagen, die voor Oud-Israël heilig waren, boven andere dagen. *De één acht wel den éénen dag boven den anderen dag, maar de ander acht al de dagen gelijk*. De apostolische dienst heeft ook hier het waarachtige licht Gods doen doorbreken; en er is onder de geloovigen onderscheiding in vrijer of meer gebonden stand naarmate dit licht klaarder voor hen schijnt en dieper in hen doorwerkt. Zoo zijn hier ook sterkeren en zwakkeren. Het komt er echter vooral ook hier op aan dat deze stand der geloovigen een oprechte stand is voor God, en dat zij, hierin alle willekeur schuwende, den Heere vreezen in overeenstemming met het licht Gods, dat in hun ziele doordrong. *Een iegelijk zij in zijn eigen gemoed ten volle verzekerd. Wie den dag waarneemt, den eenen dag boven den anderen onderscheidt, die neemt hem waar den Heere*; hij doet dit om des Heeren wil, wijl hij den wil des Heeren niet dieper inziet. *En wie den dag niet waarneemt, die neemt hem niet waar den Heere*; die handelt zoo, wijl hij oordeelt in de vreeze Gods zoo te moeten handelen. *Zóó staat het ook met het eten of niet eten van vleesch. Wie eet, die eet zulks den Heere*; die doet dit om den wil en de eer des Heeren hierin, *want hij dankt God met goede conscientie voor Zijn goede gave en voor de vrijheid om die gave te mogen genieten*; en *wie niet eet, die eet zulks den Heere niet*: die laat het om Gods wil, gelijk hij dien wil verstaat; *en hij dankt God, dat hij God hierin mag eeren*.

Wij, geloovigen, zijn het eigendom des Heeren. Het komt er daarom op aan, dat zóó ons leven is, ons leven en ons sterven. We moeten daarom bij Gods licht met goede conscientie voor God leven, als die voor den rechterstoel van Christus Gode rekenschap zullen geven. En we moeten elkaar hierin wel in liefde zoeken te verlichten, maar ook elkaar dragen en waardeeren, en ons nimmer tegenover elkaar op den rechterstoel plaatsen. *Want niemand van ons leeft zichzelf*, naar eigen willekeur als één die zichzelf

toebehoort; en *niemand sterft zichzelf. Want hetzij dat wij leven, wij leven den Heere; hetzij dat wij sterven, wij sterven den Heere; hetzij dan dat wij leven, hetzij dat wij sterven, wij zijn des Heeren.* Christus heeft ons Zich ten eigendom verworven door Zijn dood en opstanding, opdat wij in sterven en leven alleen Hem zouden toebehooren. *Want daartoe is Christus ook gestorven en opgestaan, en weder levend geworden, opdat Hij beiden over dooden en levenden heerschen zou.* Daarom ook voegt ons niet het oordeel over den broeder of zuster, die naar de verlichting hunner conscientie voor den Heere leven. *Maar zwakkere, wat oordeelt gij uw broeder? Of gij, sterkere, wat veracht gij uw broeder? Want wij zullen allen voor den rechterstoel van Christus gesteld worden. Want er is geschreven: Ik leef, zegt de Heere! voor Mij zal alle knie zich buigen als voor zijn Heer, en alle tong zal alleen God als God belijden!*

Zoo dan, een iegelijk van ons zal voor zichzelf Gode rekenschap geven! Hierop hebben de geloovigen te zien. Zoo zullen zij elkaar niet verachten of veroordeelen, maar het oordeel Gode overlaten. Zoo zullen ze veel meer toezien voor zichzelf. En zoo zal in vrijheid tegenover elkaar de gemeenschap der heiligen in eenheid des geloofs en der liefde worden geoefend en bewaard.

TOT DEN VREDE EN DE STICHTING [Rom. 14:13-23].

Laat ons dan elkander niet meer oordeelen; maar oordeelt liever dit, dat gij den broeder geen aanstoot of ergernis geeft. Ik weet en ben verzekerd in den Heere Jezus, dat geen ding onrein is in zichzelf; dan wie acht iets onrein te zijn, dien is het onrein. Maar indien uw broeder om der spijszake wil bedroefd wordt, zoo wandelt gij niet meer naar liefde. Verderf dien niet met uw spijszake, voor wien Christus gestorven is. Dat dan uw goed niet gelasterd worde. Want het Koninkrijk Gods is niet spijs en drank, maar rechtvaardigheid, en vrede, en blijdschap door den Heiligen Geest. Want wie Christus in deze dingen dient, is Gode welbehagelijk en aangenaam den menschen. Zoo laat ons dan najagen hetgeen tot den vrede en hetgeen tot de stichting onder elkander [dient]. Verbreek het werk Gods niet om der spijszake wil. Alle dingen zijn wel rein; maar het is kwaad den mensch, die met aanstoot eet. Het is goed geen vleesch te eten, noch wijn te drinken, noch [iets], waaraan uw broeder zich stoot, of geërgerd wordt, of [waarin] hij zwak is. Hebt gij geloof, heb [dat] bij uzelf voor God. Zalig is hij, die zichzelf niet oordeelt in hetgeen hij voor goed houdt. Maar wie twijfelt, indien hij eet, is veroordeeld, omdat hij niet uit het geloof [eet]. En al wat uit het geloof niet is, dat is zonde.

Romeinen 14:13-23.

De Gemeente van den Heere Jezus Christus heeft een eigen en zeer bijzondere plaats en taak in de wereld der menschheid. Tot die plaats en taak behoort ook, dat zij als een eigen heilige gemeenschap en eenheid in de wereld der menschen uitkomt; en dat deze gemeenschap en deze eenheid niet slechts uiterlijk gezien worden, maar ook innerlijk waarheid zijn.

Wat de geloovigen niet waarlijk scheidt in het geloof, en wat hun gemeenschap niet hindert in onderscheidenheid van plaats en taal, dat mag de eenheid en de gemeenschap der Gemeente in haar openbaring naar buiten en in haar innerlijk leven niet schaden.

Daarom heeft de apostel in zijn schrijven naar Rome de geloovigen vermaand, elkaar niet te verwerpen of te veroordeelen om redenen, die in de meerdere of mindere mate van kracht in geloofsontwikkeling gelegen waren. Sterkeren en zwakkeren behooren in de Gemeente des Heeren één te zijn, elkaar lief te hebben en elkaar te waardeeren; elkaar voor te gaan in het goede en elkaar te leeren; nooit elkaar te verachten of te veroordeelen in zaken, waarin ieder oordeelt en handelt naar eigen inzicht in den wil des Heeren en met de bedoeling om voor den Heere te leven en den Heere te dienen naar Zijn Woord.

Het is echter niet voldoende, dat de geloovigen elkaar niet verachten en veroordeelen in zaken als die in den apostolischen tijd en ook in de Gemeente des Heeren te Rome de onderscheiding der spijzen en der dagen raakten. De geloovigen moesten en moeten ook elkaar zoeken tot gemeenschap en tot eenheid. Zij zijn als geloovigen mede verantwoordelijk voor elkaar, ze hebben voor elkaar een roeping. En daarom moeten zij toezien, dat zij juist in die dingen, waarin zij verschillen, en waarin de één sterker is dan de ander, elkaar ten zegen zijn. Zij moeten bezorgd zijn voor den welstand van elkaars geestelijk leven. Daarom moeten zij in de dingen, die het uiterlijke leven aangaan, zooals de onderscheiding van spijzen en dagen, elkaar niet allermeest tot uiterlijke overeenstemming dringen en dwingen; neen, maar zij moeten allermeest op elkaars getrouwheid aan eigen geestelijk inzicht gesteld zijn, en daarom op elkaars vrijheid, om

den Heere met een goed geweten te vreezen en te dienen.

Zoo licht kan de één den ander hierin tot een aanstoot, en zoo tot een ergernis, d.i. tot een struikeling zijn. Deze ergernis of struikeling is hierin gelegen, dat een geloovige nadoet, wat een ander doet, omdat die andere dat doet, terwijl toch de na-doener niet zelf overtuigd is, dat alzoo te doen, de wil des Heeren is; ja, terwijl zijn eigen conscientie tegen die handeling getuigt. Zulk een geloovige handelt dan tegen zijn eigen geweten; en hij zondigt hierin. Zulk nadoen is daarom een *ergernis*, een struikeling.

En de *aanstoot*, de oorzaak dat zulk een geloovige zich stoot en struikelt, is dan de handeling van den broeder, die zelf wel tot deze handeling vrijheid heeft in zijn geweten, — ja, die ook in de vreeze Gods tot die handeling gehouden is, wijl hij overtuigd is, dat het alzoo is de wil des Heeren, — maar die hierom toch nog allermint het recht heeft, den andere geloovige tot een handeling te bewegen, waartoe deze het inzicht en daarmee de vrijheid mist, en waardoor deze zijn geweten zou bevleken. Door zulk een aanstoot te ge yen en zulk een ergernis te veroorzaken zou de geloovige, die sterker is, toch schuldig zijn aan de zonde van den zwakkere. Hij moge zoo uitwendige eenheid in de Gemeente van Christus bevorderen, innerlijk verzwakt hij de gemeenschap der heiligen door het schenden van de teederheid der godvruchtigheid in het leven voor God.

Hierover handelt de apostel, als hij schrijft: *laat ons dan elkander niet meer oordeelen*, laten we elkaar niet veroordeelen of verachten, maar ieders vrijheid in de eenheid des geloofs eerbiedigen, om den Heere met een goed geweten te dienen. *Maar*, — en hier geldt het apostolisch woord vooral de sterkeren, — *oordeelt liever dit*, zie hierop liever nauwkeurig toe, *dat gij den broeder geen aanstoot of ergernis geeft*.

Met deze vermaning bedoelt de apostel allermint, dat daarom nu voortaan de sterkeren zich naar het oordeel of den wil der zwakkeren zouden moeten gedragen. En veel minder, dat de sterkeren zouden moeten toegeven, dat de zwakkeren gelijk hebben, zoodat de sterkeren dan zich in den vorm der zwakkeren zouden moeten bewegen, alsof hierin de ware godsvrucht gelegen ware. Zoo toch zouden aanstoot en ergernis eenvoudig verplaatst worden, de sterkere zou nu zijn conscientie voor God bevleken, de waarheid Gods bewust krenken, en hierin zondigen. Het farizeïsme zou triumfeeren. Zoo zou de *mensch* weer heerschen in de Gemeente Gods, in plaats van het Woord en de Geest des Heeren.

De apostel Paulus heeft dit in heel zijn leven en arbeid, en bijzonder in Antiochië, wel anders getoond. Toen zoodanige veinzing opkwam, heeft hij zelfs Petrus in het aangezicht weerstaan, omdat deze te bestraffen was (Gal. 2). Neen, de waarheid Gods is, dat geen *ding* onrein is in zichzelf en geen *dag* heilig; en dat hierin de Oud-Testamentische onderscheiding, die schaduwachtig was, in de Gemeente des Heeren wijken moet voor de geestelijke onderscheiding van het waarachtig goede bij het gebruiken der gaven Gods in het *doen* der menschen. Hierin is de apostel Paulus nooit één uur in onderwerping aan de eischen van menschen geweken; de vrijheid der conscientie hierin bij het licht van het Woord Gods heeft hij onverzettelijk als den wil des Heeren gehandhaafd. Daarom zegt hij ook hier: *ik weet en ben verzekerd in den Heere Jezus, dat geen ding onrein is in zichzelf*. Maar hij laat er op volgen: *dan wie acht iets onrein te zijn, dien is het onrein*; d.i. indien iemands geweten hierin niet door de verlichting van het Woord en den Geest des Heeren vrijgemaakt is, zoo kan hij het reine toch niet als het reine eten of doen, en dan behoort hij het te laten, wijl hij anders zijn conscientie bevlekt. De sterkere behoort hierin den zwakkere te ontzien door de liefde, die de vervulling der wet is; hem niet te dringen tot wat de conscientie zou bevleken, en hem niet noodeloos te prikkelen door wat hem, voor zooveel hemzelf aangaat, zonde zou zijn. *Indien uw broeder om der spijsze wil bedroefd wordt, zoo wandelt gij niet meer naar liefde. Verderf dien niet door uw spijsze voor wien Christus gestorven is*. De geloovigen hebben elkaar, ook bij minder helder inzicht in de zuivere toepassing der waarheid Gods, bij belijdenis des geloofs over en weer als het eigendom des Heeren te erkennen en te eerbiedigen; zij moeten daarom elkaars conscientie eeren, die niet beschadigen door overheering, maar ook zichzelf verloochenen indien door noodelooze

prikkeling het broederhart lijden zou.

Dat dan uw goed niet gelasterd worde; hierop hebben de geloovigen bedacht te zijn. Hun "goed" is hier het goede, dat zij van den Heere ontvingen in de gemeenschap der heiligen en in de broederlijke liefde. Dit goede wordt beneveld, geschonden en gelasterd door wie buiten zijn, zoo de geloovigen elkaar verbijten, in plaats van elkaar in liefde te dienen. Op het Koninkrijk Gods komt het bovenal voor hen aan, op de heilige en zalige gemeenschap in de genade en in den dienst des Heeren. *Want het Koninkrijk Gods is niet spijs en drank, maar rechtvaardigheid en vrede en blijdschap door den Heiligen Geest.* Spijs en drank en kleeft zijn de dingen, die ons toegeworpen worden, zoo wij het Koninkrijk Gods zoeken; ze zijn dan ook de mindere, de ondergeschikte dingen, die zoo noodig verloochend moeten worden voor het Koninkrijk Gods. Hoe moeten de geloovigen deze levensweldaden gedurig op allerlei wijze verloochenen voor het geloof. Welnu, de schatten van het Koninkrijk Gods zijn rechtvaardigheid en vrede en blijdschap door den Heiligen Geest en in de gemeenschap der heiligen; voor die schatten moeten ondergeschikte genietingen worden prijs gegeven om Christus' wil. *Want wie Christus in deze dingen dient, ter wille der broederlijke liefde, die is Gode welbehagelijk en aangenaam den menschen.*

De apostel vernieuwt daarom zijn vermaning met het oog op de gemeenschap der heiligen in den Heere Jezus Christus: *zoo laat ons dan najagen hetgeen tot den vrede en hetgeen tot de stichting, sterking, opbouw, onder elkander dient. Verbreek het werk Gods in de gemeenschap der heiligen, in den vrede en de blijdschap der broederlijke liefde, verbreek dit werk Gods niet om der spijszake wil. Alle dingen zijn wel rein; maar het is kwaad den mensch, die met aanstoot eet, d.i. die hierdoor anderen of zichzelf een oorzaak van struikeling is. Hel is goed, geen vleesch te eten noch wijn te drinken, noch iets waaraan uw broeder zich stoot, zoodat het hem tot een val kan worden, of waarin hij zwak is.* Hoe goed vleesch en wijn, die edele gaven Gods u ook zijn, indien ze nimmer meer over uw lippen komen, wijl gij hierin een offer der liefde brengt om des Heeren wil, zoo zou dit goed zijn.

Hebt gij geloof, klaarheid en vrijheid van overtuiging, zoodat gij in spijs en drank en zooveel meer in volle vrijheid en blijheid God moogt dienen naar Zijn Woord, heb dat bij uzelf voor God; het is het uwe, een ander kan er niet bij leven, maar gij moogt er bij leven voor God; juist daarom ook zijt gij dan vrij tot verloochening van uzelf. Zelig is hij, die zichzelf niet oordeelt in hetgeen hij voor goed houdt, die in deze vrijheid niet tegen de liefde handelt en daardoor zichzelf zou moeten veroordeelen. Maar wie twijfelt, indien hij eet, is veroordeeld, omdat hij niet uit het geloof eet; hij is in zijn eten zelf veroordeeld, wijl zijn conscientie niet spreekt, dat hij uit het geloof handelt, dat hij zoo handelt om Gods wil. En al wat uit het geloof niet is, dat is zonde.

Hierop komt het daarom bij doen en bij laten aan, dat de geloovigen handelen, *uit het geloof*, bij het licht van des Heeren Woord, in geloovige overgegevenheid aan Hem, met het oog op de schatten van het Koninkrijk Gods, en tot onderlingen vrede en opbouw in de liefde.

En dit geldt vanzelf niet enkel in de onderscheiding van spijzen en feestdagen, maar ook in heel het leven van de gemeenschap der heiligen door alle eeuwen der Christelijke Kerk. Zoo het Woord des Heeren door den Heiligen Geest maar dieper mag indringen in de zielen, zal ook hierin de goede en welbehagelijke en volmaakte wil des Heeren meer worden verstaan en beoefend.

GELIJK CHRISTUS ONS AANGENOMEN HEEFT [Rom. 15:1-13].

Maar wij, die sterk zijn, zijn schuldig, de zwakheden der onsterken te dragen, en niet onszelf te behagen. Dat dan een iegelijk van ons [zijn] naaste behage ten goede, tot stichting. Want ook Christus heeft Zichzelf niet behaagd, maar gelijk geschreven is: de smadingen dergenen, die U smaden, zijn op Mij gevallen. Want al wat tevoren geschreven is, dat is tot onze leering tevoren geschreven, opdat wij, door lijdzaamheid en vertroosting der Schriften, hoop hebben zouden. Doch de God der lijdzaamheid en der vertroosting geve u, dat gij eensgezind zijt onder elkander naar Christus Jezus; opdat gij eendrachtig met één mond moogt verheerlijken den God en Vader van onzen Heere Jezus Christus.

Daarom neemt elkander aan, gelijk ook Christus ons aangenomen heeft, tot de heerlijkheid Gods!

En ik zeg, dat Jezus Christus een dienaar geworden is der besnijdenis vanwege de waarheid Gods, opdat Hij bevestigen zou de beloftenissen der vaderen; en de Heidenen God vanwege de barmhartigheid zouden verheerlijken, gelijk geschreven is: Daarom zal ik U belijden onder de Heidenen en uw Naam lofzingen. En wederom zegt Hij: Weest vroolijk, gij Heidenen! met zijn volk! En wederom: Looft den Heere, al gij Heidenen, en prijst Hem al gij volken ! En wederom zegt Jesaja: Er zal zijn de wortel van Jesse, en die opstaat om over de Heidenen te gebieden; op Hem zullen de Heidenen hopen.

De God nu der hope vervulle ulieden met alle blijdschap en vrede in het gelooven, opdat gij overvloedig moogt zijn in de hope, door de kracht des Heiligen Geestes!

Romeinen 15:1-13.

De apostel nadert het einde van zijn schrijven aan de Gemeente des Heeren te Rome.

Zijn vermaning tot eenheid van sterkeren en zwakkeren in het geloof en in de liefde, in verband met de roeping en met heel het optreden der Gemeente van Christus in de wereld, stemt bijzonder overeen met heel de strekking van zijn Brief. De eenheid der Gemeente Gods uit Joden en Heidenen in het eene Israël Gods, dat in den Heere Jezus Christus zijn eenheid heeft, was het groote levensdoel van dezen apostel des Heeren. Dit doel staat hem als apostel des Heeren steeds voor den geest, gelijk hij door den Heere daartoe afgezonderd en geroepen was. De apostel zag steeds de eene menschheid, waaruit de eene Gemeente des Heeren vergaderd werd naar de eeuwige Verkiezing Gods. In die eene Gemeente des Heeren vond de wereld der eene menschheid Gods haar einde en de vervulling van het doel van haar bestaan. In den éénen Adam was de wereld gevallen, verdorven en verloren; in den éénen Christus was de eenige gerechtigheid Gods geopenbaard en geschonken, en met die gerechtigheid de waarachtige levensvernieuwing door den Heiligen Geest, het echte geestelijke menschenleven door het geloof in gerechtigheid, vrede en blijdschap, in de liefde Gods; het leven, dat zich voor en in heel de gemeenschap der menschheid openbaren moest, en dat strijdend en lijdend tot overwinning in de heerlijkheid Gods zou ingaan. Daarom moest de Gemeente des Heeren uit Joden en Heidenen zich in eenheid openbaren; en de vrijheid van Jodendom en Heidendom in den Heere Jezus Christus moest door de liefde: aan de openbaring en oefening dezer eenheid dienstbaar zijn.

De eenheid der Gemeente van Christus uit Joden en Heidenen dringt zich hiermee in het slot van het apostolisch schrijven naar Rome weer naar voren. In die eenheid jubelt door den Heiligen Geest de ziel des apostels. Hierin is hem het groote geheim der komst van den Christus naar de Schriften onthuld, en heel zijn apostolische dienst is op de openbaring en vervulling van dat geheim gericht. Hierom is hij de apostel der Heidenen, die deze apostolische roeping tegenover de Joodsche vorderingen handhaaft en haar in de prediking van het Evangelie onder de Heidenen in heel de wereld van Rome's rijk gelden doet. Hierom schrijft de apostel dan ook naar Rome, en haakt zijn ziel door den Heiligen Geest, om in den apostolischen arbeid te Rome den eindpaal van zijn apostolischen loop te vinden en daarin zijn loop te eindigen. Met de verklaring van dien apostolischen dienst en van des apostels verlangen naar Rome voor de eenheid van zijn levenswerk eindigt dan ook deze groote apostel-brief.

Sterkeren en zwakkeren moeten in de Gemeente één zijn in geloof en liefde, — zoo heeft de apostel vermaand. Hij houdt die vermaning vast, nu hij het oog der Gemeente weer richt op de eenheid der Gemeente Gods uit Joden en Heidenen in den Heere Jezus Christus. *Wij*, — de apostel erkent hiermee, dat het inzicht der sterkeren met het apostolisch Evangelie overeenstemt, — *wij, die sterk zijn, zijn schuldig de zwakheden der on-sterken te dragen en niet onszelf te behagen*. Niet tot zelfbehagen of tot zelfverheffing tegenover de broederen is de genade van het staan in het licht des Heeren ,ons geschonken, maar opdat wij de zwakkeren ten zegen zouden zijn en wij, geloovigen, allen voor elkaar het goede tot onderlinge stichting, tot onderlinge opbouw door de liefde van Christus zouden zoeken. *Dat dan een iegelijk zijn naaste behage ten goede, tot stichting!*

Hier moet de Heere Jezus Christus, die Zichzelf tot eenheid zijner Gemeente uit Joden en Heidenen gegeven heeft, de geloovigen toespreken. *Want ook Christus heeft Zichzelf niet behaagd, maar, gelijk geschreven is, de smadingen dergenen, die U smaden, zijn op Mij gevallen*. Voorwaar, de Zoon was vrij. Maar Hij heeft Zich gegeven, om, mensch geworden, Zich te vernederen, een dienstknecht te zijn tot in smaadheid en verguizing; ja om alle smaadheid, waarmee God in 't verdorven menschdom gesmaad werd, te dragen en te lijden, opdat Hij uit 't verloren geslacht de Gemeente Gods in eenheid vergaderen mocht. Op Hem moeten de geloovigen in hun roeping zien, om die roeping te verstaan en naar den wil des Heeren te beoefenen.

En zij moeten daarmee zien op de Schriften. Want Christus heeft hierin de Schriften vervuld; Hij heeft hierin gedaan gelijk geschreven was. Geschreven was zoo in 't profetisch woord, maar geschreven was zoo ook in den Messiaanschen Psalm. In dien Psalm sprak de Geest van den Christus en uit den Christus; maar de Geest des Heeren sprak daarin ook uit het leven, dat Gods volk van ouds leefde in de genade Gods. Altoos heeft dit leven in dit teeken van den Christus gestaan, in Abel en Henoch, in Noach en Abraham, in Jozef en Mozes en David; zij en al de heiligen van ouds hebben de eenheid van Gods volk gediend in eigen vernedering. Heel de Schrift spreekt hieruit; en bij die sprake moet de Gemeente des Heeren in lijdzaamheid, d.i. in volharding en in vertroosting leven. *Want al wat tevoren geschreven is, dat is tot onze leering tevoren geschreven, opdat wij, door lijdzaamheid en vertroosting der Schriften, hoop hebben zouden*. In die hope der heerlijkheid Gods, die verbonden is aan de lijdzaamheid der wijding ten goede van de Gemeente des Heeren, in gemeenschap des geloofs met den Heere Jezus Christus, — in die hope moeten de geloovigen Gode leven, eensgezind onder elkander en God verheerlijkend. Zoo bidt de apostel: *Doch de God der lijdzaamheid en der vertroosting geve u, dat gij eensgezind zijt onder elkander naar Christus Jezus; opdat gij eendrachtig met één mond moogt verheerlijken den God en Vader van onzen Heere Jezus Christus*.

En dan vat de apostel de vermaning weer op, om nu bijzonder het oog te vestigen op de vergadering der Gemeente des Heeren uit Joden en Heidenen, in verband met zijn apostolischen dienst, waarin hij naar Rome schrijft. *Daarom neemt elkander, gij, die uit Joden en Heidenen zijt, neemt elkander aan, gelijk ook Christus ons aangenomen heeft tot de heerlijkheid Gods*. En, — zoo vervolgt hij, — *en ik zeg, dat Jezus Christus een*

dienaar geworden is der besnijdenis van wege de waarheid Gods. Christus is mensch geworden uit Israël, zooveel het vleesch aangaat; Hij is geworden onder de wet; en al zijn lijden was hieraan verbonden. Maar Hij moest zoo en Hij deed zoo, van wege de waarheid Gods, d.i. omdat alzoo naar Gods voornemen, Gods openbaring en toezegging was aan Abraham en Israël; opdat Hij, naar de Schriften, bevestigen zou de beloftenissen der vaderen. En daarmee ook, opdat zoo komen zou de genadige zegen der barmhartigheid des Heeren in Zijn belofte aan Abraham voor alle geslachten der aarde, voor de Heidenen, toegezegd, en de Heidenen God vanwege de barmhartigheid zouden verheerlijken. Zóó ging dan, door Christus' vernedering in vrijwilligheid, de Profetie in vervulling, die over de eenheid der Gemeente Gods in den Heere uit Joden en Heidenen door al de Schriften juichte, gelijk geschreven is: Daarom zal Ik U belijden onder de Heidenen en uw Naam lofzingen (Ps. 18). En wederom zegt Hij, reeds door Mozes: Weest vroolijk, gij Heidenen! met zijn volk! (Deut. 32). En wederom: Looft den Heere al gij Heidenen, en prijst Hem al gij volkeren! (Ps. 117). En wederom zegt Jesaja: Er zal zijn de wortel van Jesse, en die opstaat om over de Heidenen te gebieden; op Hem zullen de Heidenen hopen.

Zoo moet dan, vrij in den Heere, zich in eenheid vrijwillig wijdend tot den dienst des Heeren; tot den dienst der liefde door het geloof in den Heere Jezus Christus, de Gemeente Gods uit Joden en Heidenen, in het Rome der wereld en in heel de wereld van alle volgende tijden, blijdschap en vrede ook in leed en druk smaken, en leven in het licht en in den roem der hope door den Heiligen Geest. Daarom bidt hier weer de apostel: *De God nu der hope vervulle ulieden met alle blijdschap en vrede in het gelooven, opdat gij overvloedig moogt zijn in de hope door de kracht des Heiligen Geestes!*

VAN JERUZALEM TOT ROME [Rom. 15:14-33].

Doch, mijn broeders! ook ikzelf ben verzekerd van u, dat gij ook zelf vol zijt van goedheid, vervuld met alle kennis, machtig om ook malkander te vermanen. Maar ik heb u eensdeels te stoutelijker geschreven, broeders! u als wederom [dit] indachtig makende, om de genade, die mij van God gegeven is; opdat ik een dienaar van Jezus Christus zij onder de Heidenen, het Evangelie van God bedienende, opdat de offerande der Heidenen aangenaam worde, geheiligd door den Heiligen Geest. Zoo heb ik dan roem in Christus Jezus in die dingen, die God aangaan. Want ik zou niet durven iets zeggen, dat Christus door mij niet gewrocht heeft tot gehoorzaamheid der Heidenen, met woorden en werken, door kracht van teekenen en wonderheden [en] door de kracht van den Geest Gods; zoodat ik van Jeruzalem af, en rondom, tot Illyricum toe, het Evangelie van Christus vervuld heb; en alzoo zeer begeerig geweest ben om het Evangelie te verkondigen, niet waar Christus genoemd was, opdat ik niet op eens anders fundament zou bouwen; maar gelijk geschreven is: wien van Hem niet gebodschapt was, die zullen het zien, en die het niet gehoord hebben, die zullen het verstaan. Waarom ik ook menigmaal verhinderd geweest ben, tot u te komen. Maar nu geen plaats meer hebbende in deze gewesten, en van over vele jaren groot verlangen hebbende, om tot u te komen, zoo zal ik, wanneer ik naar Spanje reis, tot u komen; want ik hoop in het doorreizen u te zien, en van u daarheen geleid te worden, als ik eerst van uw [tegenwoordigheid] eensdeels verzadigd zal zijn. Maar nu reis ik naar Jeruzalem, dienende de heiligen. Want het heeft [dien van] Macedonië en Achaje goed gedacht, een gemeene handreiking te doen aan de armen onder de heiligen, die te Jeruzalem zijn. Want het heeft hun [zoo] goed gedacht; ook zijn zij hun schuldenaars; want indien de Heidenen hun geestelijke [goederen] deelachtig zijn geworden, zoo zijn zij ook schuldig hen van lichamelijke [goederen] te dienen. Als ik dan dit volbracht en hun deze vrucht verzegeld zal hebben, zoo zal ik door uw [stad] naar Spanje afkomen. En ik weet, dat ik, tot u komende, met vollen zegen des Evangelies van Christus komen zal. En ik bid u, broeders! door onzen Heere Jezus Christus, en door de liefde des Geestes; dat gij met mij strijdt in de gebeden tot God voor mij, opdat ik moge bevrijd worden van de ongehoorzamen in Judea, en dat deze mijn dienst, dien [ik] aan Jeruzalem [doe], aangenaam zij den heiligen; opdat ik met blijdschap, door den wil van God tot u moge komen en met u verkwikt worden. En de God des Vredes zij met u allen, Amen.

Romeinen 15:14-33.

De heilige apostel heeft in zijn schrijven naar Rome de Gemeente des Heeren zoo onderwezen en vermaand tot haar eenheid in Christus in verband met zijn dienst als apostel der Heidenen, waartoe hij bizonder van den Heere verkoren was, en waarin hij ook in Rome gekend en erkend moest zijn. Daarom eindigt de apostel, voordat hij in zijn schrijven van de Gemeente des Heeren te Rome zijn afscheid neemt, door, uitvoeriger dan in den aanvang van zijn Brief, nu van zijn apostolischen dienst te gewagen en zijn

voornemen uit te spreken, om zelf als apostel naar Rome te komen.

Neen, de apostel heeft niet op eenheid in de Gemeente des Heeren te Rome aangedrongen, alsof de geloovigen aldaar deze hun roeping niet kenden en beoefenden, maar omdat zijn apostolische dienst vorderde, dat hij hen in de vervulling van die roeping zou sterken. *Mijn broeders!* — zoo schrijft hij nu daarom, — *ik zelf ben verzekerd van u, dat gij ook zelf vol zijt van goedheid, vervuld met alle kennis, machtig om ook elkander te vermanen. Maar ik heb u eensdeels, eenigermate, te stoutelijker, met temeer vrijmoedigheid, geschreven, broeders! u als wederom dit indachtig makende, om de genade, die mij van God, niet van menschen, gegeven is in mijn roeping en dienst als apostel. Opdat ik naar die genade een dienaar van Jezus Christus zij tot vergadering van Zijn Gemeente in eenheid onder de Heidenen, het Evangelie van God bedienende als in priestelijken dienst, opdat de offerande der Heidenen de toebrenging der Heidenen door mijn dienst en hun zelfwijding aan de Heere als een levende, heilige, Gode welbehagelijke offerande, aangenaam worde, geheiligd door den Heiligen Geest.*

*Zoo heb ik dan, — aldus vervolgt de apostel aangaande zijn dienst, — roem in Christus Jezus in die dingen, die God aangaan; hij mag roemen in zijn werk, wijl dit de dienst is van den Heere Jezus Christus, die hierin zijn genade uitwerkt, en wijl het betreft de vergadering der Gemeente voor God zelf alleen. Hoe groot en hoe uitgebreid was dat werk des apostels door de genade des Heeren! Want, zoo roemt hij, — ik zou niet durven iets zeggen, dat Christus door mij niet gewrocht heeft tot gehoorzaamheid der Heidenen, tot de gehoorzaamheid des geloofs. De apostel zou van zijn werk niet durven roemen in wat niet waar en werkelijk was; maar hij zou ook niet durven ontkennen, dat dit werk veelvoudig was en uitgebreid; met woorden en werken in den dienst des Evangelies; door kracht van teekenen en wonderheden, waarmee de Heere zijn dienst gesierd en bevestigd heeft; door de kracht van den Geest Gods, die zich betoonde in den dienst van den apostel zelf, ook in de wonderen, en niet minder in de bekeering der Heidenen tot de gehoorzaamheid des geloofs. De apostel mag roemen in zijn arbeid: zoodat ik van Jeruzalem af, en rondom, tot Illyricum toe, het Evangelie van Christus vervuld heb. Van Jeruzalem ving de arbeid voor Christus' Gemeente, ook die van den apostel Paulus aan, en van Jeruzalem ging die arbeid uit. Maar voorts breidde bijzonder door Paulus' dienst dit werk zich uit rondom, naar Syrië, op Cyprus, in heel Klein-Azië, en toen Westwaarts naar Europa, in Macedonië en Achaje, en tot Illyrië toe, tot de kust der Adriatische zee. Al weten wij niet, of de apostel Paulus van uit Macedonië of Korinte persoonlijk in Illyrië geweest is, hij geeft met dit kustland de westergrens aan van het Balkan-Schiereiland, en daarmee van het oostelijk deel van het Romeinsche rijk, van heel het gebied, waarover tot toen (hij schreef uit Korinte) zijn werk als apostel ging. Paulus heeft in dit uitgestrekte gebied het Evangelie van Christus vervuld; het Evangelie is in heel dit gebied nu doorgedrongen en het werkt daar tot vergadering der Gemeente van Christus door. De Heilige Geest drong en leidde hierin den apostel Paulus bijzonder, om overeenkomstig de Profetie het Evangelie te brengen, waar het nog niet gekend werd, en hierin niet anderen te volgen maar hen voor te gaan. Daarheen strekte dan ook heel zijn ziel zich steeds begeerig uit, gelijk hij schrijft: *alzo ben ik zeer begeerig geweest, om het Evangelie te verkondigen, niet waar Christus genoemd was, opdat ik niet op eens anders fundament zou bouwen; maar gelijk geschreven is: wien van Hem niet gebodschapt was, die zullen het zien en die het niet gehoord hebben die zullen het verstaan.**

Zoo is de apostel dan ook zeer begeerig geweest, om met het Evangelie in zijn apostolischen arbeid door te dringen tot Rome, al was daar reeds zonder bizonderen apostolischen dienst een Gemeente van Christus vergaderd; in Rome, het hoofd van de wereld der Heidenen, moest ook zijn dienst het Evangelie laten gelden en manifesteren. *Daarom ben ik tot heden toe,*

— zoo verklaart de apostel, — door mijn noodzakelijken dienst in het Oosten, *menigmaal, keer op keer, verhinderd geweest tot u, te Rome, te komen.* Daarom ook heeft de apostel thans naar Rome geschreven. Thans echter, op de landengte van

Korinte, waar de Middellandsche Zee zich niet alleen oostwaarts naar Azië maar ook westwaarts naar Italië opent, wordt de ziel des apostels onder de werking des Heiligen Geestes geboeid door het Westen van Rome's rijksgedebiet, tot Spanje toe, en daarmee bijzonder door Italië, door Rome. Hij verstaat, dat zijn werk in het Oosten thans ten einde spoedt en dat Rome hem roept. Al moet thans zijn aangezicht zich richten naar het Oosten om den dienst, dien hij te Jeruzalem zal gaan volbrengen, toch keert het naar het Westen terug; en zoo zal thans zijn dienst vervuld worden, van Jeruzalem tot Rome. *Maar nu*, — zoo schrijft hij,

— *geen plaats meer hebbende in deze gewesten*, om daarheen bijzonder mijn dienst te richten, *en van vele jaren groot verlangen hebbende om tot u te komen, zoo zal ik, wanneer ik naar Spanje reis tot u te Rome komen; want ik hoop in het doorreizen u te zien, en van u daarheen geleid te worden, als ik eerst van uw tegenwoordigheid eensdeels, eenigermate, verzadigd zal zijn.* De apostel schijnt hier zijn komst naar Rome ondergeschikt te maken aan zijn reis naar Spanje. Toch bedoelde hij opzettelijk te Rome te vertoeven; de reis naar Spanje toch leidde niet door Rome. Ook was het reeds te Efeze, vóór zijn gang naar Korinte, het voornamen van den apostel, naar Rome te gaan, zonder dat daarbij Spanje in zijn uitgesproken bedoeling lag (Hand. 19:21). En het is ook niet zeker, dat de apostel later van Rome naar Spanje gereisd is, indien hij uit zijn gevangenschap te Rome is vrijgelaten. Stellig bedoelt ook zijn schrijven niet, in Rome slechts een vluchtig bezoek aan te kondigen, want hij wil van het verblijf in de Gemeente aldaar eerst eenigszins verzadigd zijn, en met de vertegenwoordigers van Rome's Gemeente dan naar Spanje doorgaan. Verder bepaalt de apostel hier echter zijn plan niet. Hij begeert sterk, als apostel te Rome te arbeiden, en zijn zielsbegeeren wordt daar krachtig heengedrongen; hoe hij daar zal komen zal hem echter spoedig klaarder worden. Thans is zijn gang naar Jeruzalem, om den dienst voor de verarmde geloovigen aldaar in het overbrengen der stoffelijke gaven van de Gemeente te Achaje en Macedonië. Van dien dienst schrijft hij: *Maar nu reis ik naar Jeruzalem, dienende de heiligen. Want het heeft dien van Macedonië en Achaje goedgegacht, een gemeene handreiking te doen aan de armen onder de heiligen, die te Jeruzalem zijn. Want het heeft hen goed gedacht; ook zijn zij hun schuldenaars; want indien de Heidenen hun geestelijke goederen deelachtig zijn geworden, door het Elvangelie, dat van hen uitgegaan is, zoo zijn zij ook schuldig hen van lichamelijke goederen te dienen.* Hiermee geeft de apostel ook aan de geloovigen te Rome den wenk, om de arme broeders in Judea te gedenken. En hij vervolgt: *Als ik dan dit volbracht en hun in Judea deze vrucht der liefde verzegeld zal hebben, in veiligheid zal hebben overgebracht, zoo zal ik door uw stad naar Spanje afkomen. En ik weet, dat ik tot u komende, met vollen zegen des Evangelies komen zal.* De apostel weet, dat zijn dienst door het Evangelie een rijken zegen des Heeren te Rome zal brengen.

Toch is er klimmende ontroering in de ziel des apostels. Lang voordat hij Jeruzalem bereikt, geeft de Geest des Heeren hem klaar te kennen, dat hem banden en gevangenis wachten (Hand. 20:22-25), al weet hij ook dan nog niet, dat zijn komen naar Rome met de ketenen, die hem wachten, verband houdt. Hij vreest niet enkel, of de gaven der liefde van de geloovigen uit de Heidenen in Jeruzalem wel aangenaam zullen zijn, maar ook dat de Joodsche vijandschap zijn dienst en zijn leven bedreigen zal, gelijk de Joden hem reeds bij het schrijven van zijn Brief naar Rome te Korinte lagen leggen (Hand. 20 :3). Ook hierin leeft dan weer op zijn verlangen naar Rome. Daarom vraagt hij bijzonder om de voorbidding der broederen. *En ik bid u, broeders! door onzen Heere Jezus Christus, dat gij met mij strijdt in de gebeden tot God voor mij, opdat ik moge bevrijd worden van de ongehoorzamen in Judea, en dat deze mijn dienst aan Jeruzalem aangenaam zij den heiligen; opdat ik met blijdschap door den wil van God tot u moge komen en met u verkwikt worden!* En hij sluit ook in verband hiermee met de bede: *En de God des Vredes zij met u allen, Amen.*

Wij weten, dat de drang des Geestes, die den apostel naar Rome trok en naar Jeruzalem dreef, Paulus brachten in den kerker eerst te Jeruzalem en daarna te Cesarea (Hand. 21-25). In Cesarea heeft hij zich, om den dreigenden dood door Joodschen haat en

Romeinsche omkoopbaarheid te ontgaan, op den Keizer moeten beroepen (Hand. 25:10-12). Zoo is de apostel toen als gevangene naar Rome gekomen en daar in ketenen tot zijn apostolischen arbeid naar de meening des Geestes ingegaan! En zóó heeft hij heel zijn apostolischen dienst vervuld *van Jeruzalem tot Rome*.

Hoe groot is deze apostolische arbeid door de genade van den Heere Jezus Christus, deze arbeid in de wereld van Rome en in het Rome der wereld! En van hoe groote en ver strekkende beteekenis en waardij is en blijft deze apostolische dienst, ook door den Brief naar Rome, voor de Gemeente van Christus van alle eeuwen en daarmede voor de geheele wereld!

IN HEILIGE GEMEENSCHAP [Rom. 16:1-16].

En ik beveel u Febe, onze zuster, die een dienaar is der gemeente, die te Kenchreën is; opdat gij haar ontvangt in den Heere, gelijk het den heiligen betaamt, en haar bijstaat in wat zake zij u zou mogen van doen hebben; want zij is een voorstandster geweest van velen, ook van mijzelf.

Groet Priscilla en Aquila, mijn medewerkers in Christus Jezus; die voor mijn leven hun hals gesteld hebben, welken niet alleen ik dank, maar ook al de gemeenten der Heidenen; groet ook de gemeente in hun huis. Groet Epenetus, mijn beminde, die de eersteling is van Achaje in Christus. Groet Maria, die veel voor ons gearbeid heeft. Groet Andronicus en Junias, mijn magen en mijn medegevangenen, welke vermaard zijn onder de apostelen; die ook vóór mij in Christus geweest zijn. Groet Amplias, mijn beminde in den Heere. Groet Urbanus, onzen medearbeider in Christus, en Stachys mijn beminde. Groet Apelles, die beproefd is in Christus. Groet ze, die van het [huisgezin] van Aristobulus [zijn]. Groet Herodion, die van mijn maagschap is. Groet ze, die van het [huisgezin] van Narcissus [zijn], hen [namelijk] die in den Heere zijn. Groet Tryfena en Tryfosa, [vrouwen] die in den Heere arbeiden. Groet Persis, de beminde [zuster] die veel gearbeid heeft in den Heere. Groet Rufus, den uitverkorene in den Heere en zijn moeder en de mijne. Groet Asyncritus, Flegon, Hermas, Patrobas, Hermes en de broeders, die met hen zijn. Groet Filologus en Julia, Nereus en zijn zuster, en Olympas, en al de heiligen, die met hen zijn. Groet malkander met een heiligen kus. De gemeenten van Christus groeten u.

Romeinen 16:1-16.

Vervuld met verlangen naar Rome, om daar zijn dienst als apostel van Jezus Christus aan de Gemeente des Heeren ten goede te doen komen door zijn verkeer en arbeid in haar gemeenschap, — zal de apostel Paulus thans weldra Korinte verlaten, om door Macedonië en over Troas, Milete, Tyrus en Cesarea naar Jeruzalem te reizen, in altoos klaarder zekerheid, dat hem banden en gevangenis wachten (Hand. 20, 28). Mede in verband hiermee heeft de apostel door de leiding des Heiligen Geestes te Korinte den hoog-gewichtigen Brief naar Rome moeten schrijven, naar Rome, de eenige plaats aan welke Paulus als apostel één zijner ons bekende brieven schreef, zonder dat hij persoonlijk in die plaats gearbeid had.

Het Jodendom woedt nu tegen hem met klimmende kracht om zijn arbeid tot vergadering der Gemeente van Christus in haar eenheid uit Joden en Heidenen. De pogingen, die in beraad met de apostelen en de broeders in Jeruzalem door Paulus aangewend zullen worden, en waarin hij als sterke de zwakken zoeken zal, zullen niet baten, maar juist aanleiding worden tot zijn gevangenneming in den tempel (Hand. 21). Twee en een half jaar zullen zoo verlopen, eer het verlangen des apostels naar Rome zal worden bevredigd. In dien tijd zal zijn leven niet slechts in ketenen zijn maar ook steeds door booze lagen bedreigd worden, ten slotte ook nog door de schipbreuk bij de vaart naar Italië. En dan zal de apostel als een gevloekte van het Jodendom in Rome aankomen.

Hoe moet het den apostel dan in al dien tijd en onder al die bange omstandigheden hebben getroost, dat hij er door den Heiligen Geest toe gedrongen en geleid werd, om

vóór zijn afreizen uit Korinte op dien batigen tocht, die sinds zijn apostelschap naar de ketenen heenwees en zijn leven vorderde voor den Naam en de zaak des Heeren, eerst den onsterfelijken Brief naar Rome te schrijven, waarin heel de Raad Gods over de wereld der menschen en het Koninkrijk der genade van alle eeuwen door Paulus' apostolischen dienst in helder licht gesteld werd. Paulus was door dien Brief, als apostel van Jezus Christus in Rome, apostel onder al de Heidenen.

Eenigermate in die stemming, door de leiding des Heiligen Geestes, schoon nog niet bekend met den volgenden loop der gebeurtenissen, eindigt de apostel zijn Brief. Het is alsof hij alle banden, die ook in persoonlijke betrekkingen hem in Rome als apostel des Heeren gekend doen zijn en plaats geven, naar voren doet treden. Het is hem als gaat hij naar Rome; alsof hij reeds in Rome in het midden der broeders en zusters is. Hoevelen kent hij daar, en hoe velen kennen hem! Hij ziet hen in den geest; Hij noemt hen bij name; Hij groet hen met de veelvoudige liefde en waardeering van zijn apostolisch hart, en in de gemeenschap der Gemeente van Christus op heel het arbeidsveld, waarop de apostel tot toen toe werkzaam bleef. De apostel Paulus geeft zich hiermee in zijn schrijven ingang bij al die broeders en zusters. Het is alsof hij zijn Brief mede aan ieder van hen afzonderlijk adresseert. Het is bijzonder ook een brief aan hen en mede aan hun zorg en bewaring toevertrouwd. Zij moeten zoo met den apostolischen arbeid van Paulus in gemeenschap blijven, dien arbeid mee handhaven en in zijn strekking voor de Gemeente van Christus bewaren. Bijzonder ook zijn arbeid in Rome, in zijn Brief naar Rome.

Al kennen wij velen der broeders en zusters niet, aan wie de apostel zijn groeten schrijft, — dit is voor ons ook niet noodig. De apostel kende hen wel; zij kenden hem; zij waren in Rome's Gemeente bekend; en de banden, waarmede de apostel zijn brief mede aan hen bindt, zijn daarom stellig van groote waarde, beteekenis en gevolgen geweest voor de Gemeente des Heeren te Rome, voor het Woord Gods in dezen Brief, en daarmee voor de Kerk en de wereld van alle volgende tijden.

Hoe geeft ons die reeks van groeten en personen ook een beeld van de teerheid en fijnheid van den apostolischen dienst, waarin deze dienst het teeken draagt van den Goeden Herder. Hoe gedenkt de apostel de broeders en zusters persoonlijk! hoe laat hij eiken band aan hen en elke genade in hen bijzonder gelden! Neen, de Gemeente van Christus is hem niet een onpersoonlijke massale macht, die hij in de wereld tot werking wil zien komen; zij is hem een heilige gemeenschap van menschen, ieder met eigen persoonlijkheid en met eigen genadeleven voor den Heere en voor zijn Gemeente.

Fébé was een dienares der Gemeente te Kenchreën (oostelijke haven van Korinte). Zij diende de Gemeente, waarschijnlijk in de zieken of in het ontvangen en herbergen der geloovigen, die te Kenchreën kwamen en gingen. Zij reisde thans naar Rome. Aan haar vertrouwt de apostel zijn Brief ter overbrenging toe. Maar hij leidt haar daarmee ook in de Gemeente te Rome in; hij getuigt van haar waardij en eere; hij bindt haar aan de Gemeente te Rome op het hart; en hij geeft haar zoo plaats in Rome als een getuige ook van de Gemeente van Christus in het Oosten, en van den apostel Paulus. Zoo schrijft hij dan: *Ik beveel u Fébé, onze zuster, die een dienares is der Gemeente, die te Kenchreën is; opdat gij haar ontvangt in den Heere, gelijk het den heiligen, haar en u, betaamt, en haar bijstaat in wal zaak zij u zou mogen van doen hebben; want zij is een voorstandster geweest van velen, zij heeft velen gastvrij geherbergd, ook van mijzelf.*

Dan volgen de bijzondere groeten des apostels in den kring der geloovigen te Rome. Allereerst: *Groet Priscilla en Aquila, mijn medewerkers in Christus Jezus; die voor mijn leven hun hals gesteld hebben, welke niet alleen ik dank, maar ook al de gemeenten der Heidenen; groet ook de gemeente in hun huis.* Ook vroeger woonden Aquila en Priscilla in Rome; maar onder keizer Claudius zijn zij van daar verbannen; zoo heeft de apostel Paulus in hetzelfde Korinte, waaruit hij thans naar Rome schrijft, hen bij zijn eerste komst aldaar leeren kennen; hij heeft met hen als tentenmaker gewerkt; en hij is aan hen als geloovigen verbonden geworden. Zij zijn den apostel in Korinte en in Efeze in doodsgevaren met hun leven trouw geweest. Welk een zegen zijn zij in Efeze geworden

voor Apollos, en door diens arbeid weer voor Achaje en Korinte. Al de Gemeenten uit de Heidenen kennen hun namen en zijn hun dankbaar (Vgl. Hand. 18). En Aquila en Priscilla zijn ook bekend door "de Gemeente in hun huis," waarschijnlijk een grooten huiselijken kring; of wel deze getrouwen stelden hun huis voor de geheele Gemeente beschikbaar (vgl. 1 Kor. 16:19, waar van Aquila en Priscilla, toen te Efeze, hetzelfde gezegd wordt). De apostel gedenkt dit alles, en hij doet het in Rome gedenken, waarheen Aquila en Priscilla terugkeerden, en waar zij nu een zegen voor de Gemeente des Heeren zijn.

Groet Epenetus, ons niet nader bekend, maar door den apostel gegroet met het woord mijn beminde, die de eersteling is van Achaje in Christus, een dierbaren eersteling van den rijken oogst des Evangelies in Achaje voor den Heere Jezus Christus.

Groet Maria, die veel voor ons gearbeid heeft; ook een toegewijde zuster der Gemeente uit het Oosten.

Groet Andronias en Junias, mijn magen, bloedverwanten en mijn medegevangenen, die vermaard zijn onder de apostelen; die ook vóór mij in Christus geweest zijn. Hoe veel, hoeveel ziel, in weinig woorden! Hier juicht de apostel in zijn maagschap naar het vleesch, die hem ter beschaming zijn voorgegaan om het eigendom van Christus te worden. Hij roemt hun bekendheid, hun vermaardheid bij al de apostelen. En hun trouw aan Christus tot in gevangenschap; hun trouw daarin ook aan den apostel.

Groet Amplias, mijn beminde in den Heere, ons niet nader bekend. Groet Urbanus, onze medearbeider in Christus, ook in den dienst des Evangelies te Rome of elders, en Stachys, mijn beminde, beiden ons verder niet bekend. Groet Apelles, die beproefd is in Christus, door vele beproevingen geoefend en gelouterd, een eere van Christus. Groet ze die van het gezin van Aristobulus zijn; de vader zelf schijnt, hoezeer welwillend, geen broeder in Christus geweest te: zijn. Groet Herodion, die van min maagschap is. Groet ze die van het gezin van Narcissus zijn, hen, die in den Heere zijn, hetgeen blijkbaar hier niet van al de huisgenooten gold. Groet Tryfena en Tryfosa, die in den Heere arbeiden, in het geloof zich geven voor den dienst des Heeren; groet Persis, de beminde, die veel gearbeid heeft in den Heere. Groet Rufus, den uitverkorene in den Heere, die groote genade van den Heere ontving, waarschijnlijk de zoon van Simon van Cyrene (Mark. 15:21); en zijn moeder en de mijne, die moederlijk voor mij gezorgd heeft. Groet Asyncritus, Flegon, Hermas, Patrobas, Hermes, en de broeders die met hen zijn, Groet Filologus en Julia, Nereus en zijn zuster, en Olympas en al de heiligen, die met hen zijn. Zoo leefden de broeders en zusters te Rome in bijzondere kringen.

Groet elkaar met een heiligen kus, den broederkus, naar oostersche zede. Door dit woord al de geloovigen te Rome in hun heilige gemeenschap samenvattend doet hij hen hoofd voor hoofd elkaar van des apostels wege groeten.

En hij verbindt ze door den broedergroet aan heel de Gemeente des Heeren uit het Oosten: *de gemeenten van Christus groeten u!*

Hoe gaat er van deze heilige gemeenschap door den apostolischen Brief een groet en een roeping uit in heel de Kerk des Heeren van alle eeuwen: Bewaart het pand, U toebetrouwd! Ieder zie niet slechts op het zijne, maar ook op wat der anderen is! Hebt elkander lief met broederlijke liefde! Eén lichaam is het en één Geest, gelijk gij ook geroepen zijt tot één hoop uwer roeping! Bidt voor al de heiligen! De liefde vergaat nimmermeer !